

Bestuursrapportage 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Inleiding.....	5
Samenvatting.....	6
Programma 1: Bestuur.....	8
Beleidsveld 1.1. Provinciale Staten en Statengriffie.....	9
Beleidsveld 1.2. Gedeputeerde Staten.....	12
Beleidsveld 1.3. Commissaris van de Koning als rijksorgaan.....	13
Beleidsveld 1.4. Kwaliteit bestuur.....	15
Beleidsveld 1.5. Bestuurlijke samenwerking.....	19
Programma 2: Infrastructuur.....	22
Beleidsveld 2.1. Algemeen beleid & verkeersveiligheid.....	23
Beleidsveld 2.2. Verbetering infrastructuur.....	26
Beleidsveld 2.3. Instandhouding provinciale infrastructuur.....	29
Beleidsveld 2.4. Openbaar vervoer.....	32
Programma 3: Natuur en Landbouw.....	34
Beleidsveld 3.1. Natuur.....	35
Beleidsveld 3.2. Landbouw.....	41
Programma 4: Ruimte en Klimaat.....	43
Beleidsveld 4.1. Ruimtelijke ordening en wonen.....	45
Beleidsveld 4.2. Water en Bodem.....	48
Beleidsveld 4.3. Milieu.....	52
Beleidsveld 4.4. Energietransitie.....	55
Programma 5: Economie en Mienskip.....	58
Beleidsveld 5.1. Economie.....	59
Beleidsveld 5.2. Gastvrijheid.....	61
Beleidsveld 5.3. Taal, cultuur, erfgoed en sport.....	64
Beleidsveld 5.4. Leefbaarheid.....	70
Programma 6: Bedrijfsvoering.....	74
Beleidsveld 6.1. Mensen.....	75
Beleidsveld 6.2. Middelen en digitalisering.....	77
Programma 7: Provinciefinanciën.....	80
Paragraafs.....	82
Paragraaf 1. Grondbeleid.....	83
Paragraaf 2. Bedrijfsvoering.....	86
Paragraaf 3. Grote projecten.....	94
1. Spoorprojecten.....	95
2. Vismigratierivier.....	97
3. Bruggen/Sluis Kornwerderzand.....	101
4. Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave.....	103
5. Programma Natuur.....	108

6. Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG).....	110
7. Veenweide.....	112
Finansjele begutting.....	120
Voorstel begrotingswijzigingen PS.....	121
Rapportage wijzigingen onder mandaat GS.....	122
Ontwikkeling financieel kader	125
Treasury: financiering en beleggingen	128
Taheakken	130
Bijlage 1. Begrotingswijzigingen PS.....	131
Bijlage 2. Aansluiting tussen de jaarstukken 2023 en de bestuursrapportage 2024.....	132
Bijlage 3. Aanvullingen op de subsidiestaat	138
Bijlage 4. Overzicht investeringen	148
Bijlage 5. Moties en toezeggingen.....	158
Bijlage 6. Afgehandelde aanbevelingen	160

Inleiding

Inleiding

In deze bestuursrapportage van 2024 leggen wij verantwoording af door het schetsen van de ontwikkelingen en het geven van inzicht in de voortgang van het beleid na vaststelling van de begroting 2024.

We leveren veel inspanningen om de gewenste resultaten, zoals opgenomen in de begroting 2024, te realiseren. We liggen voor het merendeel op koers.

Het verbeteren van het voorspellend vermogen van de provincie heeft nadrukkelijk de aandacht van de directie. Het is onderwerp van gesprek bij de maandrapportages en de berap/autorisatiemoment december. Hierbij is niet alleen van belang dat de budgetten in het juiste bestedingsritme in de begroting komen te staan, maar nog meer dat duidelijk wordt wat we dit jaar daadwerkelijk kunnen realiseren qua uitvoering van de begroting. Doen we door de werkwijze van resultaatgericht werken. Dit anders aankijken tegen de problematiek van het voorspellend vermogen vergt een cultuuromslag bij zowel de organisatie als het bestuur.

Het verschuiven van budgetten over de jaren heen is iets wat al jaren gedaan wordt en dat is nu dan ook niet binnen een jaar opgelost. Voor wat betreft de investeringen is vorig jaar extra aandacht gevraagd voor het bestedingsritme waarbij bedragen met name naar 2024 zijn doorgeschoven. Dit leidt ertoe dat ook bij deze berap aanzienlijke bedragen doorgeschoven worden waarbij deze nu wel zoveel mogelijk in het juiste bestedingsritme over de jaren zijn verspreid. Wel zien we dat er binnen de organisatie steeds meer bewustzijn ontstaat voor de nut en noodzaak van het in het juiste bestedingsritme zetten van de budgetten (exploitatie en investeringen).

Het doorschuiven van de budgetten heeft tot gevolg dat sommige resultaten later in de tijd worden gerealiseerd en dit is terug te zien in oranje scores op de indicator 'Geld'.

Er worden in deze bestuursrapportage een aantal voorstellen/begrotingswijzigingen ingediend die ten gunste (+) dan wel ten laste (-/-) van het begrotingssaldo komen. Voor de jaren 2024 t/m 2028 worden per saldo de volgende bedragen aan het begrotingssaldo toegevoegd c.q. onttrokken (x € 1 miljoen).

2024	2025	2026	2027	2028
2,0	1,1	1,1	3,8	0,4

Toevoegingen en onttrekkingen

Bovenstaande toevoegingen en onttrekkingen aan het begrotingssaldo betreffen zowel de begrotingswijzigingen PS als begrotingswijzigingen onder mandaat GS.

Voor een nadere toelichting op de PS-begrotingswijzigingen wordt verwezen naar bijlage I "Begrotingswijzigingen PS", zoals opgenomen in deze bestuursrapportage. Naast de begrotingswijzigingen die van invloed zijn op het begrotingssaldo, zijn in deze bijlage ook de overige begrotingswijzigingen opgenomen, zoals bijvoorbeeld voorstellen tot aanpassing van het bestedingsritme tijdelijke budgetten.

Naast de begrotingswijzigingen PS zijn ook een aantal wijzigingen onder het mandaat van GS verwerkt. De wijzigingen onder mandaat GS worden nader toegelicht in de financiële begroting 'Rapportage wijzigingen onder mandaat GS'.

Samenvatting

Samenvatting financieel

Per beleidsprogramma wordt in deze bestuursrapportage een toelichting gegeven op zowel de verwachte beleidsmatige als de verwachte financiële afwijkingen aan het eind van 2024 ten opzichte van de begroting 2024. Onderstaande tabel toont per beleidsprogramma de totale begroting, de voorgestelde begrotingswijzigingen, de totale bestedingen tot 1 juni en de vastgelegde verplichtingen die in 2024 tot betaling leiden.

Voorspellend vermogen

In algemene zien we dat door de aandacht voor het voorspellend vermogen er een inhaalslag is gedaan en er daardoor meer budgetten worden doorgeschoven en meerjarig in kasritme wordt gezet. Naast de middelen in de exploitatie zijn ook de investeringen meerjarig in kasritme gezet. We verwachten dan ook dat bij de jaarstukken er minder sprake zal zijn van doorschuiven van middelen.

De onderstaande tabel de toont het saldo van de gewijzigde begroting versus de bestedingen en aangegane verplichtingen. Dit saldo kan voor het merendeel worden verklaard doordat:

- periodieke verplichtingen ná de maand mei zijn niet als verplichting meegenomen. Denk hierbij bijv. ook aan de verplichtingen voor de salarissen voor het ambtelijk personeel, boekjaarsubsidies, OV concessies e.d.
- uitstaande subsidieplafonds zijn niet meegenomen als verplichting. Pas wanneer er een beschikking is afgegeven wordt deze administratief als verplichting opgenomen.
- er is een aantal administratieve boekingen nog niet meegenomen als verplichting, zoals de afschrijvingen en de vorming en/of beschikking van reserves. Deze worden conform de bestaande werkwijze administratief aan het einde van het boekjaar verwerkt.
- aan de batenkant zijn de inkomsten ná mei niet als nog te verwachten inkomsten meegenomen. Het gaat dan onder andere om de inkomsten uit het provinciefonds en de motorrijtuigenbelasting.

Ergo: de verwachting c.q. prognose op basis van de huidige inzichten is dat zowel lasten als baten conform de bijgestelde begroting worden gerealiseerd. De praktijk leert echter dat door gewijzigde omstandigheden, onvoorziene zaken en voortschrijdend inzicht de verwachtingen bijgesteld moeten worden. Het autorisatiemoment in december kan nog worden gebruikt voor het indienen van begrotingswijzigingen om de begrotingsrechtmatigheid te borgen. De bedoeling is om hier terughoudend mee om te gaan; de begroting en de bestuursrapportage zijn de documenten waarbij de budgetten zoveel als mogelijk in het goede kasritme moeten worden gezet.

Exploitatie- Bedragen x € 1.000	Begroting 2024 incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen 2024 per 1-6	Saldo
Lasten					
Programma 1 - Bestuur	23.711	-240	8.385	5.313	9.773
Programma 2 - Infrastructuur	143.035	-6.896	45.325	57.037	33.778
Programma 3 - Natuur en Landbouw	112.244	4.150	26.961	73.617	15.816
Programma 4 - Ruimte en Klimaat	67.342	-17.653	13.708	15.898	20.083
Programma 5 - Economie en Mienskip	94.586	-5.223	43.806	14.643	30.914
Programma 6 - Bedrijfsvoering	96.583	-3.045	40.284	13.360	39.894
Programma 7 - Provinciefinanciën	17.728	-7.026	-396	12.483	-1.385
Totaal Lasten	555.228	-35.932	178.073	192.351	148.872
Baten					
Programma 1 - Bestuur	1.651	0	84	0	1.567
Programma 2 - Infrastructuur	18.243	1.611	2.836	0	17.018

Programma 3 - Natuur en Landbouw	42.380	-10.057	-2.101	0	34.423
Programma 4 - Ruimte en Klimaat	21.381	-1.919	4	0	19.457
Programma 5 - Economie en Mienskip	5.096	-66	1.478	0	3.552
Programma 6 - Bedrijfsvoering	1.437	0	2.510	0	-1.073
Programma 7 - Provinciefinanciën	369.172	948	159.661	0	210.458
Totaal Baten	459.359	-9.485	164.472	0	285.402
Baten-Lasten	-95.869	26.447	-13.601	-192.351	136.529
Vorming van reserves (lasten)	35.271	17.031			
Beschikking over reserves (baten)	151.316	-7.867			
Begrotingssaldo	20.176	1.549			

Begrotingssaldo na wijziging

<i>Bedragen x € 1 mln.</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Begrotingssaldo bij jaarrekening	10,4	2,7	1,4	0,8	3,2
GS wijziging berap 2024	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Begrotingssaldo	10,9	2,7	1,4	0,8	3,2
PS wijziging berap 2024	1,5	1,1	1,1	3,8	0,4
PS wijziging overige	9,2	-4,7	-4,3	-5,1	-4,2
Begrotingssaldo na wijziging	21,7	-0,9	-1,8	-0,5	-0,6

Inzicht in vrijval

In de Statencommissie van 2 november 2016 is bij de 2e bestuursrapportage 2016 gevraagd om een samenvattend overzicht van zowel de vrijval, als van de voorstellen ten laste van het begrotingssaldo en het totaal van wijzigingen van het bestedingsritme. Destijds is toegezegd dat dit overzicht in de samenvatting van de bestuursrapportage zal worden opgenomen. Onderstaand treft u dit overzicht aan.

(bedragen x € 1 mln.)	2024	2025	2026	2027	2028
Vrijval	3,9	1,8	1,8	2,5	0,6
Voorstellen tlv begrotingssaldo	-2,3	-0,7	-0,7	1,3	-0,2
Bestedingsritme tijdelijke budgetten	-24,8	16,7	2,7	5,4	0,1
Mutaties reserves	-0,1	14,4	16,9	2,1	10,2

Totaaloverzicht

Het totaaloverzicht van de begrotingswijzigingen is opgenomen bij het onderdeel financiën, "voorstel begrotingswijzigingen PS". De wijzigingen zelf, inclusief een nadere toelichting op de nummering van de begrotingswijzigingen, is opgenomen in bijlage I "begrotingswijzigingen PS".

Bij de begrotingswijzigingen die onder het mandaat van Gedeputeerde Staten vallen kan ook sprake zijn van vrijval of kunnen kosten ten laste van het begrotingssaldo worden gebracht.

Bij het onderdeel financiën "rapportage wijzigingen onder mandaat GS" zijn deze begrotingswijzigingen, inclusief toelichting, opgenomen.

Programma 1: Bestuur

Portefeuillehouders

Commissaris van de Koning Arno Brok en gedeputeerden Eke Folkerts en Matthijs de Vries

Inzet beschikbare middelen programma 1 Bestuur

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	23.711	-240	8.385	5.313	9.773
Totaal baten	1.651	0	84	0	1.567
Saldo van lasten en baten	22.061	-240	8.301	5.313	8.206

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
1.1 Provinciale Staten en Statengriffie	5.002	0	2.318	58	2.626
1.2 Gedeputeerde Staten	2.008	0	610	23	1.375
1.3 Commissaris van de Koning	356	0	109	0	247
1.4 Kwaliteit bestuur	613	-240	43	110	220
1.5 Bestuurlijke samenwerking	15.733	0	5.304	5.123	5.306
Totaal lasten	23.711	-240	8.385	5.313	9.773
Baten					
1.1 Provinciale Staten en Statengriffie	17	0	5	0	12
1.2 Gedeputeerde Staten	5	0	0	0	5
1.5 Bestuurlijke samenwerking	1.629	0	78	0	1.551
Totaal baten	1.651	0	84	0	1.567
Saldo van lasten en baten	22.061	-240	8.301	5.313	8.206

Voorstel begrotingswijzigingen

VC 1 Verlenging tijdelijk budget Bestuurlijke vernieuwing

VC 2 Verlenging tijdelijk budget Weerbaar bestuur

Beleidsveld 1.1. Provinciale Staten en Statengriffie

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.1.

1. Provinciale Staten en de Statenleden zijn in staat om hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol zo goed mogelijk uit te voeren. De Statengriffie ondersteunt, adviseert en informeert Provinciale Staten hierbij.
2. De drempel tussen Provinciale Staten en de inwoners van Fryslân wordt lager en het werk van Provinciale Staten krijgt meer bekendheid in Fryslân.
3. Er is een evenwichtig samenspel tussen PS en GS, waarbij de griffie en de ambtelijke organisatie (met respect voor elkaars rollen) Provinciale Staten optimaal bedienen. Hierbij is in de cultuur van werken manifest is dat de politiek het primaat heeft.

Voor deze doelen zijn geen doelindicatoren beschikbaar.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We versterken het kwaliteitskader voor Statenstukken verder (zie ook evenwichtig samenspel tussen PS en GS).

Beleid

Tijd

Geld

We maken gebundelde kennis toegankelijk door het verkennen van mogelijkheden voor een kennisbank (zie ook evenwichtig samenspel tussen PS en GS).

Beleid

Tijd

Geld

We maken alle relevante Stateninformatie digitaal toegankelijk en verbeteren continu de digitale dienstverlening.

Beleid

Tijd

Geld

We verbeteren de introductie voor tussentijdse instromers van de Staten.

Beleid

Tijd

Geld

We brengen provinciale politiek onder de aandacht en laten inwoners en met name jongeren kennismaken met de politiek.

Beleid

Tijd

Geld

We laten inwoners kennis maken met de politiek, door diverse activiteiten te organiseren zoals het statenspel, het Fries jeugdparlement en de Gast van de Staten.

Beleid

Tijd

Geld

We betrekken jongeren actief bij de politiek vanuit een integraal plan rondom jongerenparticipatie.

Beleid

Tijd

Geld

Wanneer dit passend is bij het hoofdonderwerp op de agenda vergaderen de Staten ook buiten het provinciehuis.

Beleid

Tijd

Geld

Wij streven in samenspraak met de dienst naar het steeds beter voorzien in de vraag naar relevante informatie van de Staten, bijvoorbeeld door het blijven doorontwikkelen van het format voor de Statenstukken.

Beleid

Tijd

Geld

Wij bevorderen een cultuur van werken waarin het samenspel tussen PS en GS helder is en waarbij het manifest is dat Provinciale Staten het primaat hebben.

Beleid

Tijd

Geld

Beleidsveld 1.2. Gedeputeerde Staten

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.2.

1. Gedeputeerde Staten functioneren efficiënt en effectief.
2. Gedeputeerde Staten hebben goede contacten met de mienskip en mede overheden.
3. Gedeputeerde Staten stellen Provinciale Staten in staat hun rol goed te vervullen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

GS vergadert 8x per jaar op externe locaties, gekoppeld aan werkbezoek of bestuurlijk overleg.

Beleid

Tijd

Geld

90% van de PS-voorstellen worden zes weken voor de PS-vergadering toegezonden.

Beleid

Tijd

Geld

95% van de schriftelijke vragen van PS worden binnen 30 dagen beantwoord.

Beleid

Tijd

Veel vragen moeten integraal worden beantwoord. Dit vraagt betrokkenheid van meerdere ambtenaren en bestuurders en daarmee in een enkel geval meer doorlooptijd dan de afgesproken 30 dagen. Het gaat bij de meest recente meting om 2 van de 13 vragen buiten de termijn, dus één vraag wel of niet op tijd heeft al veel invloed op het percentage.

Geld

Beleidsveld 1.3. Commissaris van de Koning als rijksorgaan

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.3.

1. We willen bereiken dat de CvdK zijn taken als rijksorgaan goed kan uitvoeren.
2. Er wordt ingezet op het versterken van de weerbaarheid van het decentraal bestuur en de preventieve aanpak van ondermijning en het beperken van integriteitsrisico's.
3. De CvdK zet zich in voor het bevorderen van interbestuurlijke samenwerking, waarbij 'horizontaal besturen' en het benadrukken van de kracht van Fryslân als regioprovincie centraal staan.

Omdat de CvdK over de uitvoering van zijn rijkstaken enkel verantwoording aflegt aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, volgen hieronder geen specifieke doelindicatoren.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

De CvdK bevordert, met als uitgangspunt de in 2022 ondertekende Intentieverklaring Friese Norm, de samenwerking met gemeenten en ketenpartners in de aanpak van ondermijning.

Tijd

Geld

De CvdK stimuleert de Friese samenwerking middels de bestuurlijke overleggen tussen provincie, Wetterskip Fryslân, Vereniging van Friese Gemeenten (VFG) en gemeente Leeuwarden.

Beleid

Tijd

Geld

De CvdK geeft een vervolg aan het bestuurlijk arrangement met de provincie Zeeland en het ministerie van BZK en bevordert daarbij de deelname van andere overheden.

Beleid

Tijd

Geld

Beleidsveld 1.4. Kwaliteit bestuur

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.4.

1. We willen een goed functionerende overheidsorganisatie zijn die weerbaar, vernieuwend en toegankelijk is, die (als één overheid) goed met anderen samenwerkt en die aansluit bij ontwikkelingen en ideeën in de samenleving.
2. We willen zorgen voor toegankelijke en heldere participatieprocessen. We willen bevorderen dat inwoners ervaren dat zij zeggenschap hebben over hun leefomgeving.
3. We willen bevorderen dat de Friese gemeenten toekomstbestendig, financieel gezond en weerbaar zijn.

Voor deze doelen zijn geen doelindicatoren beschikbaar.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Provincie, Friese gemeenten en VFG stemmen de gezamenlijke inzet op de interbestuurlijke opgaven optimaal op elkaar af, dit in navolging van het onderzoek naar een bestuurlijk regionaal ecosysteem.

Beleid

Tijd

Geld

Door effectieve inzet van beschikbare personele capaciteit bij de Friese overheidspartijen vergroten we de afzonderlijke en gezamenlijke uitvoeringskracht.

Beleid

Tijd

Geld

We realiseren 2 tot 4 pilots/experimenten op het terrein van (jongeren)participatie, gericht op het vergroten van directe betrokkenheid, invloed en eigenaarschap van inwoners.

Beleid

Tijd

Geld

We bouwen een gezamenlijk kennisnetwerk democratie & participatie, aansluitend bij bestaande netwerken in Fryslân, en we organiseren een serie dialoogsessies

Beleid

Tijd

Geld

We ontwikkelen een ondersteunend intern leertraject rond participatief werken.

Beleid

Tijd

Geld

We leveren de evaluatie op van het digitaal participatieplatform Stim fan Fryslân

Beleid

Tijd

Geld

We bevorderen een gezonde financiële situatie bij Friese gemeenten en Wetterskip Fryslân.

Beleid

Tijd

Geld

We voeren toezichtgesprekken met gemeenten en Wetterskip om risico's te identificeren bij de uitvoering van medebewindstaken. Hierdoor kunnen zij hun taken goed blijven uitvoeren en kan de mienskip erop vertrouwen dat dit beschermd en geborgd is.

Beleid

Tijd

Geld

We richten ons op verdere bewustwording van de medewerkers en het versterken van processen, o.a. op het gebied van het verstrekken van vergunningen en subsidies, vastgoed- en grondtransacties en aanbestedingen.

Beleid

Tijd

Geld

We werken aan het intensiveren van de inzet van het bestuursrechtelijk instrument Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur).

Beleid

Tijd

Geld

We verminderen het risico op het onbewust faciliteren van ondermijnende activiteiten door de informatiepositie te versterken. Dit doen we middels het werken met een provinciaal informatie overleg en een intern meldpunt.

Beleid

Tijd

Geld

Beleidsveld 1.5. Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.5.

1. We streven naar een duurzame bescherming en ontwikkeling van het Waddengebied. We stimuleren daartoe de bestuurlijke samenwerking en spelen hierin een proactieve, verbindende rol.
2. We brengen samen met gemeenten, waterschap, regio's, in landsdelig verband en met het Rijk beleidsdoelen tot uitvoering.
3. We versterken de ambtelijke en bestuurlijke contacten tussen Fryslân, Noord-Nederland, de provincies, het Rijk en Europa. Dit doen we om de Friese belangen te behartigen en Fryslân te profileren.

Voor deze doelen zijn geen doelindicatoren beschikbaar.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We geven mede uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 van Rijk en regio, aan het Integraal Beheerplan Waddenzee van Rijk en regio en aan het interprovinciaal Investeringskader Waddengebied 2016-2026.

Beleid

Tijd

Geld

We leveren een bijdrage aan het Omgevingsberaad Waddengebied en nemen hieraan deel

Beleid

Tijd

Geld

We werken vanuit bestuurlijke samenwerking aan uitvoering van de Samenwerkingsagenda Leeuwarden, de Regio Deals voor de regio's ZO, NO, NW en Wadden en de gebiedsagenda/aanvraag Regio Deal voor de regio ZW.

Beleid

Tijd

Geld

**We nemen deel aan de bestuurlijke mijnbouwtafel van Friese overheden en het ministerie van EZK.
Beleid**

Tijd

Geld

**We behartigen de Friese belangen in Den Haag in wisselende coalities, via het IPO en vooral via Noordelijke Samenwerking. We nemen bestuurlijk en via onze Noordelijke PA-functionarissen deel in het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel.
Beleid**

Tijd

Geld

**We nemen deel aan de European Week of Regions and Cities (EWRC) in Brussel. We nemen deel aan de Grensoverschrijdende Samenwerking Niedersachsen-Nederland.
Beleid**

Tijd

Geld

**We organiseren jaarlijks de Fryske borrel, een netwerkbijeenkomst voor Friese ambtenaren en bestuurders in Den Haag. We organiseren jaarlijks de Fryslândeï in Brussel.
Beleid**

Tijd

Geld

Programma 2: Infrastructuur

Portefeuillehouder

Gedeputeerde Matthijs de Vries

Inzet beschikbare middelen programma 2 infrastructuur

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	143.035	-6.896	45.325	57.037	33.778
Totaal baten	18.243	1.611	2.836	0	17.018
Saldo van lasten en baten	124.792	-8.506	42.489	57.037	16.760

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
2.1 Algemeen beleid en verkeersveiligheid	5.781	33	2.391	1.804	1.619
2.2 Verbetering infrastructuur	19.786	-3.795	3.490	2.482	10.019
2.3 Instandhouding provinciale infrastructuur	38.596	-1.934	7.638	12.616	16.407
2.4 Openbaar vervoer	78.873	-1.200	31.806	40.134	5.733
Totaal lasten	143.035	-6.896	45.325	57.037	33.778
Baten					
2.1 Algemeen beleid en verkeersveiligheid	37	133	133	0	37
2.2 Verbetering infrastructuur	3.791	0	0	0	3.791
2.3 Instandhouding provinciale infrastructuur	2.807	1.478	1.159	0	3.126
2.4 Openbaar vervoer	11.607	0	1.543	0	10.064
Totaal baten	18.243	1.611	2.836	0	17.018
Saldo van lasten en baten	124.792	-8.506	42.489	57.037	16.760

Voorstel begrotingswijzigingen

II 1 Verkoop steunpunten

IV 1 Landschapsbeheer natuurgebied De Dobben

VC 3 Verlenging tijdelijk budget BO Mirt Mobiliteitsgedrag

Beleidsveld 2.1. Algemeen beleid & verkeersveiligheid

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 2.1.

Duurzame mobiliteit: We verplaatsen ons duurzaam volgens de systematiek van de Trias Mobilica: 1. Verplaatsingen voorkomen; 2. Wijze van verplaatsingen veranderen naar schone(re) en actieve(re) vervoerswijzen; 3. Verschoneren gemotoriseerd vervoer.

Mobiliteit voor iedereen: We zetten in op een passende mobiliteit voor iedereen. Mobiliteit moet voor eenieder fysiek en digitaal toegankelijk en betaalbaar zijn. Bij toegankelijke mobiliteit streven we naar een mobiliteitssysteem waarin iedereen zich welkom en comfortabel voelt en doelgericht op pad kan gaan. Een systeem waarin de (financiële en fysieke) afstand tussen landelijk gebied/dorpen en centrumgebieden wordt verkleind.

Verkeersveiligheid: De Friese aanpak voor verkeersveiligheid op de weg is vastgesteld in de Strategie Verkeersveiligheid 2010-2025. In deze strategie is de ambitie uitgesproken van een halvering van het aantal geregistreerde doden en ziekenhuisgewonden in 2025 t.o.v. het gemiddelde van 2007, 2008 en 2009. Daarnaast blikken we in het RMP al vooruit in de tijd, door te streven naar nul verkeersdoden in 2040.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We stimuleren minimaal 20 bedrijven (die meer dan 50 werknemers hebben) om te werken aan een duurzamer vervoersbeleid voor hun organisatie (werkgeversaanpak) en we benaderen onderwijsorganisaties om hun vervoersbehoefte positief te beïnvloeden.

Beleid

Tijd

Geld

We werken mee aan diverse programma's en initiatieven om duurzamer vervoer te stimuleren, zowel over weg als over water (o.a. Clean Energy Hubs, goederencorridor Noord-Oost-Midden Nederland).

Beleid

Tijd

Geld

We geven opvolging aan uitkomst(en) van belevingsonderzoek.

Beleid

Het belevingsonderzoek is uitgevoerd. Daaruit komt naar voren dat vervoersongelijkheid (vervoersarmoede) vooral afhankelijk is van sociaal-economische factoren en minder van bereikbaarheid van voorzieningen. Daarmee is vervoersongelijkheid minder een mobiliteitsvraagstuk.

Tijd

De nadere uitwerking van vervoersongelijkheid zou in het RMP 2.0 een plek moeten krijgen, welke voorzien is eind 2024.

Geld

We voeren diverse gedragscampagnes uit, gericht op het zich veiliger verplaatsen van mensen.
Beleid

Tijd

Geld

We stellen in 2024 een nieuw Actieplan Geluid op.
Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Duurzame mobiliteit	Aantal geplaatste laadpalen.	Stijging van 200 laadpalen t.o.v. 2023.	
Verkeersveiligheid	Aantal verkeersdoden en (ernstig) verkeersgewonden.	Daling van het aantal	

		verkeersdoden en (ernstig) verkeersgewonden t.o.v. 2020 (en 2023).	
	Aantal verkeersdoden op provinciale wegen.	Daling van het aantal verkeersdoden op provinciale wegen t.o.v. 2020 (en 2023).	

Aantal geplaatste laadpalen

Tot dusverre zijn er 65 laadpalen geplaatst in 2024. Dit loopt achter op de verwachting, vooral veroorzaakt door een tekort aan installateurs. Wel komt er binnenkort een extra team aan installateurs beschikbaar waarmee gepoogd wordt de opgelopen achterstand zo mogelijk in te halen. In totaal zijn er nu inmiddels 300 palen geplaatst.

Aantal verkeersdoden en (ernstig) verkeersgewonden

In het RMP is 2020 als referentiekader vastgesteld én moeten we jaarlijks een daling realiseren t.o.v. het voorgaande jaar. Het aantal dodelijke verkeersslachtoffers loopt de afgelopen jaren helaas weer op. De stijging gaat over meerdere jaren (2018: 18; 2019: 21; 2020: 31; 2021: 24; 2022: 27; 2023: 33). Hetzelfde geldt voor zwaar gevonden (2018: 594; 2019: 542; 2020: 535; 2021: 540; 2022: 696; 2023: 687) (Bron: ViaStat).

In 2023 was er sprake van een lichte daling van 11 zwaargewonden, een kleine daling in een stijgende trend. Definitieve cijfers over 2024 worden pas in Q2 2025 gepubliceerd. Vanwege de stijgende trend zetten we de prognose op 'oranje'. Iedere dodelijke verkeersslachtoffer is er één te veel. Vanuit ethisch oogpunt kan je nooit stellen dat 'het aantal dodelijke slachtoffers op schema ligt'. Onze invloed op het aantal (dodelijke) verkeersongevallen is beperkt. Met de beschikbare middelen werken we aan het verder veiliger maken van de provinciale infrastructuur. Daarnaast blijft het menselijk gedrag een risicofactor. Het uitgangspunt blijft 0 verkeersdoden in 2040.

Beleidsveld 2.2. Verbetering infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 2.2.

1. We willen de verkeersveiligheid verhogen door (structureel) te investeren in onze eigen infrastructuur
2. We willen de interne en externe bereikbaarheid op orde houden (water, spoor en wegen)

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We werken aan de programmering uit het uitvoeringsprogramma Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP).

Beleid

Tijd

Diverse projecten binnen het programma, waaronder de aanleg N358 (Skieding - Uterwei), vertragen a.g.v. de stikstofproblematiek.

Geld

Prijzen van o.a. energie en materialen blijven stijgen.

We realiseren een deel van de hoofdfietsroutes langs provinciale infrastructuur.

Beleid

Tijd

Acht gemeenten (waarvan 3 in gezamenlijkheid) hebben subsidie aangevraagd en toegekend gekregen. Daarvan zijn er vier die met onderbouwde redenen één jaar uitstel hebben aangevraagd voor de aanvang van de daadwerkelijke werkzaamheden. Een besluit over uitstel staat gepland voor juli 2024.

Geld

We maken met het Rijk afspraken in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT)

Beleid

Als gevolg van de lange tijd van de landelijke coalitievorming is de koers van het Rijk nog niet helder en zijn er ook geen concrete afspraken gemaakt.

Tijd

Geld

Een deel van de middelen, € 100.000, t.b.v. het BO-MIRT proces rondom mobiliteitsgedrag wordt doorgeschoven naar volgend jaar. Vanuit het BO-MIRT maken we als regio Noord-Nederland afspraken met het Rijk over diverse zaken, waaronder het beïnvloeden van het mobiliteitsgedrag (stimuleren van fiets, werkgeversaanpak, logistiek etc). Hier was ook Rijkssubsidie voor beschikbaar, waarbij de provinciale bijdrage een tijdelijk karakter had en in principe eindigt na 2024. Om continuïteit te borgen, willen we deze activiteiten ook in 2025 doorgang laten vinden. Vandaar dat voorgesteld wordt om een deel van het nog beschikbare budget alvast door te schuiven naar het volgende jaar (zie PS-wijziging).

We blijven ons inzetten voor verbetering van de spoorinfrastructuur in Fryslân.

Beleid

Project capaciteitsuitbreiding 4 treinen per uur Leeuwarden - Sneek: Na gereedkomen van de ombouw van emplacement Leeuwarden onderneemt ProRail nog een aanvullende actie om de 4 treinen per uur in de spitsrichting (en 2 treinen in de tegenspitsrichting) op het traject Leeuwarden - Sneek volledig binnen de normeringseisen van ProRail te laten rijden (we halen dus nu de doelstelling van 4 treinen per uur zonder ontheffing van de norm, nog niet). De 4e trein Leeuwarden - Sneek kan wel direct na gereedkomen project gaan rijden (vanwege de ontheffing).

Tijd

Geld

Project capaciteitsuitbreiding 4 treinen per uur Leeuwarden - Sneek: Er is een dreigend tekort op provinciaal deel van het project waarover we in gesprek zijn met ProRail en I&W omtrent de dekking van het tekort.

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Complexe infraprojecten	We ronden een aantal complexe infraprojecten af	1	
Hoofdfietsroutes	We realiseren (delen van) hoofdfietsroutes	1	
BO-MIRT	We maken afspraken met het Rijk over de oplossingsrichtingen voor een aantal bruggen	3 (Kootstertille, Oude Schouw, Spannenburg)	

Spoorprojecten	We voeren onderzoek uit naar verbetering van het bestaande spoornet in Noord-Nederland	100%	
	We laten door ProRail het spooreplacement van Leeuwarden ombouwen voor de capaciteitsuitbreiding van 4 treinen op het traject Leeuwarden - Sneek	100%	
	We voeren een (MIRT-)verkenning uit om de HRMK-spoorbrug in Leeuwarden te vervangen door een spooraquaduct	100%	
	We laten door ProRail de planvoorbereiding uitvoeren voor de realisatie van het nieuwe station Leeuwarden Werpsterhoeke	100%	

Complexe infraprojecten

Binnen de complexe infraprojecten zijn er diverse restpunten die nog moeten worden afgerond. Denk daarbij aan de lopende planschadeprocedure en boscompensatie m.b.t. knooppunt Joure, de gebiedsontwikkeling DCA en de staalslakkenproblematiek.

Spoorprojecten

Project capaciteitsuitbreiding 4 treinen per uur Leeuwarden - Sneek is nog niet haalbaar zonder ontheffing norm. En er is een dreigend financieel tekort van 1,5 miljoen over het provinciale deel van het project waarover we in onderhandeling zijn met ProRail en I&W. Het tekort heeft te maken met diverse kostenoverschrijdingen in het project, zoals toepassing van kwartsloze ballast en hogere funderingskosten voor bovenleidingsmasten/-portalen.

Beleidsveld 2.3. Instandhouding provinciale infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 2.3.

1. Het onderhoudsniveau van het provinciale wegen- en vaarwegennet en de daarbij behorende kunstwerken (zoals bruggen en viaducten) voldoet aan het onderhoudsniveau '6'.
2. We willen de huidige steunpuntenstructuur vernieuwen en verduurzamen.
3. We willen, ook onder winterse omstandigheden, een optimale en veilige bereikbaarheid en doorstroming van het verkeer.
4. We willen met het programma afstandsbediening de gastvrijheid voor de watersporter vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Wij beheren, programmeren en onderhouden de provinciale infrastructuur (wegen en vaarwegen en kunstwerken) conform het door PS vastgestelde onderhoudsniveau (6) en gaan door met het verder professionaliseren van ons assetmanagementsysteem.

Beleid

Tijd

Geld

We breiden het aantal bruggen uit dat wordt aangesloten op de al in bedrijf genomen bediencentrale.

Beleid

Tijd

Geld

We gaan door met de uitvoering van de herverdeling en daaraan gekoppeld het energieneutraal maken van de te handhaven steunpunten (conform het vastgesteld implementatieplan energieneutrale provinciale organisatie).

Beleid

Tijd

Door een aanpassing van het bestemmingsplan door de gemeente is de aanbesteding van het steunpunt Bolsward vertraagd. Komende periode vind er een overleg plaats over de planning.

Geld

In 2024 zijn diverse steunpunten verkocht. Dit is verwerkt in de begroting middels een begrotingswijziging.

Wij dragen zorg voor een veilige en vlotte doorvaart door middel van het op professionele wijze bedienen van provinciale bruggen en sluisen gelegen over de vaarwegen in Fryslân

Beleid

Tijd

Geld

We zorgen voor nautisch toezicht op onze vaarwegen en professionaliseren de integrale samenwerking met politie en andere handhavende diensten.

Beleid

Tijd

Geld

We werken verder aan het uitvoeringsprogramma VHK: we bereiden een convenant met het Rijk voor i.v.m. de afkoopsom Tsjerk Hiddessluizen Harlingen, we bereiden de bochtverruiming in Franeker voor, we werken aan de uitvoering van wachtplaatsen.

Beleid

Tijd

De voorbereiding van de bocht in Franeker duurt langer in verband met een complex onderhandelingsproces met een private partij. De onderhandelingen met het Rijk over het convenant afkoopsom Tsjerk Hiddessluizen zijn vertraagd, omdat er interpretatieverschillen zijn over de afspraken uit de convenanten 2011 en 2013. Daarnaast heeft het Rijk geen financiële middelen gereserveerd voor een afkoopsom.

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Beheer en (groot) Onderhoud (vaar)wegen	Het deel van de provinciale infrastructuur dat voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau	6	
<i>bij de nulmeting was het percentage gebaseerd op een onderhoudsniveau cijfer7</i>	Wegen (nulmeting 2018:90%)	94%	
	Fietspaden (nulmeting 2018: 77%)	93%	
	Kunstwerken (nulmeting 2018: 77 %)	95%	
	Oevers (nulmeting 2016 : 71 %)	81%	
	Diepte vaarwegen (nulmeting 2016 : 88 %)	93%	
Programma Afstandsbediening	Aantal bruggen wat aangesloten wordt op de bediencentrale	2	

Beleidsveld 2.4. Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 2.4.

1. We willen het OV in Fryslân verder verbeteren door goed beheer van onze OV-contracten en te investeren in verbetermaatregelen voor het OV.
2. We willen dat het OV betrouwbaar en punctueel is.
3. We willen het regionale OV verder verduurzamen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We verlenen en beheren de regionale OV-concessies voor trein en bus, Beleid

Tijd

Geld

Wij onderzoeken samen met het Rijk, ProRail en de vervoerder de haalbaarheid om in de huidige lopende regionale treinconcessie met batterijtreinen te gaan rijden op Leeuwarden-Harlingen Haven.

Beleid

Tijd

Geld

Wij werken aan de realisatie om alle busstallingen in Fryslân vanuit strategisch oogpunt in eigendom te nemen, zodat er bij aanbestedingen een gelijk speelveld is voor marktpartijen om in te schrijven en om desinvesteringen te voorkomen.

Beleid

Tijd

Geld

Wij werken aan diverse maatregelen om het OV te verbeteren, waaronder het realiseren van Dynamisch Reizigers Informatie Systeem (DRIS)-panelen op belangrijke bushaltes om reizigers van actuele vertrektijden en informatie te voorzien.

Beleid

Tijd

Door bezwaarprocedure tegen de gunning van de nieuwe concessie van het busvervoer in Fryslân, vindt de programmering voor DRIS-panelen later plaats. De realisatie van DRIS-panelen start in 2025.

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Verlenen en beheren regionale OV concessies trein en bus	Implementatie nieuwe busconcessie afgerond en nieuwe busconcessie gestart	100%	
Verduurzamen	Uitvoeren onderzoek om in de huidige lopende regionale treinconcessie met batterijtreinen te gaan rijden op Leeuwarden - Harlingen Haven	100%	
Realisatie eigen busstallingen	Uitvoeren van voorbereidingen om alle busstallingen in Fryslân in provinciaal eigendom te nemen	100%	
Verbetermaatregelen OV	Uitvoeren van onderzoek naar dubbelspoor Dronryp - Franeker voor een verbeterd reizigersproduct op het traject Leeuwarden - Harlingen Haven en een goedkopere exploitatie	100%	

Programma 3: Natuur en Landbouw

Portefeuillehouders

Gedeputeerden Matthijs de Vries en Femke Wiersma

Inzet beschikbare middelen programma 3 Natuur en Landbouw

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	112.244	4.150	26.961	73.617	15.816
Totaal baten	42.380	-10.057	-2.101	0	34.423
Saldo van lasten en baten	69.864	14.208	29.062	73.617	- 18.608

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
3.1 Natuur	106.816	5.974	26.398	73.176	13.217
3.2 Landbouw	5.427	-1.824	563	441	2.599
Totaal lasten	112.244	4.150	26.961	73.617	15.816
Baten					
3.1 Natuur en landschap	41.809	-10.057	-1.009	0	32.761
3.2 Landbouw	571	0	-1.092	0	1.663
Totaal baten	42.380	-10.057	-2.101	0	34.423
Saldo van lasten en baten	69.864	14.208	29.062	73.617	- 18.608

Voorstel begrotingswijzigingen

- I 1 Bestedingsritme Natuur en Landschap
- IV 2 POP3 bijdrage uit KRW Water
- VC 4 Verlenging tijdelijk budget Weidevogelbeleid
- VC 5 Verlenging tijdelijk budget Invasieve exoten bestrijding

Beleidsveld 3.1. Natuur

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 3.1.

1. We willen de biodiversiteit herstellen en bevorderen.

- De basiskwaliteit en samenhang van leefgebieden herstellen, zoals de realisatie en kwaliteitsverbetering van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura 2000 en de inzet van Natuurbeheer en Agrarisch Natuurbeheer.
- We willen de overlast van invasieve exoten verlagen.

2. We willen voorkomende soorten in stand houden en kwetsbare soorten beschermen en de schade door ganzen beperken.

- Een ombuiging van de neerwaartse trend in een opwaartse trend van weidevogels.
- Het duurzaam in stand houden van de internationaal beschermde ganzenpopulaties.
- We willen de schade van overlast gevende soorten beperken, waaronder het jaarlijks verlagen van de vraatschade van met name winterganzen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Nationale parken: Het nieuwe – landelijke – beleidsprogramma voor de Nationale Parken uitwerken voor de Nationale Parken Alde Feanen, Schiermonnikoog, Lauwersmeer (samen met de provincie Groningen) en Drents-Friese Wold (samen met de prov. Drenthe).

Beleid

Tijd

Geld

N.v.t.

Natura 2000: • opstellen van tien evaluaties (vier eilanden, Alde Feanen, Deelen, Wijnjeterperschar, Koningsdiep, Van Oordt's Mersken, Rottige Meenthe).

Beleid

Tijd

In overleg met de natuurbeheerders en Wetterskip Fryslân is de planning voor het schrijven van de evaluaties aangepast. Het opstellen van de evaluaties is nu gepland direct voorafgaand aan het opstellen van het nieuwe beheerplan voor een gebied. Zo is de evaluatie altijd actueel in tegenstelling tot wanneer in 2024 10 evaluaties worden gedaan. Dan zal voor sommige gebieden een update nodig zijn als later het opstellen van een nieuw beheerplan wordt gestart. Ook wordt met de nieuwe planning de gevraagde inzet van natuurbeheerders en Wetterskip Fryslân meer gespreid en worden capaciteitsproblemen bij hen voorkomen. In 2024 worden nu evaluaties opgesteld voor de vier Waddeneilanden. In 2025 start dan voor de vier Waddeneilanden het opstellen van de nieuwe beheerplannen. In 2025 worden ook de eerste vier evaluaties voor Natura 2000-gebieden op het vaste land opgesteld.

Geld

Natura 2000: • uitvoering geven aan de tien natuurdoelanalyses, o.a. aan de slag met de onderzoeken en verzamelen monitoringsgegevens en starten met uitvoeren van maatregelen.
Beleid

Tijd

Geld

Natura 2000: • zorgdragen voor de uitvoering van de herstelmaatregelen in de Natura 2000 gebieden.
Beleid

Tijd

Geld

Programma Natuur: uitvoeren van de maatregelen in de SPUK Programma Natuur. Zie voor toelichting paragraaf 9 Grote projecten.
Beleid

Tijd

Geld

Natuurkwaliteit: uitvoering geven aan Grip op Kwaliteit.
Beleid

Tijd

Geld

Biodiversiteitsprogramma: opstellen biodiversiteitsprogramma, afhankelijk van besluitvorming door PS over het vervolg.

Beleid

Tijd

Het programmateam werkt aan de afspraken uit het jaarplan 2024. Een aantal van de activiteiten uit het jaarplan 2024 staat onder tijdsdruk c.q. ligt niet op planning. Deze activiteiten zullen deels worden doorgeschoven naar 2025 (zie begrotingswijziging).

Geld

Voor het Herstelprogramma Biodiversiteit is € 1 mln. uit het themabudget Natuur en Landschap beschikbaar gemaakt. Het overdragen van de deelbudgetten aan onze programmapartners kost veel tijd. Het zwaartepunt van de uitvoering van de diverse activiteiten komt in 2025 te liggen. Hiervoor is een begrotingswijziging bijgevoegd.

Natuur inclusieve samenleving: opstellen Agenda natuurinclusief, afhankelijk van besluitvorming door PS over het vervolg

Beleid

Voor de verkenning naar het opstellen van een Fries programma natuurinclusief, wellicht als opvolger van de Friese agenda natuurinclusief is nog een half jaar tijd. Dat is krap als ook de besluitvorming daarin wordt meegerekend.

Tijd

Voor de verkenning naar het opstellen van een Fries programma natuurinclusief, wellicht als opvolger van de Friese agenda natuurinclusief is nog een half jaar tijd. Dat is krap als ook de besluitvorming daarin wordt meegerekend.

Geld

Pesticiden: uitvoeren van het pesticidenbeleid, dat is vastgesteld door PS voorjaar 2023.

Beleid

Tijd

Het uitvoeringsproces bij of met derden vraagt meer tijd dan verwacht, doordat de uitvoering pas medio 2023 daadwerkelijk kon starten, in plaats van begin 2023. De benodigde doorlooptijd van de eerste periode van het programma beslaat twee jaar (zoals aan PS kenbaar gemaakt met de brief van 10 januari 2023, kenmerk 02064056).

De uitgestelde start heeft ook tot gevolg dat de beoogde afronding van de eerste twee jaren van uitvoering plaatsvindt in 2025.

Geld

Vanwege de uitgestelde start is er naar verwachting sprake van een onderbesteding in 2024 en wordt voorgesteld om de looptijd van het tijdelijk budget te verlengen tot en met 2025.

Uitvoeren van actieplan beleidsnota invasieve exoten.

Beleid

Tijd

Geld

De stimuleringsmaatregelen/ subsidies bij grondeigenaren vraagt meer tijd dan verwacht. Dit omdat de uitvoering van de subsidieregeling pas in de tweede helft van 2023 daadwerkelijk kon starten, in plaats van begin 2023. Hierdoor heeft het langer geduurd voordat aanvragen zijn ingediend. De eerste aanvragen konden pas eind 2023 worden beschikt. Aangezien nu gewerkt wordt met een exotenloket (loket die aanvragers adviseert en ondersteunt bij het indienen van een aanvraag) en de regeling meer bekendheid krijgt, is de verwachting dat er meer aanvragen zullen komen. Met de aanvraag van verlenging van dit budget, t/m 2027, kan de regeling ook in 2025 opengesteld en het actieplan gerealiseerd worden.

Uitvoering geven aan het nieuw Fries ganzenbeleid.

Beleid

Tijd

Geld

Uitvoeren van het weidevogelbeleid op basis van de weidevogelnota en gruttoaanvalsplan.

Beleid

Tijd

Geld

Doordat een deel van de projecten een langere doorlooptijd heeft dan 2024, zal een deel van de uitbetalingen pas in 2025 plaatsvinden. Daarom is een begrotingswijziging bijgevoegd.

Uitvoeren van de subsidieregeling wolf.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
1. Herstel en bevorderen biodiversiteit	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer: Beheerde ha via de Subsiestelsel Natuur en Landschap – onderdeel agrarisch natuurbeheer (cumulatief) Totaal (29.626 ha t/m 2027)	23.280	
	Natuurbeheer: beheerde ha via het Subsiestelsel Natuur en Landschap – onderdeel natuurbeheer (68.300 ha t/m 2027) (cumulatief)	67.000	
	Uitvoeren bossenstrategie	30 ha bosuitbreiding 150 ha bosrevitalisering 10 ha uitbreiding landschapselementen 40 ha revitalisering landschapselementen	
2. Soorten	Toename van het aantal broedparen grutto (10.000 broedparen grutto in 2030) (cumulatief).	8.300	

Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

De doelwaarde voor 2027 is gecorrigeerd van 23.500 ha naar 29.626 ha (verkeerde getal in de begroting gekomen). De doelwaarde voor 2024 is gelijk gebleven en gehaald.

Natuurbeheer

Dit jaar wordt 66.787 ha natuur beheerd via het Subsidie stelsel Natuur en Landschap – onderdeel natuurbeheer. Ten opzichte van 2023 is er 117 ha natuur extra in beheer gekomen. Naast deze ha heeft de provincie Fryslân zelf ook nog 436 ha natuur in eigendom die nog moeten worden verkocht (deels dit jaar nog) aan een natuurbeheerder. Zodra de provincie deze gronden heeft verkocht zullen ze ook via het Subsidie stelsel Natuur en Landschap worden beheerd (op zijn vroegst per 2025 via de openstelling SNL dit najaar). Tot die tijd worden deze gronden verpacht en beheerd door It Fryske Gea en Staatsbosbeheer.

Uitvoeren bossenstrategie

De genoemde hectares zullen niet worden gehaald door het niet op tijd ontvangen van middelen van het Rijk voor de uitvoering van de Friese bomen- en bossenstrategie (het geld van de FPLG-maatregelpakketten komt te laat om alle aangegeven hectares dit jaar nog te kunnen inrichten of revitaliseren).

Aantal broedparen grutto

Het jaarbericht weidevogels (aantal broedparen grutto's) komt in oktober uit. Dan weten we pas hoe het broedseizoen is verlopen, maar uit het veld komen geluiden dat het niet goed lijkt.

Beleidsveld 3.2. Landbouw

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 3.2.

1. Werken aan een toekomstbestendige landbouw , met een rijke natuur
2. Optimaal inzetten van de niet-grondgebonden instrumenten van het GLB in de vorm van de regeling Europese landbouwsubsidies provincie Fryslân 2023-2027

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Uitvoering geven aan de prioritaire actiepunten van de landbouwagonderwerpen.

Beleid

We herijken de beleidsbrief landbouw. En op basis van deze herijkte beleidsbrief landbouw wordt de landbouwagonderwerpen ook herijkt met een aangepaste prioritering. De uitvoering wordt vervolgens weer vanaf 2025 opgepakt.

Tijd

We herijken de beleidsbrief landbouw. En op basis van deze herijkte beleidsbrief landbouw wordt de landbouwagonderwerpen ook herijkt met een aangepaste prioritering. De uitvoering wordt vervolgens weer vanaf 2025 opgepakt.

Geld

Uitvoering geven aan de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw .

Beleid

Tijd

Niet alle activiteiten zullen volledig in 2024 zijn uitgevoerd, maar afgesproken is dat deze activiteiten ook nog in 2025 mogen plaatsvinden. Ook kunnen dan de boerenexperimenten nog een jaar extra uitvoeringsmogelijkheid krijgen.

Geld

Niet alle activiteiten zullen volledig in 2024 zijn uitgevoerd, maar afgesproken is dat deze activiteiten ook nog in 2025 mogen plaatsvinden. Ook kunnen dan de boerenexperimenten nog een jaar extra uitvoeringsmogelijkheid krijgen. Er is een begrotingswijziging bijgevoegd om hiervoor middelen van 2024 naar 2025 te verschuiven.

We doen in 2024 vier openstellingen in het kader van het niet-grondgebonden deel van het GLB.

Beleid

Tijd

Geld

Het bestedingsritme van de BCB/POP3 budgetten wordt met bijgevoegde begrotingswijziging aangepast aan de verwachte uitbetalingen van declaraties van de cofinanciering aan het RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland).

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)	Aantal openstellingen	4	

Programma 4: Ruimte en Klimaat

Portefeuillehouders

Gedeputeerden Friso Douwstra, Sijbe Knol en Matthijs de Vries

Wat zien we?

Ten aanzien van de Omgevingswet zien we dat de gemeenten nog bezig zijn met het verwerken van de bulk aan verzoeken welke zijn ingediend voor 31 december 2023 onder de oude wetgeving, wat zich doorvertaalt op provinciaal niveau. De verwachting is dat na zomer '24 de aanvragen zijn weggewerkt en er helemaal volgens de nieuwe Omgevingswet gewerkt gaat worden. De wijze van voorkantsamenwerking geven we in overleg met ketenpartners vorm.

In het voorjaar hebben we de startnotitie voor het actualisering van de provinciale omgevingsvisie (POVI) naar u toegezonden. Het proces om te komen tot een geactualiseerde POVI is hiermee gestart.

We hebben in samenwerking met alle Friese overheden, netbeheerders en 11 maatschappelijke organisaties (de Friese Energietafel) de concept-Friese Energievisie opgesteld. Deze wordt u in het najaar voor wensen en bedenkingen aan u voorgelegd.

De in 2023 onverwacht naar beneden bijgestelde SDE++ bijdrage voor kleinere monomestvergisters had als resultaat dat veel initiatieven voor monomestvergisters on hold zijn gezet. Mede door lobby van provincie Fryslân is de SDE++ bijdrage in 2024 verhoogd voor monomestvergisters. De verwachting is dat voorgenomen initiatieven alsnog worden ingediend voor de subsidietender 2024, en ook gerealiseerd gaan worden.

Inzet beschikbare middelen programma 4 Ruimte en Klimaat

Exploitatie- bedragen x € 1.000	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	67.342	-17.653	13.708	15.898	20.083
Totaal baten	21.381	-1.919	4	0	19.457
Saldo van lasten en baten	45.961	-15.733	13.704	15.898	626

Uitgebreide financiële tabel

Beleidsveld - bedragen x € 1.000	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
4.1 Ruimtelijke ordening en wonen	5.203	-3.600	483	360	760
4.2 Water en Bodem	34.678	-9.076	6.094	5.460	14.049
4.3 Milieu	11.742	-530	3.874	4.959	2.379
4.4 Energietransitie	15.719	-4.447	3.257	5.119	2.896
Totaal lasten	67.342	-17.653	13.708	15.898	20.083
Baten					
4.2 Water en Bodem	16.320	247	659	0	15.907
4.3 Milieu	961	0	307	0	654
4.4 Energietransitie	4.100	-2.166	-962	0	2.896
Totaal baten	21.381	-1.919	4	0	19.457
Saldo van lasten en baten	45.961	-15.733	13.704	15.898	626

Voorstel begrotingswijzigingen

- IV 3 Structurele verschuiving taken Omgevingswet
- VC 6 Verlenging tijdelijk budget Naar een schone en gezonde leefomgeving
- VC 7 Verlenging tijdelijk budget Veenweidevisie

Beleidsveld 4.1. Ruimtelijke ordening en wonen

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 4.1

1. Wij werken samen met gemeenten en Wetterskip aan de ruimtelijke inrichting van Fryslân en ondersteunen hen bij de omslag naar de Omgevingswet. Daarnaast borgen wij de uitvoering van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening in voorkantsamenwerking met onze partners en zetten indien nodig of wenselijk ons wettelijk ruimtelijk instrumentarium in.
2. Een toekomstbestendige woningvoorraad met voldoende betaalbare woningen, aansluitend op de (toekomstige) (zorg)vraag van inwoners en van mensen die zich in Fryslân willen vestigen, waarbij de doorstroom wordt bevorderd.
3. Zorgvuldig ruimtegebruik door optimale benutting van woningbouwmogelijkheden binnen bestaand bebouwd gebied en door herbesteding en tijdelijke woonvormen.
4. Wij houden de Omgevingsvisie (POVI) en Omgevingsverordening actueel en werken aan een actualisatie van de POVI met de bijbehorende keuzes voor de ruimtelijke inpassing van diverse urgente opgaven (zoals klimaatadaptatie, energietransitie, landbouwtransitie, herstel biodiversiteit, woningbouw en circulaire bedrijven) staat voor 2024 op het programma.
5. Samen met onze partners een programma Landschap opstellen waarin we gezamenlijk uitvoering kunnen geven aan de opgaven voor het landschap.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We werken met onze partners aan de invoering van de Omgevingswet. De komende jaren is herziening van de POVI en -verordening nodig. Om het beleid uit te voeren, werken we via voorkantsamenwerking samen met partners.

Beleid

Tijd

Geld

De inwerkingtreding van de Omgevingswet vraagt extra structurele inzet in het ruimtelijke domein. Hier kunnen de FUMO-gelden voor een deel voor worden ingezet. Er wordt een begrotingswijziging voorgesteld.

Inzet op Landschap (behoud, herstel en versterking) is gerealiseerd (sturing, middelen, organisatie).

Beleid

In 2024 werken we aan een visie op hoofdlijnen voor landschap. Deze landt in de vernieuwde Provinciale Omgevingsvisie die naar verwachting eind 2025 gereed zal zijn. We werken deze visie uit in het Programma Landschap (hoe voeren we de visie uit). De verwachting is dat dit programma in Q1 van 2026 gereed zal zijn.

Tijd

We hebben u reeds geïnformeerd dat we het nieuwe programma Landschap aanbieden nadat de POVI is vastgesteld.

Geld

Handvatten gereed om ruimtelijke kwaliteit te integreren in ruimtelijke opgaven en ontwikkelingen (analyse en redeneerlijn op basis waarvan keuzes kunnen worden gemaakt).
Beleid

Tijd

Geld

Een geactualiseerd Grutsk op 'e Romte (onderdeel van Programma Landschap).
Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Omgevingswet	Samenwerking en betrokkenheid bij strategische complexe projecten	100%	
Programma Landschap	Gedragen programma i.s.m. partners en geactualiseerd Grutsk op 'e Romte	100%	aangepast
Versnelling woningbouw	Weggenomen geïnventariseerde knelpunten Omgevingsverordening	100%	
Tevredenheid woonomgeving en woning	Plan voor de aanpak van de bestaande woningvoorraad	1	

Herijken woondeals	Aantal actuele regionale woondeals	6	
--------------------	------------------------------------	---	--

Toelichting

Programma Landschap: Zie toelichting hier boven.

Versnelling woningbouw: uit de knelpuntenanalyses blijkt nog onvoldoende waar de knelpunten in de provinciale Omgevingsverordening zitten. Dit vraagt nader onderzoek. Wij bekijken of dit mee te nemen is in de onderzoeken in relatie tot het Frysk Wenplan, het provinciale volkshuisvestingsprogramma.

Plan voor de aanpak van de bestaande woningvoorraad: met het onderzoek van DataFryslân, dat op 23 mei 2024 is opgeleverd is een globaal beeld neergezet van de opgave in Fryslân (aantallen woningen en de wijken en de buurten). Het vertalen hiervan naar de financiële opgave en een plan voor de aanpak vraagt nader onderzoek.

Beleidsveld 4.2. Water en Bodem

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 4.2

1. Waterveiligheid: De inwoners van Fryslân en de Friese economie zijn goed beschermd tegen overstromingen en wateroverlast. We werken met het principe van meerlaagsveiligheid, dit is verwoord in het Friese provinciale waterprogramma (Regionaal Water Programma). Meerlaagsveiligheid is het principe dat wordt gebruikt om voorbereid te zijn op extreme situaties. Het bestaat uit drie lagen: preventie (met waterkeringen en ruimtelijke reserveringszones), ruimtelijke inrichting en locatiekeuze, en calamiteitenbeheersing. Preventie omvat het beschermen van het achterland tegen overstromingen. Ruimtelijke inrichting en locatiekeuze spelen een rol bij het voorkomen van schade en wateroverlast. Calamiteitenbeheersing omvat het hebben van een plan voor noodsituaties.
2. Voldoende water: Het watersysteem is in balans waarbij droogte en verzilting zoveel mogelijk beperkt zijn en de voeten droog blijven.
3. Schoon water: Het bewaken en herstellen van kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater. Zoals verwoord in het Friese provinciaal waterprogramma en de KRW-nota. Dit houdt in dat de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater voldoet aan specifieke ecologische en chemische normen die voortvloeien uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en Zwemwaterrichtlijn. We voldoen aan de doelstellingen van de drinkwaterrichtlijn.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We voeren onze wettelijke taken uit op grond van o.a. de EU Kaderrichtlijn water, de Zwemwaterrichtlijn, de Waterwet, Wet natuurbescherming, de Drinkwaterrichtlijn en de wettelijke bodemtaken in relatie tot het overgangsrecht in de Omgevingswet.

Beleid

Tijd

Geld

T.a.v. doeluitkering bodemconvenant: Er zijn verschillende activiteiten in uitvoering en in voorbereiding. Tegelijk werken wij aan de uitwerking van de startnotitie Bodembeleid (vastgesteld door PS, 2022). Naar verwachting is deze uitwerking eind 2024 gereed. Dit uitgewerkte bodembeleid geeft vervolgens richting aan de besteding van het budget van deze doeluitkering. Gelet op de planning van de besluitvorming over dit bodembeleid, wordt voorgesteld een deel van het begrote budget door te schuiven naar 2025.

T.a.v. Samenwerkingsovereenkomst Regionale samenwerking Kaderrichtlijn Water: Er zijn verschillende activiteiten in uitvoering en in voorbereiding. Een deel van deze activiteiten komt, gelet op de benodigde doorlooptijd, naar verwachting pas in 2025 tot een daadwerkelijke besteding.

We voeren de acties uit op het gebied van de 3 lagen van meerlaagsveiligheid (preventie van overstromingen en wateroverlast, ruimtelijke inrichting en locatiekeuze en calamiteitenbeheersing).

Beleid

Tijd

Geld

We brengen in beeld de nog benodigde maatregelen en de effecten voor de Natura2000 gebieden.
Beleid

Tijd

Geld

De aanvullende strategische grondwatervoorraden gaan we borgen in Omgevingsverordening.
Beleid

Tijd

Het borgen van strategische grondwatervoorraden in de Omgevingsverordening loopt, maar vraagt meer tijd omdat er een planMER-traject nodig is. Dit was niet voorzien. Naar verwachting is de borging in de eerste helft 2025 afgerond.

Geld

Voor een deel van de natura2000-gebieden brengen we de hydrologische toestand, maatregelen en effect op de doelen in beeld.
Beleid

Tijd

Geld

We rapporteren aan Provinciale Staten over de voortgang en resultaten waterkwaliteit aan de hand van de zogenoemde midterm review.
Beleid

Tijd

Geld

De ambities en doelen omtrent het ontwikkelingsbeleid voor bodemvitaliteit zullen in lijn met de startnotitie ter besluitvorming worden voorgelegd aan PS.

Beleid

Tijd

Geld

We leveren een bijdrage aan een Integraal ruimtelijk ontwerp voor Programma Harlingen, waarin het principe water en bodem sturend wordt toegepast.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Waterveiligheid	De acties op het gebied van de 3 lagen van meerlaagsveiligheid (preventie van overstromingen en wateroverlast, ruimtelijke inrichting en locatiekeuze en calamiteitenbeheersing) zijn uitgevoerd.	100%	

Voldoende water	Aantal natura2000-gebieden waarvoor de hydrologische toestand, maatregelen en effect op de doelen in beeld is gebracht.	50%	
	% Aanvullende strategische grondwatervoorraden geborgd in Omgevingsverordening.	100%	
Algemeen	Integraal ruimtelijk ontwerp Programma Harlingen opgesteld, waarin het principe water en bodem sturend is toegepast.	50%	

Aanvullende strategische grondwatervoorraden:

Het borgen van strategische grondwatervoorraden in de Omgevingsverordening loopt, maar vraagt meer tijd omdat er een planMER-traject nodig is. Dit was niet voorzien. Naar verwachting is de borging in de eerste helft 2025 afgerond.

Beleidsveld 4.3. Milieu

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 4.3

1. Versterking en borging van de VTH beleids- en operationele cyclus
2. Een bijdrage leveren aan verduurzaming, waaronder een circulaire economie, vanuit de VTH-taken aan een circulaire economie door aandacht te vragen bij provinciale inrichtingen (op het gebied van afval) voor dit onderwerp
3. Stikstof vergunningen verlenen die er voor zorgen dat er uitvoering gegeven kan worden aan het FPLG en het uitvoeringsprogramma stikstof

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We gaan onze wettelijke taken uitvoeren op grond van o.a Wet natuurbescherming en Algemene wet bestuursrecht. Vergunningverleners worden geattendeerd op het belang van tijdigheid en er zal gestuurd worden op het tijdig verstrekken van vergunningen.

Beleid

Tijd

Geld

Voor de uitvoering van de VTH-taken wordt een VTH-jaarprogramma en een VTH-jaarverslag opgesteld. Het huidige VTH beleid 2019-2023 (en de onderliggende risicoanalyses) wordt tot eind 2024 verlengd omdat het Omgevingswetproof wordt gemaakt.

Beleid

Tijd

Het proces rondom het opstellen van het VTH-uitvoeringsprogramma 2024 is uitermate moeilijk verlopen. Daarbij is de tijdige beschikbaarheid van gegevens van met name de FUMO problematisch geweest, met name veroorzaakt door capaciteitsgebrek. Ook bij het opstellen van het VTH-jaarverslag 2023 zijn daardoor problemen ondervonden maar heeft ook de beschikbaarheid van gegevens uit de registratiesystemen tot vertraging geleidt. Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma en het jaarverslag is input van de FUMO, ODG maar ook de eigen organisatie noodzakelijk. Voor het komende uitvoeringsprogramma is een strakke planning met de FUMO afgesproken alsook voor het opstellen van het volgende jaarverslag. Het opstellen van het nieuwe VTH-beleid is inmiddels opgestart en gepland om eind 2024 ter vaststelling aan te bieden aan GS.

Geld

Uitvoeren van het opdrachtgeverschap van de VTH-taken die bij de FUMO en de ODG zijn neergelegd.

Beleid

Tijd

Geld

Om een bijdrage te leveren aan circulaire economie vanuit de VTH-taken worden de prov.inrichtingen door de FUMO benaderd om te inventariseren waar kansen en wensen liggen op dit gebied. Mogelijk zal dit in 2024 leiden tot een vervolproj.voor de FUMO

Beleid

Tijd

Geld

De PAS-melders dossiers (circa 220) zullen in meerdere jaren worden afgerond. Voor 2024 is dat naar verwachting 10.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Wet natuurbescherming	Percentage tijdig verleende vergunningen en ontheffingen	95%	

Circulaire economie	Percentage provinciale inrichtingen waarbij inventarisatie is uitgevoerd	95%	
Vergunningen	Aantal PAS-melders dossiers	10	

Toelichting

De termijnen van de vergunning aanvragen per 1-1-25, ingang omgevingswet, zijn (nog) niet goed ingesteld in het systeem. Daarom is er geen betrouwbaar percentage af te geven. In de volgende release zal dit hersteld worden.

Op dit moment is er nog geen stikstofruimte beschikbaar en verwachten we niet op korte termijn een PAS-melder te kunnen legaliseren via extern salderen. Wel verwachten we een aantal dossiers (circa 10) te kunnen legaliseren middels intern salderen (wijziging binnen bestaande rechten) en zullen we circa 15 dubbele dossiers samenvoegen. We verwachten de doelwaarde 10 dus te halen, echter is sprake van veel (juridische) onzekerheden en zijn we voor stikstofruimte afhankelijk van het rijk. We onderzoeken als provincie alternatieven sporen voor legalisatie.

Beleidsveld 4.4. Energietransitie

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 4.4.

Binnen het programma Energie werkt de Provincie Fryslân aan drie doelen:

1. in 2030 wekken we 33% van de energie die we gebruiken zelf op
2. in 2030 besparen we 25% energie t.o.v. 2010
3. in 2050 zijn we onafhankelijk van fossiele brandstoffen

Deze doelen zijn de basis voor het Energieprogramma dat in 2022 is vastgesteld. Voor de uitvoering van het energieprogramma stellen GS jaarlijks een jaarplan vast. Dit wordt ter informatie naar Provinciale Staten gestuurd cf de afspraken met PS hierover.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Uitvoeren regeling extra gelden uit Windpark Fryslân (WPF) gelden, ten behoeve van het isoleren van woningen.

Beleid

Tijd

De afstemming van de Friese plus op de gemeentelijke regelingen en het organiseren van de uitvoering door 1 gezamenlijk loket vraagt meer afstemming en tijd dan verwacht.

Geld

Doordat de afstemming van de Friese plus op de gemeentelijke regelingen en het organiseren van de uitvoering door 1 gezamenlijk loket meer afstemming en tijd vraagt dan verwacht komt de regeling later dan verwacht. We passen de openstellingsdatum van het subsidieplafond hierop aan en hebben een begrotingswijziging bijgevoegd.

We voeren de landelijke SPUK regeling verduurzaming bedrijfsmatig vastgoed uit.

Beleid

Tijd

Geld

De beschikbare middelen voor verduurzaming MKB koppelen we aan de uitvoering van de totale aanpak verduurzaming MKB. Onderdeel hiervan is het aanpassen van de huidige voucherregeling. De aanpassingen hangen samen met de bredere aanpak die nu nog in ontwikkeling is. We gaan er nu vanuit dat we in 2024 de voucherregeling nog aan kunnen passen.

We zetten een ondersteuningsstructuur voor het MKB op o.a. via het bedrijvenloket Ynbusiness.
Beleid

Tijd

Geld

Een deel van de beschikbare middelen voor verduurzaming MKB willen we via een voucher inzetten, zodat MKB-ers een handelingsperspectief krijgen na de adviesfase. Hiervoor moet de huidige voucherregeling aangepast worden. We verwachten dat we dit voor eind 2024 gereed hebben, maar zijn hierbij ook afhankelijk van de bredere MKB-aanpak en het Rijk.

Overleg met gemeenten (via Friese Energie Tafel) en initiatiefnemers om initiatieven voor de opwek van energie verder te helpen.
Beleid

Tijd

Geld

Uitvoering van de Missy Wetterwaarmte en ondersteuning van projecten.
Beleid

Tijd

Geld

We werken aan een verdieping van de potentiekaart en warmteplanning. De kans bestaat dat deze opdracht niet dit jaar volledig wordt afgerond. Hiervoor is een begrotingswijziging bijgevoegd.

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
-----------	-----------	-----------------	---------------

Besparen	Aantal woningen dat m.b.v. WPF gelden is geïsoleerd	1000 woningen	
	Aantal bedrijven dat advies van energiecoach heeft gekregen	50 bedrijven	
Opwek	Aantal gerealiseerde monomestvergisters	25 mestvergisters	
	Aantal MegaWatt zonneveld gerealiseerd	50 MW zon	
	Aantal pilots biogas/groengas productie met monitoring reductie emissies	3 pilots productie biogas/groen gas	
Warmte	Aantal woningen aangesloten op een warmtenet	500 woningen	
	Aantal warmte-initiatieven (warmtenetten in ontwikkeling)	20 warmtenetten	
Mienskipsenergie	Aantal aanvragen via het Friese Energiehuis voor lokale energie initiatieven	25 aanvragen	

Toelichting

1000 woningen WPF: De afstemming van de Friese plus op de gemeentelijke regelingen en het organiseren van de uitvoering door 1 gezamenlijk loket vraagt meer afstemming en tijd dan verwacht. Hierdoor komt de regeling later dan verwacht. We passen het subsidieplafond en het bestedingsplan hierop aan.

25 mestvergisters: De onverwacht naar beneden bijgestelde SDE++ bijdrage voor kleinere monomestvergisters in 2023 had als resultaat dat veel initiatieven voor monomestvergisters on hold zijn gezet. Mede door lobby van provincie Fryslân is de SDE++ bijdrage in 2024 verhoogd voor monomestvergisters. De verwachting is dat voorgenomen initiatieven alsnog worden ingediend voor de subsidietender 2024, en ook gerealiseerd gaan worden, maar mogelijk met een doorloop in 2025.

50 MW zon: De aangescherpte provinciale regelgeving maakt het steeds moeilijker om zonnenvelden op landbouwgrond te realiseren.

500 woningen warmtenet: De projecten lopen vertraging op omdat de Wet Collectieve Warmte nog niet in werking is getreden.

Programma 5: Economie en Mienskip

Portefeuillehouders

Gedeputeerden Friso Douwstra, Eke Folkerts, Sijbe Knol, Matthijs de Vries en Femke Wiersma

Wat zien we?

De Friese economie heeft zich het afgelopen jaar verder ontwikkeld. Gezamenlijk werken we met onze partners aan de gezamenlijke economische samenwerkingsagenda Fryslân, schoon, gezond & gelukkig. Hierin werken we missiegedreven aan ons verdienvermogen en aan de brede welvaart. Daarbij blijven bestaande grote opgaven bestaan waar gezamenlijk aan moeten werken. Denk hierbij aan:

- Demografische ontwikkeling en inzet op leven-lang-leren
- Verduurzaming en ontwikkeling naar een circulaire economie
- Innovatie en digitalisering
- Infrastructuur, bereikbaarheid en beschikbaarheid van energienetwerken

Inzet beschikbare middelen programma 5 Economie en Mienskip

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	94.586	-5.223	43.806	14.643	30.914
Totaal baten	5.096	-66	1.478	0	3.552
Saldo van lasten en baten	89.490	-5.157	42.328	14.643	27.362

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
5.1 Economie	17.159	1.572	6.385	2.566	9.780
5.2 Gastvrijheid	8.992	-377	2.305	2.331	3.978
5.3 Taal, cultuur, erfgoed en sport	47.526	-370	29.679	3.302	14.176
5.4 Leefbaarheid	20.910	-6.048	5.438	6.444	2.980
Totaal lasten	94.586	-5.223	43.806	14.643	30.914
Baten					
5.1 Economie	3.867	-70	1.446	0	2.351
5.2 Gastvrijheid	415	4	79	0	340
5.3 Taal, cultuur, erfgoed en sport	124	0	-250	0	374
5.4 Leefbaarheid	690	0	202	0	488
Totaal baten	5.096	-66	1.478	0	3.552
Saldo van lasten en baten	89.490	-5.157	42.328	14.643	27.362

Voorstel begrotingswijzigingen

- I 2 Bestedingsritme Gastvrijheid
- II 2 Gebiedsbudgetten
- II 3 Vrijval Regenboogbeleid
- II 4 Vrijval saldi diverse budgetten Taal
- II 5 Vrijval diverse budgetten
- II 6 Vrijval budget Monumenten subsidieplafond 2023
- IV 4 Breedband 5% regeling super witte adressen
- VC 8 Verlenging tijdelijk budget Procesgelden DOM's

Beleidsveld 5.1. Economie

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 5.1.

We hebben de volgende vier ambities:

1. Fryslân is en blijft de 'rijkste' brede welvaartsregio van Nederland
2. Fryslân behoort in 2025 tot de top 3 van Europese regio's in de transitie naar circulaire economie
3. Fryslân verandert van krimp- naar kansregio
4. De samenwerkingskracht van de Friese Mienskip resulteert in een sterk verbonden ecosysteem waarin de zogenoemde drie o's (onderwijs, ondernemers en overheid) optimaal samenwerken.

Op basis van deze ambities en de hierboven beschreven ontwikkelingen zijn onderstaande doelindicatoren geformuleerd. Het beleid is gericht op het bevorderen van samenwerking in het ecosysteem. We blijven daarbij onze partners InnovatiePact Fryslan, Innovatie Cluster Drachten, Ynbusiness, Vereniging Circulair Fryslan, de NOM en Wetsus/Watercampus ondersteunen. Brede welvaart en de transitie naar een circulaire economie zijn daarbij de uitgangspunten. Fryslân wil de rijkste brede welvaartsregio van Nederland zijn en blijven en daarnaast in de top 3 van Europese regio's staan in de transitie naar een circulaire economie.

Wij werken aan één economische agenda voor Fryslân. Aan een schoon, gelukkig en gezond Fryslân. Door op de koers die met bedrijven, onderwijs en gemeenten is ingezet. Net als met het onderwijsakkoord. Wij zetten verder in op vijf sectoren met de bijbehorende campussen: agrarische producten, watertechnologie, herbruikbare materialen, hoogwaardige systemen en materialen en maritieme technologie. Daarin ondersteunen wij vernieuwingen en het aantrekken van bedrijven. Dit staat beschreven in de 'Blue Delta'-bol van het Innovatiepact Fryslân.

Voor de speerpunten worden investeringsagenda's uitgevoerd om de duurzame economie aan te jagen. Door samenwerking in de Friese mienskip te bevorderen wordt het ecosysteem sterker en onderling beter verbonden. Dit doen we o.a. door samen met de overheden, onderwijs en ondernemers meer en betere projecten op te zetten, om zo onze ambitie te realiseren om € 130 mln. Europese middelen naar Fryslân te halen ter versterking van de Friese economie. Aansluitend op ons beleid voor het Rijk en Europa maken wij een agenda voor economische samenwerking met Duitsland.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Circulaire Materialen is een van de Friese Speerpunten. Streven is om circulariteit steeds meer als overkoepeld uitgangspunt te hanteren. VCF heeft daarbij een belangrijke rol.

Beleid

Tijd

Geld

De inhoud is hierbij leidend, o.a. zoals die is vastgelegd in de investeringsagenda's van de vijf speerpunten. Samen met o.a. EuropaPact Fryslân zullen projecten voorbereid worden voor indiening bij Europese fondsen.

Beleid

Tijd

Geld

Op dit moment staan er diverse subsidie-instrumenten (regelingen, tenders, calls) in het kader van de Europese projecten open. De verwachting is dat veel Friese initiatiefnemers, die hiervoor een subsidieverzoek gaan indienen, ook een beroep gaan doen op het Friese cofinancieringsbudget. De looptijd van deze projecten is minimaal 2 jaar, maar vaak langer. Met de bijgevoegde begrotingswijziging passen we daar het ritme van het 'Breed cofinancieringsbudget' op aan.

We gaan de investeringsagenda's van de vijf speerpunten uitvoeren, samen met alle stakeholders. De toegevoegde waarde per arbeidsplaats is in de speerpunten hoger dan gemiddeld in Fryslân.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Duurzame economie aanjagen vanuit vijf investeringsagenda's	Aantal bedrijven dat potentieel bijdraagt aan circulaire economie.	> 3% t.o.v. voorgaand jaar (4565 in 2022)	
Sterk verbonden ecosysteem	Europese middelen in Friese projecten	15 mln. in 2024	
Sociaal - economische effecten verbinden in programmering rondom o.a. Novex (Nationale Omgevingsvisie Extra) en FPLG	Toegevoegde waarde per arbeidskracht in Fryslân vergroten	Toename met 3%	

Beleidsveld 5.2. Gastvrijheid

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 5.2.

1. We willen dat de gastvrijheidssector bijdraagt aan een prettige en gezonde woon- en leefomgeving door in te zetten op slimme groei i.p.v. op economische groei. Waarbij we laten zien dat deze sector er voor elke inkomensgroep is.
2. Zowel onze inwoners als bezoekers gebruiken het landschap om te verblijven en recreëren. Wij willen dat recreatieve & toeristische belangen en de kansen die de sector biedt worden meegewogen en waar mogelijk worden geborgd bij ruimtelijke ontwikkelingen.
3. Ons doel is een vitale en duurzame gastvrijheidssector, die zorgt voor toekomstbestendige banen in Fryslân. Daarom werken we samen met een breed netwerk (triple helix) van partners in en buiten de gastvrijheidssector aan een uitvoeringsprogramma.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We verlenen subsidie aan Merk Fryslân voor het verzorgen van de toeristische marketing activiteiten gericht op slimme groei.

Beleid

Tijd

Geld

We dragen (financieel) bij aan het beheer en onderhoud van de wandel- en fietsinfrastructuur (incl. routes) in Fryslân door deel te nemen aan samenwerkingsverbanden zoals Wandelnet en stichting Landelijk Fietsplatform.

Beleid

Tijd

Geld

We verlenen een bijdrage aan Innovatie Pact Fryslân voor de Toerisme Alliantie Fryslân (TAF) als aanjager en denktank voor het netwerk.

Beleid

Tijd

Geld

We dragen (financieel) bij aan het beheer en waar mogelijk verrijken en up-to-date houden van verschillende monitors ten behoeve van de gastvrijheidssector.

Beleid

Tijd

De monitors zijn ontwikkeld en worden in 2024 beheerd, geactualiseerd en verrijkt. Structurele borging van het beheer en actualisatie van de monitors is echter nog niet georganiseerd en staat voor 2024 gepland. Hoe en waar dit georganiseerd wordt is mede afhankelijk van hoe er opvolging gegeven wordt aan de provinciale Data Strategie. Op dit moment is dat nog onduidelijk, waardoor structurele borging van de monitors vermoedelijk vertraging op zal lopen.

Geld

Zie boven. Door de vermoedelijke vertraging zal er mogelijk sprake zijn van onderbesteding.

We dragen (financieel) bij aan het beheren, actualiseren en structureel borgen van een digitale infrastructuur voor toeristische informatie over het dagrecreatieve aanbod in Fryslân.

Beleid

Tijd

Geld

De afgelopen maanden is een uitvoeringsplan opgesteld voor de periode 2024-2027, dat omschrijft hoe we de structurele middelen en het themabudget concreet in willen zetten om uitvoering te geven aan onze beleidsambities. Op basis hiervan is het nodig om met bijgevoegde begrotingswijziging de middelen naar voren te halen uit volgende jaren. (NB. begrotingswijziging heeft betrekking op alle genoemde resultaten 2024, waarvan deze financieel de grootste omvang heeft, daarom alleen dit resultaat 'rood' gekleurd).

We ontwikkelen een ruimtelijke visie op recreatie en toerisme in Fryslân in de vorm van een gebruiksvisie Landrecreatie (in aanvulling op eerder opgestelde Gebruiksvisie waterrecreatie Fryslân 2050).

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
1. Toeristische marketing t.b.v. Slimme groei	Aantal marketing activiteiten/projecten gericht op verbreden seizoen en spreiding door provincie	1	
2. Bijdrage aan beheer en onderhoud van de wandel- en fietsinfrastructuur in Fryslân	Aantal samenwerkingsverbanden waarin we (financieel) deelnemen, zoals wandelnet en fietsplatform	2	
3. Bijdrage aan IPF voor de TAF als aanjager en denktank voor het netwerk.	Aantal door de TAF georganiseerde (netwerk)activiteiten	4	
4. Bijdrage aan beheer en ontwikkeling van monitors t.b.v. gastvrijheidssector	Aantal monitors dat beheerd wordt, publiek toegankelijk en waar mogelijk verrijkt is	4	
5. Bijdrage aan (beheer en actualisatie van) een digitale infrastructuur voor toeristische informatie	Aantal actieve gebruikers, dat gebruikt maakt van het platform voor toeristische informatie (ODP)	3.200	
6. Start opstellen gebruiksvisie landrecreatie en het hierbij aanhaken van zoveel mogelijk gemeenten	Aantal gemeenten dat is aangehaakt bij opstellen gebruiksvisie	18	

Beleidsveld 5.3. Taal, cultuur, erfgoed en sport

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 5.3.

De ambities en doelstellingen voor 2024 zijn vastgelegd in de nota Nij Poadium. Voor de langere termijn beoogt het beleid het volgende:

Taal

De provincie wil de vitaliteit van het Fries versterken. Door de afspraken en ambities uit de BFTK 2024-2028 en Taalplan Frysk 2030 na te komen gaat dat lukken. Het gebruik van het Fries neemt toe en in 2030 bieden alle scholen in het Friese taalgebied de kerndoelen verstaan, spreken, lezen en schrijven op voldoende niveau aan. De doorgaande leerlijn Frysk *fan pjut oant promovendus* is gecreëerd. Fryslân heeft een bloeiend meertalig literair klimaat en is internationaal een inspirerend voorbeeld voor andere meertalige regio's. Door een aantrekkelijk literair aanbod voor jong tot oud in traditionele en nieuwe vormen te stimuleren willen we laaggeletterdheid en ontleding tegengaan.

Cultuur

De provincie wil het culturele veld in Fryslân, inclusief de musea, in gelegenheid stellen zich te blijven ontwikkelen. Niet alleen in de kwaliteit van de voorstellingen, tentoonstellingen en andere producties, maar ook waar het gaat om professionaliteit, toegankelijkheid en duurzaamheid. Een steeds grotere diversiteit aan bezoekers weet de producties te vinden en te waarderen.

Bij deze doelstelling is op dit moment nog geen meetbare doelindicator te geven. In 2023 is een nulmeting opgeleverd voor een Fryske Kultuermonitor. Met dit meetinstrument hopen we in de toekomst belangrijke trends in het Friese cultuurveld inzichtelijk te maken. Dat moet het ook makkelijker maken om gevolgen van gevoerd beleid te meten.

Erfgoed

Via onze afspraken met instellingen en netwerken op het gebied van erfgoed, en diverse regelingen, zorgen wij voor het beheer en behoud en doorontwikkeling van ons erfgoed (archeologie, monumenten en cultuurhistorische landschappen) en zorgen we voor verankering van erfgoed in de omgevingswet en -visie en in de Novex.

Sport

We willen dat iedereen die dat wil de mogelijkheid heeft om te bewegen en sporten en streven een veilig en inclusief sportklimaat na.

We richten ons op de verdere ontwikkeling en beoefenen van de Fryske sporten, de talentontwikkeling en topsport.

We zetten ons in om de toegang tot digitale sport technologieën te verhogen.

Thialf

We werken verder aan het behoud van Thialf als (top)sportaccommodatie voor het schaatsen en andere ijsporten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We geven uitvoering aan de afspraken en ambities die in de BFTK 2024-2028 zijn vastgelegd.

Beleid

De BFTK is op 8 april 2024 ûndertekene. Wy binne no drok dwaande om de ambysjes út te wurkjen yn konkrete plannen en planning foar de útfiering. Dy earder neamde 20% yn trochsneed foarútgong komt no noch te betiid.

Tijd

Geld

We voeren structureel overleg met de betrokken organisaties rondom Taalplan Frysk 2030 om het aanbod Frysk in het onderwijs te verbeteren. M.b.v. skoalstipers ondersteunen we scholen om een goed aanbod voor de Fryske taal en cultuur lessen te bieden.

Beleid

Tijd

Geld

Actie 1: We ondersteunen instellingen en initiatieven met structurele en incidentele subsidies op het gebied van Fryske literatuur die gericht zijn op innovaties en samenwerking met podiumkunsten, performance en andere creatieve uitingen.

Beleid

Tijd

Geld

Actie 2: We stellen regelingen open om het schrijven, uitgeven, vertalen, promoten en herdrukken van Fryske literatuur te stimuleren en mogelijk te maken.

Beleid

Tijd

Geld

Na de afwikkeling van de taal- en onderwijsonderdelen van de subsidieregeling Kultuer en Mienskip Fryslân 2023 is er € 46.700,- over, wat ten gunste van het begrotingssaldo geboekt kan worden. Hiervoor is een begrotingswijziging bijgevoegd.

We stellen verschillende onderdelen van de Stimuleringsregeling Cultuur weer open. Via deze regeling ondersteunen we cursussen, onderzoeken, pilotprojecten en grotere culturele producties.

Beleid

Tijd

Geld

We ontwikkelen samen met Keunstwurk een methode om bij een representatief 'panel' van belanghebbenden hun tevredenheid te meten over de uitvoering van steunfuncties voor zowel de amateurkunst als de kunsteducatie.

Beleid

Tijd

Geld

We financieren 7 musea en 27 kunstinstellingen via de Regeling Musea en Kunstinfrastructuur. Vanuit de ambitie om te ontwikkelen van accounthouderschap naar partnerschap, steken we ook in 2024 tijd en energie in de relatie met de cult. instellingen.

Beleid

Tijd

Geld

Stimuleren van de basisinfrastructuur erfgoed en het opzetten van diverse subsidieregelingen en projecten.

Beleid

Tijd

Geld

Het subsidieplafond Monumenten 2023 is niet volledig beschikt, doordat er minder aanvragen waren dan de hoogte van het plafond. Met bijgevoegde wijziging wordt het resterende bedrag toegevoegd aan het begrotingsaldo.

Wij stimuleren het project "Fryske Sport yn dyn Klasse".

Beleid

Tijd

Geld

Wij hebben het fonds inclusie Sport in het leven geroepen.

Beleid

Tijd

Geld

Wij subsidiëren het project "Schoolschaatsen".

Beleid

Tijd

Geld

Exploitatiebijdrage voor instandhouding Thialf.

Beleid

Tijd

Geld

We komen met Arcadia tot een subs.verl. voor de voorber. en uitv. van de tweede triënnale in 2025. Daarbij horen ook afspraken over de invulling en monitoring van de doelstellingen die Arcadia van de prov. Fryslân en de gemeente Leeuwarden meekrijgt.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Innovatie en experiment in de culturele sector	Aantal innovatieve en/of experimentele projecten dat via de Stimuleringsregeling Cultuur ondersteund wordt.	20 verleende subsidies	
Fryslân as taalproduksjehûs	Aantal ondersteunde instellingen en initiatieven	Minstens 5 verschillende instellingen en initiatieven, en minimaal 5 verschillende regelingen	
Musea en Kunstinfrastructuur	Gevoerde inhoudelijke voortgangsgesprekken.	Minimaal 1 gesprek per instelling.	
Fanselsprekkend plak Frysk yn it ûnderwiis	Aantal bezoeken van <i>skoalstipers</i> om scholen te ondersteunen hun aanbod voor de lessen Friese taal en cultuur te verbeteren en vergroten.	Gemiddeld 2 schoolbezoeken per jaar	
Fanselsprekkend plak fan it Frysk yn it iepenbiere libben en frije tiid.	Er wordt uitvoering gegeven aan afspraken en ambities in de nieuwe BFTK (2024-2028)	Gemiddeld 20% voortgang	
Erfgoed ûntwikkele - cultuurhistorie	Aantal projecten uit de Erfgoeddeal en De Fryske Pleats	5	

	Aantal basisinstellingen erfgoed	5	
	Aantal gerestaureerde en herbestemde monumenten (subsidieregeling)	35	
Erfgoed ûntwikkele - archeologie	Aantal bij te houden waardenkaarten	3	
	Aantal archeologische steunpunten	11	
Fryske Sporten	Aantal scholen dat gebruik maakt van het aanbod van "Fryske sport yn dyn Klasse".	100	
Breedtesport	Aantal projecten via Sport Fryslân bij sportverenigingen gericht op inclusie.	50	
	Aantal kinderen dat gebruik maakt van mogelijkheid schoolschaatsen.	9.000	
Arcadia	Subsidieverlening o.b.v. plan voor triënnale 2025	Subsidie verleend	

Toelichting

Voortgang BFTK is hierboven bij 'wat gaan we daar voor doen' toegelicht

Beleidsveld 5.4. Leefbaarheid

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 5.4.

1. In aansluiting op de behoeften van de Mienskip nemen wij de rol van wakkerschudder, inzichtgever, gespreksaanjager en perspectiefschetsers aan om de leefbaarheid in Fryslân hoog te houden met oog voor de lange lijn en participatie en inclusie van al haar inwoners. Daarbij streven we, door tijdig te anticiperen op demografische ontwikkelingen en door regionaal de krachten te bundelen, een toekomstbestendig en bereikbaar voorzieningenniveau na in een inclusieve samenleving.
2. In het omgaan met initiatieven vanuit de Mienskip ondersteunen we deze door middel van het Iepen Mienskipsfûns, LEADER, met participatie volgens de DOM-methode (Dorpsontwikkelingsmaatschappijen) en maatwerk voor grote maatschappelijke initiatieven.
3. De provincie faciliteert het brede en integrale gesprek over de toekomst van de zorg in Fryslân om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden voor alle inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We organiseren op basis van actuele thema's masterclasses en inspiratiesessies voor ambtenaren, bestuurder en maatschappelijk organisaties. Te denken valt aan brede thema's zoals wonen, mobiliteit en toekomstbestendige voorzieningen.

Beleid

Tijd

Geld

We maken in aanvulling op de gegevens die CBS en Planbureau Fryslân leveren in eigen huis prognoses over bevolkingsontwikkeling, huishoudenssamenstelling en migratie om op basis hiervan ons beleid te vormen en in inspiratiesessies kennis te delen.

Beleid

Tijd

Geld

We zijn betrokken bij de verschillende vormen van regionale samenwerking (ANNO, Regiodeals, ...) en zorgen dat voor elke regio een aanspreekpunt beschikbaar is, die bekend is in het regionale netwerk.

Beleid

Tijd

De samenwerking binnen ANNO is de afgelopen periode gestagneerd, waardoor er niet veel voortgang is geboekt. De stuurgroep heeft recent besloten de samenwerking weer te gaan intensiveren.

Geld

Na de pilots die in Regio's Zuidwest en Wadden zijn gedaan voor het vormen van het netwerk voor de ondersteuning van initiatieven breiden we dit netwerk uit met minimaal 2 andere regio's.

Beleid

Tijd

Geld

Op basis van (de evaluatie van de) beleidsbrief Grote Maatschappelijke Initiatieven ondersteunen we bestaande en eventueel nieuwe initiatieven met maatwerk.

Beleid

Tijd

Gebleken is dat voor het initiatief Nanneviid nader/aanvullend onderzoek noodzakelijk is o.a. naar het draagvlak in de omgeving en de kaders waarbinnen het beheer en onderhoud georganiseerd wordt. Voor het initiatief Tsjukemar geldt o.a. dat de gemeenteraad van de Fryske Marren eerst een besluit moet nemen over een financiële bijdrage aan het initiatief.

Geld

Zie bij Tijd. Hiermee geldt dat voor 2024 naar verwachting een lager beroep wordt gedaan op de middelen die zijn begroot, maar deze vanaf 2025 wel nodig zijn voor de uitvoering van beide initiatieven. Er is een begrotingswijziging bijgevoegd hiervoor.

We ondersteunen initiatiefnemers met het doen van een aanvraag voor LEADERmiddelen.

Beleid

Tijd

Geld

Om onze wettelijke taak uit te voeren op het gebied van volksgezondheid organiseren we zogenaamde bestuurstafels waarin we het gesprek over toegankelijke en betaalbare zorg faciliteren.

Beleid

Tijd

Geld

We ondersteunen initiatiefnemers met het doen van een IMF aanvraag en stellen bij een positief advies van de IMF adviescommissie deze middelen beschikbaar.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Kennisniveau ontwikkelen	Organiseren inspiratiesessie en masterclasses	5	
	Prognoses uitvoeren over bevolking, huishoudens en migratie	3	
Ondersteunen initiatieven vanuit de mienskip	Per regio een netwerk voor ondersteuning voor initiatieven opzetten	4	
	Grote maatschappelijke initiatieven op basis van maatwerk ondersteunen	2	

	Aantal gehonoreerde Leaderaanvragen	24	
Gesprek faciliteren over toegankelijke en betaalbare zorg	Aantal bestuurstafels Seker en sûn	4	
Vrijwilligers in het zonnetje zetten en helpen met de binding aan verenigingen en stichtingen.	Aantal Fryslân Ferbynt aanvragen	500	
Mienskipsgebouwen worden verduurzaamd met behulp van provinciale subsidie uit het Iepen Mienskipsfûns	Aantal mienskipsgebouwen die met subsidie worden geholpen bij het verduurzamen	28	
Integrale Mienskipsinitiatieven worden met subsidie vanuit het Iepen Mienskipsfûns geholpen zodat ze kunnen bijdragen aan de leefbaarheid in Fryslân	Aantal initiatieven dat subsidie heeft gekregen.	100	

Toelichting:

Inspiratiesessies: dit jaar organiseren wij in samenwerking met De Uitkijkers drie kennisbijeenkomsten over leefbaarheid/demografie. In verband met een andere opzet in vergelijking met voorgaande jaren is gekozen voor een lager frequentieniveau.

Fryslan Ferbynt: 300 aanvragen zijn ingediend. De regeling is inmiddels gesloten.

Programma 6: Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder

Gedeputeerde Eke Folkerts

Wat zien we?

Geen ontwikkelingen te melden

Inzet beschikbare middelen programma 6 bedrijfsvoering

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	96.583	-3.045	40.284	13.360	39.894
Totaal baten	1.437	0	2.510	0	-1.073
Saldo van lasten en baten	95.146	-3.045	37.774	13.360	40.967

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
6.1 Mensen	69.241	-83	33.033	6.568	29.557
6.2 Middelen	27.342	-2.962	7.252	6.792	10.336
Totaal lasten	96.583	-3.045	40.284	13.360	39.894
Baten					
6.1 Mensen	1.210	0	2.350	0	-1.141
6.2 Middelen	228	0	160	0	68
Totaal baten	1.437	0	2.510	0	-1.073
Saldo van lasten en baten	95.146	-3.045	37.774	13.360	40.967

Voorstel begrotingswijzigingen

I 3 Bestedingsritme capaciteit PAS-melders

VC 9 Budgetoverheveling, verlenging en bestedingsritme Wet Open Overheid (WOO)

VC 10 Verlenging tijdelijk budget 2026 Digitalisering 2022-2026

Beleidsveld 6.1. Mensen

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 6.1.

1. We willen dat medewerkers optimaal bijdragen aan de realisatie van maatschappelijke opgaven, de realisatie van de ambities van het provinciaal bestuur en de uitvoering van onze wettelijke taken, binnen de daartoe gestelde kaders, zoals het capaciteitsbudget.
2. We willen dat de verschillende 'HR thema's', zoals goede werkgeverschap, diversiteit, leiderschap, leren en ontwikkelen en goed werkgeverschap, integraal en gestructureerd onderdeel uitmaken van de cultuur, processen en structuren binnen de organisatie

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

We zorgen ervoor dat de inzet van personeel, vast, tijdelijk en inhuur, in balans zijn en blijven binnen het beschikbare capaciteitsbudget.

Beleid

Tijd

Geld

We voldoen aan de verplichting in het kader van Banenafpraak aan het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Beleid

Tijd

In de begroting 2024 zijn we uitgegaan van 30 fta (1 fta is 25,5 uur) op de basis van de landelijke Banenafpraak. Dit aantal is afgeleid van een landelijk quotum en de omvang van de organisatie. In de jaarstukken 2023 is het aantal bijgesteld naar 33,3 fta.

De stand per mei 2024 is dat we 27,5 fta hebben gerealiseerd. Dat is lager dan de doelstelling, maar 1 fta hoger dan het aantal fta dat we in 2023 hebben gerealiseerd. Tot nu zijn we steeds in staat geweest meer fta te realiseren.

Wij blijven ons inspannen om het verplichte aantal te realiseren, maar zijn daarbij afhankelijk van het aanbod aan kandidaten dat, met begeleiding, te plaatsen is binnen de organisatie. We zien hierbij een vergelijkbaar beeld bij de andere provincies.

Geld

Resultaatindicatoren

Ambitie	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Inzet van capaciteit	We lichten dit toe in de paragraaf bedrijfsvoering		
Diversiteit (verplichting in het kader van Banenafpraak; in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt)	Aantal wettelijk verplichte participatiebanen (in fta)	30	

Beleidsveld 6.2. Middelen en digitalisering

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 6.2.

1. We willen met digitalisering, data en/of innovatie publieke waarde leveren
2. We willen de randvoorwaarden creëren voor stabiele, duurzame en toekomstgerichte informatievoorziening
3. We willen dat onze huisvesting bijdraagt aan optimaal samenwerken aan opgaven in Fryslân.
4. We willen een 'Energie-neutrale' organisatie zijn.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Deelprogramma Fundament: Operationeel modern, efficiënt, schaalbaar en marktconform platform voor procesondersteuning. Nodig voor o.m. het subsidieproces en het beheren van klantgegevens.

Beleid

Tijd

De programma organisatie is volledig operationeel, de onderliggende referentie-architectuur is beschikbaar en de middellange & lange termijnstrategie zijn opgesteld. Het voortbrengingsproces & portfolio-management - inclusief governance - zijn ook ingericht.

Het programma is echter later gestart dan oorspronkelijk voorzien, onder andere vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Op basis van de nu beschikbare informatie verwachten wij dat er bijsturing nodig is om de beoogde doelstellingen te kunnen realiseren en dat het programma een langere doorlooptijd zal krijgen.

Geld

Deelprogramma KlantContactCentrum (KCC) (Digitale Dienstverlening): Operationeel en ingericht platform inclusief proces gericht op het optimaal bedienen van de Mienskip.

Beleid

Tijd

Na de eerste implementatie van het KCC / CRM blok is de opgeleverde functionaliteit getoetst aan de uitgangspunten en criteria . Op basis van de uitkomsten van deze toetsing is vastgesteld dat er aanvullende maatregelen nodig zijn om de beoogde doelstellingen te realiseren en om aan de vastgestelde criteria te kunnen voldoen. We voeren maatregelen uit het projectresultaat alsnog volledig in lijn te kunnen brengen met het beleid. De vertraging wordt uiteindelijk ingelopen binnen de overall planning.

Geld

Deelprogramma Subsidies (Digitale Dienstverlening): Operationeel en ingericht platform inclusief proces om de provincie Fryslân in staat te stellen om een modern, efficiënt, duurzaam en door de Mienskip hoog gewaardeerd subsidie-proces uit te voeren.

Beleid

Tijd

Het deelprogramma is inmiddels gestart, maar later dan voorzien, specifiek door het later beschikbaar komen van de benodigde capaciteit.

De beoogde uitgangspunten en te realiseren doelstellingen zijn vastgesteld. Einddoel is een modern en efficiënt platform om het subsidieproces zowel voor de Mienskip en de interne organisatie optimaal te kunnen bedienen. Door de onder het deelprogramma KCC gerapporteerde vertraging komt ook de planning van dit deelprogramma onder druk te staan. Het deelprogramma krijgt als opdracht de bestuurlijke prioriteiten op het onderwerp subsidies als eerste te realiseren binnen de afgesproken tijdsaders. Huidig inzicht is dat dit realiseerbaar is, door een gewijzigde aanpak binnen het deelprogramma, eventuele effecten hiervan zullen worden meegenomen in de overall planning.

Geld

We voeren de geplande energiebesparende maatregelen en duurzame opwek van energie uit in het provinciehuis, de provinciale steunpunten en provinciale gronden.

Beleid

Tijd

Geld

We werken stapsgewijs verder aan de herinrichting van het provinciehuis, gebaseerd op de ervaringen met de pilots die nu draaien en op basis van de gewijzigde behoefte uit de dienst.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Ambitie	Indicator	Doelwaarde 2024	Prognose 2024
Digitalisering	1. Deelprogramma Fundament: Operationeel modern, efficiënt, schaalbaar en marktconform platform voor procesondersteuning. Nodig voor o.m. het subsidieproces en het beheren van klantgegevens. Snelle, efficiënte, transparante processen in het kader van een betrouwbare en rechtvaardige overheid. Procesgericht werken wordt technisch goed ondersteund. BIO-compliant (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en daarmee 27001-certificeerbaar. We zijn de betrouwbare organisatie die we moeten zijn.	Platform voor procesondersteuning is gereed	
	2. Deelprogramma KCC (Digitale Dienstverlening): Operationeel en ingericht platform inclusief proces gericht op het optimaal bedienen van de Mienskip, met hierin een integraal klantbeeld: weten wat een aanvrager uit de Mienskip doet en wil.	Platform KCC is ingericht en operationeel; gericht op klantvragen Mienskip	
	3. Deelprogramma Subsidies (Digitale Dienstverlening): Operationeel en ingericht platform inclusief proces om de provincie Fryslân in staat te stellen om een modern, efficiënt, duurzaam en door de Mienskip hoog gewaardeerd subsidie-proces uit te voeren. Wat voldoet aan de gestelde richtlijnen (ASV 2022) en geldende wettelijke kaders.	Platform subsidies is ingericht en operationeel dat voldoet aan richtlijnen en kaders en hoog wordt gewaardeerd door de Mienskip.	
Energie-neutrale organisatie	bouwkundige en installatietechnische maatregelen	Het monumentale deel van het Provinsjehûs is voorzien van glas isolatie	
	verduurzaming wegensteunpunten, door bouwkundige en installatietechnische maatregelen en voorzien daken van zonnepanelen	Al onze primaire steunpunten zijn verduurzaamd	

Programma 7: Provinciefinanciën

Portefeuillehouder

Gedeputeerde Eke Folkerts

Inzet beschikbare middelen programma 7 Provinciefinanciën

Dit 'programma' is niet beleidsinhoudelijk van aard. Hier worden de zogenoemde algemene dekkingsmiddelen geraamd, zoals de algemene uitkering uit het provinciefonds, de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting en het rendement op het vermogen. Deze dekkingsmiddelen hebben geen specifieke bestemming gekregen. Ze dienen als dekking van de lasten in de beleidsinhoudelijke programma's die niet worden gedekt door (specifieke) uitkeringen van andere overheden. Daarnaast zijn de zogenaamde voorwaardelijke budgetten die niet aan een specifiek beleidsprogramma zijn te koppelen in dit programma opgenomen. Dit zijn budgetten die pas na besluitvorming over de aanwending daarvan door respectievelijk Provinciale of Gedeputeerde Staten vrijgegeven worden voor uitvoering.

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	17.728	-7.026	-396	12.483	-1.385
Totaal baten	369.172	948	159.661	0	210.458
Saldo van lasten en baten	-351.444	-7.973	-160.057	12.483	- 211.843

Hieronder is de opbouw van de lasten en baten nader uitgewerkt. De overige algemene dekkingsmiddelen zijn vervolgens nader gespecificeerd. De post 'Dividenden' (7.3) bestaat met name uit het verwachte dividend Alliander en Windpark Fryslân via Fryslân Hurde Wyn B.V. De rentebaten (7.4) bestaan onder meer uit de verwachte inkomsten uit schatkistbankieren, de achtergestelde lening Alliander en de lening aan Windpark Fryslân Holding B.V.

<i>Exploitatie- Bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
7.4 Financieringsrente en interne financiering	912	420	8	0	1.324
7.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	13.145	-6.850	0	11.742	-5.448
7.6 Werken voor derden	3.671	0	316	741	2.614
7.7 Onvoorzien	0	-596	-720	0	124
Totaal lasten	17.728	-7.026	-396	12.483	-1.385
Baten					
7.1 Provinciefonds	247.276	0	108.041	0	139.235
7.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting	74.823	0	25.294	0	49.529
7.3 Dividenden	25.086	0	22.879	0	2.207
7.4 Financieringsrente en interne financiering	15.026	0	3.000	0	12.025
7.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	3.290	970	54	0	4.206
7.6 Werken voor derden	3.671	0	415	0	3.256
7.7 Onvoorzien	0	-23	-23	0	0
Totaal baten	369.172	948	159.661	0	210.458
Saldo van lasten en baten	-351.444	-7.973	-160.057	12.483	- 211.843

Tabel overige algemene dekkingsmiddelen

<i>Exploitatie - Bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
---	--	------------------------------	--------------------	------------------------------------	-------

Lasten					
Exploitatiebijdrage Thialf	577	0	0	0	577
Lening herstelplan Thialf	94	0	0	0	94
Risicobuffer Breedband	0	0	0	5.448	-5.448
Stelpost nominaal	-1.158	1.200	0	0	42
Voorwaardelijk budget GS: Breed cofinancieringsbudget	13.632	-8.050	0	6.295	-712
Totaal lasten	13.145	-6.850	0	11.742	-5.448
Baten					
BTW compensatiefonds	49	0	0	0	49
Rendementsderving inzet vermogen	10	0	0	0	10
Rente kapitaalverstrekking Alliander	1.587	0	0	0	1.587
Rente revolverende middelen	62	970	4	0	1.027
Risicobuffer Breedband	1.240	0	0	0	1.240
Voorwaardelijk budget GS: Breed cofinancieringsbudget	343	0	50	0	293
Totaal baten	3.290	970	54	0	4.206
Saldo van lasten en baten	9.855	-7.820	-54	11.742	-9.653

Voorstel begrotingswijzigingen

- I 4 Rentevergoeding ten behoeve van RSP
- I 5 Bestedingsritme Europese cofinancieringsbudget Efro/EZ Europa
- I 6 Aanvulling stelpost nominaal
- II 7 Toevoeging onvoorzien aan begrotingssaldo
- IV 5 Bijdrage Wetterskip Fryslân Niet productieve investeringen op niet landbouwbedrijven (I.73.3)
- VA Bestedingsritme tijdelijke budgetten categorie A
- VB Bestedingsritme tijdelijke budgetten categorie B
- VI Bestedingsritme reserves

Paragraafs

Paragraaf 1. Grondbeleid

1.1 Samenvatting grondbezit

Grondbezit is geen provinciaal doel op zichzelf. Het aan- en verkopen van grond wordt ingezet om transitie ten bate van onze opgaven te faciliteren. Binnen onze opgaven Natuurontwikkeling, Veenweide, Natuur mei de Mienskip, Bossenstrategie, de Waddenkustversterking en de gebiedsontwikkeling Dongeradielen, ligt in dat kader reeds een aanzienlijke opgave rondom grondverwerving en grondruil. Veel van deze opgaven worden naar verwachting samengevat in de Friese versie van het Nationaal Programma Landelijk gebied (FPLG), dat volop in voorbereiding is en waaraan vanuit het Rijk aanzienlijke middelen zijn gekoppeld. Met het nieuwe regeerakkoord in wording is het nog onzeker wat dit voor de grondverwervingsopgave in het FPLG betekent en weten wij dat dit programma de komende jaren anders vorm gegeven zal worden.

De Provinciale grondbank

In de provinciale grondbank zijn alle gronden opgenomen die bij de provincie in bezit zijn. Dit zijn gronden voor onze (vaar) wegen, gronden voor de aanleg van natuur, veenweide en infrastructuur, ruil- en restgronden. De provincie heeft ruim 15.000 ha grond, waarvan ruim 12.000 ha structureel bezit (wegen, meren, vaarwegen, etc.). De resterende gronden zijn gronden die in tijdelijk bezit zijn ten bate van de provinciale opgaven.

Naast infrastructurele werken hebben wij grote opgaven ten aanzien van de landbouw, natuur, veenweide en stikstof. Voor deze opgaves maken we gebiedsgerichte plannen die al uitgewerkt, of nog in voorbereiding zijn. Bij deze vraagstukken is de inzet van grond vaak één van de bepalende factoren. Bij de vaststelling van plannen wordt daarin ook het mandaat tot aankoop van gronden voor Gedeputeerde Staten opgenomen. Indien een plan nog in voorbereiding is dan is dit mandaat er nog niet, terwijl het wel wenselijk kan zijn om een strategische aankoop te doen. Er doen zich soms kansen voor die een bijdrage kunnen leveren aan bestaande of in voorbereiding zijnde plannen.

Provinciale Staten heeft hiervoor een investeringskrediet van € 23,5 mln. beschikbaar gesteld, De Strategische Grondvoorraad (SGV) om snel op deze kansen te kunnen inspringen. Deze kansen hebben zich sinds het beschikbaar stellen van het krediet zeker voorgedaan. Er is op dit ogenblik voor € 6,164 mln. (mei 2024) aan strategische voorraad aangekocht. Daarnaast bevinden zich nog drie transacties (met een gezamenlijke waarde van € 4,770 mln. “in de pijplijn”, dit zijn transacties waar overeenstemming met de eigenaar/aanbieder is bereikt maar waarvan de akte nog moet passeren bij de notaris. De aankopen zijn gedaan met een beheersbaar risicoprofiel omdat alleen courante gronden worden aangekocht. De risicoreserve van € 1,5 mln. is dan ook nog niet aangesproken. De resterende middelen zijn op dit moment gekoppeld aan lopende onderhandelingen. De kans is reëel gezien de lopende dossiers dat hiermee het budget dat beschikbaar is voor strategische grondaankopen op korte termijn uitgeput zal raken.

Nationale Grondbank (NGB)

Het Rijk en het ministerie van LNV erkennen de verwervingsopgave die voortvloeit uit het NPLG. Het ministerie ziet ook dat er meerdere provincies zijn die de verwervingsopgave niet zelfstandig kunnen dragen of er voor kiezen dat niet te doen. Het ministerie heeft daarvoor de Nationale Grondbank (NGB) ingesteld.

De NGB is een aanvulling op het provinciaal grondinstrumentarium (grondbanken, grondvoorraden, etc.). Het doel van de NGB is het faciliteren van de gebiedsprocessen in het kader van de transitie landelijk gebied (realisatie opgaven Nationaal Programma Landelijk Gebied – NPLG) en de transitie van de landbouw. De NGB kan worden ingezet voor aan- en verkoop van agrarische gronden en bedrijven die geschikt zijn als alternatieve locatie voor agrarische bedrijven die willen verplaatsen. Zodoende vergroot de NGB de grondmobiliteit in het landelijk gebied en wordt ‘schuifruimte’ gecreëerd voor het gebiedsproces. (citaat uit Leidraad Nationale Grondbank”). Aankopen die worden gedaan door middel van inzet van de NGB worden aangekocht met Rijksmiddelen, de eigendom van het aangekochte komt op naam van de Staat.

De NGB is operationeel vanaf 1 januari 2023. Het is een nieuw instrument. Er zijn er nog geen feitelijke aankopen gedaan door de NGB. Het college van GS heeft een tweetal casussen bij de NGB voor verwerving ingebracht. Het college informeert Provinciale Staten over het verloop van deze casussen zodra overeenstemming met de aanbieder/eigenaar is bereikt.

1.2 Grondaankopen per beleidsprogramma

Programma 2 Infrastructuur

De Haak, De Centrale As, N381, N359 3 Tunnels Wommels-Bolsward zijn gerealiseerd en de auto's rijden over de weg. Echter nog niet alle vastgoedwerkzaamheden zijn afgerond. Zeker voor De Centrale As ligt er nog een grote opgave om de veelheid van percelen o.a. bij de andere overheden te krijgen en om de laatste afspraken met diverse grondeigenaren af te ronden. Voor de N381 en De Haak om Leeuwarden worden de grondzaken naar verwachting dit jaar afgerond al hoewel wij hier ook afhankelijk zijn van andere overheidspartijen. Voor De Centrale As zal de afronding ook in 2025 nog voortduren.

Tevens ligt er nog een verkoopopgave vanuit deze projecten, met name vanuit De Centrale As. Hierbij wordt wel een relatie gelegd met onze nieuwe opgaven waarin juist weer een behoefte naar (ruil)gronden is.

De projecten N358 De Skieding en N358 Uterwei komen in de volgende fase. Het volledige tracée is inmiddels in bezit, met één eigenaar loopt nog een procedure omtrent schadevergoeding en (juridische) bijstand, als uitvloeisel van een onteigeningsprocedure.

Programma 3 – Natuur en landbouw

Natuur

De aankopen binnen het Natuur Netwerk Nederland gaan gestadig door. Daarnaast worden ook kwalitatieve verplichtingen met eigenaren afgesproken zodat onze doelen ook worden gerealiseerd.

Vanuit Natuur mei de Mienskip vinden in de diverse gebieden verkenningen plaats die uiteindelijk tot de realisatie van onze natuurdoelen moet leiden. De aankopen binnen het gebied Burgumermar-De Leijen lopen voorspoedig. De andere gebieden starten na afronding van de verkenningen.

De aangekochte percelen buiten het NNN, de ruilgronden, die niet voor voor uitruil met NNN gronden worden ingezet, worden verkocht of ingezet voor andere doelen. De verkopen van een aantal oude boerderijen zal in 2024 plaatsvinden.

Stikstof

De eerste opkoopregeling vanuit het Rijk, uitgevoerd door de provincie, wordt dit jaar volledig afgerond. Inmiddels zijn er meerdere (beëindigings-) regelingen van kracht. Deze worden (deels) in samenwerking met de provincie uitgevoerd. De bekostiging van deze regelingen vindt door het Rijk plaats.

Programma 4 Ruimte en Klimaat: Veenweide

Binnen het grote Veenweideprogramma, specifiek binnen de aangewezen gebieden Hegewarren en Aldeboarn De Deelen, vinden in overleg met de gebiedscommissies diverse aankopen plaats. Daarnaast vinden er verkenningen plaats voor het gebied Idzegea. Doelstelling voor Hegewarren is dat alle eigenaren worden opgekocht of verplaatst zodat zij ergens anders of binnen het gebied hun toekomst kunnen voortzetten. Wij werken binnen de kaders van het door Gedeputeerde Staten vastgestelde aankoopstrategieplan. Vooruitlopend op het gebiedsplan Aldeboarn De Deelen wordt door de ingestelde gebieds- en grondtafel reeds aankopen gedaan ten behoeve van een grondvoorraad die later in het gebiedsproces kan worden ingezet. Wel zijn er zorgen over de middelen ten behoeve van toekomstige grondaankopen omdat deze mede waren gekoppeld aan het transitiefonds van het Rijk.

Programma 5 Economie en Mienskip: Terpenproject

Het terpenproject is een doorlopend project en een samenwerking tussen provincie en rijk. In totaal willen wij graag 23 hectare terpengrond verwerven. Zes terpen zijn reeds in ons bezit en vanuit de wettelijke ruilverkaveling Franekeradeel-Harlingen wordt er nog 1 terp aan toegevoegd. Er wordt nu onderzocht wat met flankerend beleid (kwalitatieve verplichting of verpachting onder beperkingen) nog aanvullend kan worden bereikt om de archeologische waarden van de terpercelen voor de toekomst beter te beschermen.

Overig vastgoedbezit

De provincie heeft ca. 12.000 ha structureel bezit, waarvan het grootste deel bestemd is voor (vaar)wegen en de Friese meren. Daarnaast hebben wij diverse eigendommen die wij zelf gebruiken of verhuren. Het gaat bijvoorbeeld om:

- Brug- en sluiswachterswoningen
- Huisvesting (steunpunten) voor weg- en waterbeheer door de hele provincie
- Verhuur van oeverstroken, ligplaatsen voor recreatie arken/boten en steigers
- Tijdelijk verworven gronden die wij verpachten

- Een aantal busstations
- Het Afsluitdijk Waddencentrum
- Diverse gronddepots

Momenteel zijn wij actief in het uitbreiden van onze eigen bus-stallingen. De provincie heeft ervoor gekozen om zelf de stallingen in eigendom te willen hebben zodat er voor ieder OV concessiehouder er een gelijk speelveld ontstaat en investeringen duurzamer kunnen zijn. Recent zijn een aantal oudere steunpunten verkocht, passend bij de nieuwe indeling van de steunpunten van de provincie.

Tevens zien wij toe op het onrechtmatig gebruik van onze provinciale eigendommen. Het toezicht loopt gestadig door, lopende dossiers worden opgelost, vaak door gebruikers een huurovereenkomst aan te bieden. Wij hebben gekozen voor een aanpak per gemeente omdat in diverse situaties afstemming met de gemeente noodzakelijk is. We zien wel dat er ook weer nieuwe dossiers bij komen omdat het wonen en recreëren aan het water in Fryslân populair is en daarmee het oneigenlijk gebruik van onze grond en water ook toeneemt.

1.3 Risico's

De grondprijs in de provincie is nog steeds in beweging. Er is sprake van een lichte stijgende trend, wel afhankelijk van het soort grond. De derogatie problematiek maakt wel dat er een zekere gronddruk is. Door de stijgende grondprijzen is het financieel risico op onze grondportefeuille momenteel klein.

Paragraaf 2. Bedrijfsvoering

Inleiding

Een gezonde bedrijfsvoering is een randvoorwaarde om de bestuurlijke ambities voor Fryslân te realiseren. In het programma bedrijfsvoering staan onze ambities, doelen en resultaten op het gebied van de bedrijfsvoering, inclusief de middelen.

Per 1 januari 2024 is de organisatie 'gekanteld' naar een nieuwe organisatievorm. De komende jaren zullen we onder andere doorontwikkelen naar het meer resultaatgericht werken. Daarbij werken we verder aan het implementeren van de besluitvorming rondom Zero Based Budgetting. Waar nodig zullen samen met het bestuur keuzes gemaakt worden in de taken die wij uitvoeren zodat de organisatie dit kan realiseren passend binnen de middelen die door de Staten beschikbaar zijn gesteld inclusief de middelen uit het bestuursakkoord.

In de paragraaf bedrijfsvoering gaan we uitgebreider in op de volgende onderdelen van de bedrijfsvoering:

- De inzet van personeel, de ontwikkeling van het capaciteitsbudget, inclusief bezetting (vast en tijdelijk personeel) en inhuur
- Het programma organisatieontwikkeling (O&O), de uitvoering van het HR-beleid (human resources) en ziekteverzuim
- Het programma Digitale Transformatie
- De herinrichting van het provinciehuis en het hybride werken
- De Energieneutrale organisatie
- Wetgeving
- De rechtmatige organisatie
- Opvolging aanbevelingen

Financiën

Het bedrijfsvoeringsbudget is opgebouwd uit personele en materiële kosten. Een deel van deze kosten wordt gedekt door bijdragen van derden en vanuit tijdschrijven op met name projecten. In de volgende paragraaf gaan we nader in op de inzet van personeel, het capaciteitsbudget.

Vooraf: op begrotingsbasis wordt het capaciteitsbudget niet gesplitst in salarissen en inhuur. Het totale capaciteitsbudget is kader stellend voor totale bestedingen van zowel salarissen (ambtelijk personeel) als de externe inhuur.

Inzet beschikbare middelen					
<i>Exploitatie Bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijzigingen	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Uitgaven					
Capaciteitsbudget					
- salarissen	91.727	-49	32.030	0	59.648
- inhuur	166	0	2.766	5.994	-8.593
Subtotaal capaciteitsbudget	91.894	-49	34.796	5.994	51.054
Overige personeelskosten	2.052	0	1.200	336	516
Kosten automatisering	7.981	5	2.681	2.871	2.434
Kosten huisvesting	7.850	0	2.382	1.880	3.588
Overig	11.191	-3.001	2.189	2.041	3.961
Totaal bedrijfsvoeringskosten (A)	120.968	-3.045	43.248	13.122	61.553
Dekking					
Dekking capaciteit	24.385	0	4.333	-238	20.290
Bijdrage van derden	1.437	0	1.140	0	297
Totaal dekking (B)	25.823	0	5.474	-238	20.587
Saldo van lasten en baten (A-B)	95.146	-3.045	37.774	13.360	40.967

De inzet van personeel

Capaciteitsbudget

Onderstaand is het verloop van het capaciteitsbudget in de begroting ten opzichte van de jaarstukken 2023 weergegeven. Dit totaal sluit aan op het subtotaal capaciteitsbudget waarbij géén rekening is gehouden met dekking vanuit tijdschrijven dan wel bijdragen van derden. In het overzicht is aangegeven of de uitbreiding van capaciteit wordt gedekt uit bijdragen derden of uit middelen van de provincie zelf.

Tevens is aangegeven onder welk mandaat de wijzigingen zijn doorgevoerd.

De basiscapaciteit neemt toe door taakverschuivingen door de invoering van de omgevingswet. Daarnaast is vanaf 2025 de basiscapaciteit opgehoogd met indexering vanuit de stelpost nominaal.

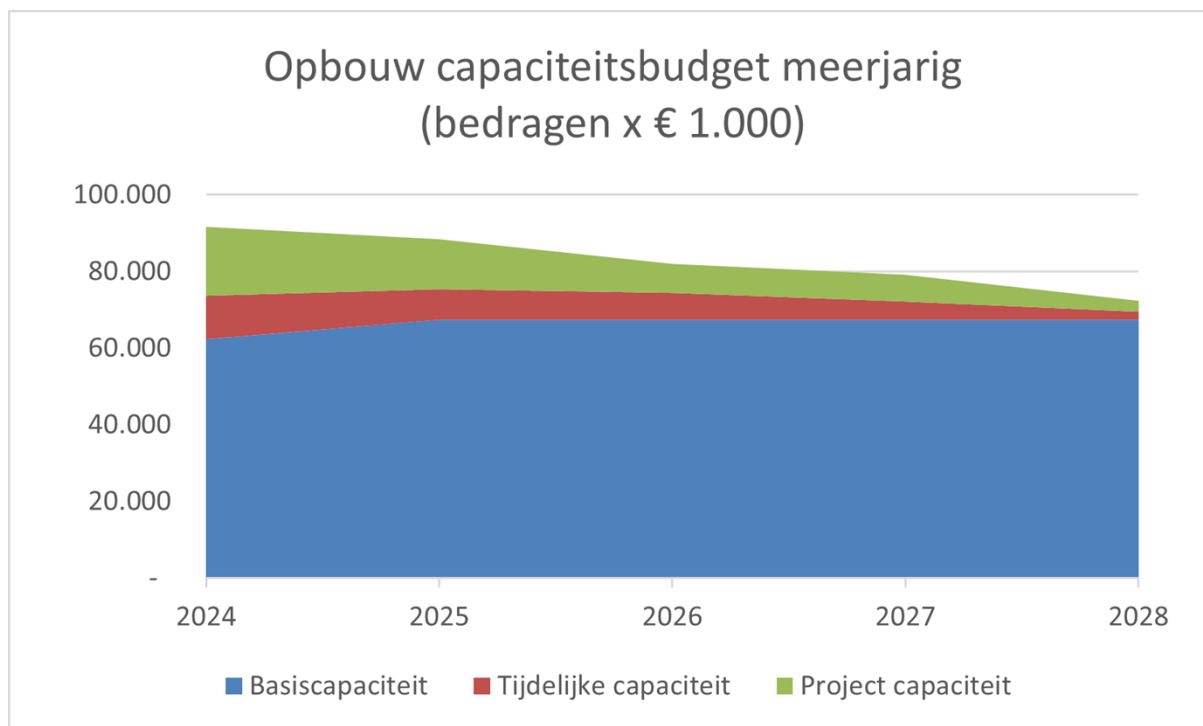
De ophoging van de tijdelijke capaciteit wordt hoofdzakelijk gedekt uit bijdragen van derden. Bij de bestuursrapportage is onder andere de capaciteit die samenhangt met detacheringen opgevoerd. Het capaciteitsbudget voor de projecten is enerzijds verhoogd door bijdragen van derden. Anderzijds is de inschatting dat voor sommige projecten (o.a. SPUK's) de inzet lager is dan initieel begroot.

Ontwikkeling capaciteitsbudget (bedragen x € 1.000)		Budget	Dekking	2024	2025	2026	2027	2028
jaarstukken 2023				93.579	82.183	76.181	72.907	65.021
Wijzigingen onder Financiën mandaat	Diverse administratieve mutaties	Diversen	Provincie	-27	729	990	819	749
Wijziging PS bestuursrapportage	Diverse mutaties - zie toelichting	Basis	Provincie	284	647	647	647	647
Wijzigingen GS bestuursrapportage	Toevoeging index aan het capaciteitsbudget vanaf 2025	Basis	Provincie	0	4.741	4.699	4.699	4.699
Wijzigingen GS bestuursrapportage	Diverse mutaties - zie toelichting	Tijdelijk	Provincie	-333	164	354	74	0
Wijzigingen onder PS mandaat	Diverse mutaties - zie toelichting	Tijdelijk	Provincie	40	40	40	40	40
Wijzigingen onder GS mandaat	Diverse mutaties - zie toelichting	Tijdelijk	Derden	304	0	0	0	0
Wijzigingen GS bestuursrapportage	Diverse mutaties - zie toelichting	Tijdelijk	Diversen	2.293	627	586	487	347
Wijzigingen onder GS mandaat	Diverse mutaties - zie toelichting	Project	Derden	0	69	69	0	0
Wijzigingen GS bestuursrapportage	Diverse mutaties - zie toelichting	Project	Derden	-857	826	29	1.246	-99
Wijzigingen GS bestuursrapportage	Diverse mutaties - zie toelichting	Project	Diversen	-3.604	-1.571	-1.635	-1.763	955
bestuursrapportage 2024				91.678	88.454	81.959	79.155	72.357

Ontwikkeling capaciteitsbudget meerjarig

Het capaciteitsbudget is meerjarig opgebouwd in de ruimte voor salarissen (vast en tijdelijk personeel) en inhuur. Een deel van dit budget is structureel. Het tijdelijke deel bestaat deels uit middelen die wij ontvangen van derden voor bijvoorbeeld de uitvoering van taken en projecten en deels uit middelen die Provinciale Staten beschikbaar stellen. Dit maakt dat het capaciteitsbudget flexibel is en fluctueert.

Dit leidt tot het volgende overzicht van het capaciteitsbudget waarin op hoofdlijnen zichtbaar wordt hoe het capaciteitsbudget zich meerjarig ontwikkelt op begrotingsbasis. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de basiscapaciteit (voor onze basis/structurele taken), tijdelijke capaciteit (budget voor extra taken met een bepaalde looptijd) en projectcapaciteit (verantwoording via tijdschrijven).

Toelichting

De afname van tijdelijke capaciteit (rode balk in bovenstaand overzicht) komt met name door de afloop van het aanvullende capaciteitsbudget voor uitvoering van het vigerende bestuursakkoord (tijdelijke capaciteit, beschikbaar gesteld door Provinciale Staten). De afname projectcapaciteit komt met name door de afloop van de grote infraprojecten. In deze cijfers is nog geen rekening gehouden met te verwachten additionele capaciteit die samenhangt met nieuwe taken vanuit bijvoorbeeld specifieke uitkeringen (SPUK) zoals FPLG/Veenweide of projecten zoals de inzet voor de Lelylijn. De tijdelijke en projectcapaciteit fluctueren.

Bezetting

In onderstaand overzicht staat de ontwikkeling van het aantal fte met een provinciaal dienstverband (vast en tijdelijk).

Bezetting provincie Fryslân	2024		2025	2026	2027	2028
(aantal fte, peildatum juni 2024)	Januari	Juni	Januari	Januari	Januari	Januari
Vast	732	729	700	684	672	650
Tijdelijk	113	112	69	5	2	1
Totaal	845	841	769	689	674	651

Bezettingsoverzicht met meerjarige prognose uitgaande van de arbeidsovereenkomsten, stand 30 juni 2024, inclusief pensionering en afloop van tijdelijke contracten.

Ten opzichte van de prognose in de begroting 2024 en de jaarstukken 2023, zien we geen opvallende afwijkingen in de bezetting. Het aantal tijdelijke contracten met een doorloop in 2025 is hoger ten opzichte van de begroting 2024. Dit heeft te maken met de tijdelijke capaciteit die wordt ingezet op bijvoorbeeld het programma FPLG/Veenweide.

Programma O&O (organisatie-ontwikkeling) en de uitvoering van het HR-beleid

Programma O&O

Met ingang van 1 januari 2024 is de organisatie 'gekanteld' naar een nieuwe organisatiestructuur. De basis hiervoor is het organisatieplan 2023-2027. Dit plan is het resultaat van een participatief proces in de organisatie. Het gekozen organisatiemodel en de bijbehorende organisatiestructuur zijn hierop gebaseerd

en een randvoorwaarde om de komende jaren te werken aan thema's als leiderschap, resultaatgerichtheid, bestuurlijke sensitiviteit etc. Voor 2024 is hiervoor een programma gestart.

HR beleid

Werving en selectie

In het afgelopen jaar hebben onze wervings- en zichtbaarheidsinspanningen hun vruchten afgeworpen: 85% van de aangemelde vacatures is vervuld door eigen werving. De zichtbaarheid van de provincie Fryslân als werkgever is vergroot dankzij intensieve deelname aan banenbeurzen, gerichte arbeidsmarktcommunicatie en een steeds professioneler recruitmentproces. Deze strategieën blijven essentieel om onze positie op de arbeidsmarkt te versterken.

De krapte op de arbeidsmarkt en de veranderende personeelsbehoeften blijven een proactieve benadering van arbeidsmarktcommunicatie en kandidaten vragen.

Banenafpraak/participatiebanen

De plaatsing van medewerkers met een doelgroepenverklaring binnen de provinciale organisatie gaat goed. Op diverse plekken in de organisatie zijn medewerkers aan de slag, van het Kabinet tot aan Facilitaire Zaken. De uitvoering is een samenspel van vraag en aanbod, het begeleiden van de plaatsingen en ook het begeleiden van betreffende team en de medewerker zelf na de plaatsing. Het algemene beeld is dat deze medewerkers dan goed kunnen functioneren in de organisatie.

In dit proces streven we naar het realiseren van de afspraken conform de Banenafpraak. Hoewel het nog steeds lukt elk jaar een stijging van het aantal medewerkers te realiseren, lukt het (nog) niet de doelstelling volledig te realiseren. We zien hierbij een vergelijkbaar beeld bij de overige provincies.

Leren en ontwikkelen

In het organisatieplan 2023-2027 staat dat wij een lerende organisatie willen zijn. We hebben ambities op het gebied van leren en ontwikkelen. We willen dat leidinggevendenden hun medewerkers coachen en stimuleren en persoonlijk leiderschap van teamleden faciliteren.

We willen continu het gesprek voeren over (eigen) ontwikkeling en streven naar een cultuur waar feedback geven en ontvangen vanzelfsprekend is.

Medewerkers kunnen voor hun ontwikkeling gebruik maken van het Persoonlijk Budget Duurzame Inzetbaarheid (PBDI) en voor, de voor de functie, noodzakelijke opleidingen en trainingen van het centraal opleidingsbudget (COB).

Voor de komende jaren gaan we op basis van strategische personeelsplanning (SPP) komen tot een inventarisatie van noodzakelijke en gewenste opleidingen en trainingen. Dit gaat met name om opleidingen en trainingen voor groepen medewerkers/functies om zo goed mogelijk aan te sluiten bij onze opgaven.

In 2024 besteden we veel aandacht aan leiderschapsontwikkeling. Zie onderstaande tekst voor leren en ontwikkelen van leidinggevendenden.

Om de ambities op het gebied van leren en ontwikkelen optimaal te ondersteunen is begonnen met een verkenning van een Learning managementsysteem (LMS). Dit ter vervanging van het huidige systeem dat onvoldoende in staat is de ambities te ondersteunen. Na de zomer zal gekeken worden of en hoe dit gerealiseerd kan worden.

Leiderschaps- en teamontwikkeling

In 2024 is het cultuur- en leiderschapsprogramma van start gegaan met ondersteuning van het bureau Goudvisie. Begin april vond de eerste leiderschapsdag plaats en half juli volgt de tweede leiderschapsdag.

In aanvulling op het leiderschapstraject worden door HR trainingen georganiseerd ten behoeve van leidinggevendenden. Het inwerkprogramma voor "nieuwe" leidinggevendenden is in het eerste kwartaal gestart en wordt op basis van behoefte en noodzaak aangevuld met passende, praktische trainingen om onze leidinggevendenden zo goed mogelijk invulling te laten geven aan hun leidinggevende rol.

De verdere invulling van de team ontwikkeltrajecten zal na de zomer verder vorm krijgen.

Traineeprogramma's

De provincie heeft al een aantal jaren ervaring met het werven en inzetten van trainees, die de kans krijgen nader kennis te maken met de opgaven van de provincie Fryslân en zich daarbij werkinhoudelijk verder te ontwikkelen en door te groeien. Met de beleidsregels voor ons traineebeleid geven wij ook voor de toekomst inhoud aan de voorwaarden van het traineeprogramma. Binnen het traineebeleid kennen wij 3 soorten trainees: trainees Statushouders (pilotprogramma), trainees "on the job/specialisme" en generieke trainees. Men krijgt een aanstelling voor 2 jaar en die al dan niet omgezet wordt in een vast dienstverband.

Het traineeship statushouders is een pilot programma dat is ontstaan uit een motie vanuit PS. Dit budget geeft ons als organisatie de kans om uit maatschappelijk oogpunt bij te dragen aan het aanbieden van werk aan een groep waarvoor het lastig is om de arbeidsmarkt te betreden. Het traineeprogramma is in uitvoering met de geplande 6 trainees en verloopt volgens planning.

CAO

Op 13 maart hebben de BOD en de vakbonden een onderhandelingsakkoord bereikt voor de cao provinciale sector 2024-2025. Het pakket aan arbeidsvoorwaarden wat is afgesproken draagt bij aan het blijven van een aantrekkelijke werkgever, die talenten koestert en mensen weet de boeien en te binden in een arbeidsmarkt die onder druk staat. De looptijd van de cao is 18 maanden, wat in gaat houden dat in 2025 opnieuw de onderhandelingen over een nieuwe cao opgestart zullen worden. De stijging van de loonvoet in 2024 van de cao bedraagt 5,68%. Verder zijn er afspraken gemaakt over verhoging en verdeling van het PBDI, de stagevergoeding en sommige toeslagen. Belangrijke thema's die in de nieuwe cao zijn opgenomen, zijn onder meer diversiteitsverlof, levensfaseambassadeurs, sociale veiligheid, rouw en verlies, werkdruk en de overgang. In 2024 zal een paritaire commissie de evaluatie van het functiegebouw en het werken met resultaatopdrachten voor haar rekening nemen, welke uiterlijk in 2025 zal zijn afgerond.

Ziekteverzuim

Over de maanden januari tot en met april zien we in het ziekteverzuim een dalende lijn van 5,4% in januari tot 4,4% in april. In 2022 en 2023 schommelde het percentage steeds rond de 5,5%. Voor het eerst sinds corona zien we nu een significante daling. De meldingsfrequentie laat een vergelijkbare daling zien. Dit wordt bevestigd door een forse daling van het kortdurende verzuim (1 tot 7 dagen). Dit komt overeen met het landelijke beeld (RIVM feiten en cijfers).

Het programma Digitale Transformatie

Provinciale Staten hebben in de begroting 2023 € 10,4 mln. ter beschikking gesteld voor het programma Digitale Transformatie voor de periode 2023 – 2026. Dit investeringsbedrag is gebaseerd om op cruciale onderdelen de informatievoorziening te moderniseren. Onderdelen van de te realiseren voorzieningen kennen een generiek karakter en worden als zodanig ook ingericht om hiermee organisatie brede functionaliteit zo efficiënt en kosteneffectief mogelijk te maken. De programmatische uitvoering is gestart in 2023 met een eerste set van deelprogramma's. De verdere uitvoering van het uitvoeringsprogramma is onder regie van een interne stuurgroep ondergebracht waarin de verantwoordelijke domeinmanagers zijn vertegenwoordigd. Er is een meerjarig portfolio opgesteld, alsmede het ondersteunde portfolio management om inzetbare capaciteit en middelen organisatiebreed te kunnen prioriteren.

Het uitvoeringsprogramma kent de volgende programmaonderdelen: Basis op Orde, Iepen Finster, Data, Informatiebeveiliging, Fundament & Speerpunt projecten. Met uitzondering van het programmaonderdeel Basis op Orde lopen alle programmaonderdelen conform verwachting (zowel tijd & geld).

Toelichting ontwikkelingen Basis op Orde

Begin 2024 is een eerste onderdeel van de generieke infrastructuur beschikbaar gesteld voor de organisatie, en het organisatieonderdeel KCC is de eerste gebruiker. Na de eerste implementatie van het KCC / CRM blok is de opgeleverde functionaliteit getoetst aan de geldende criteria en beoogde uitgangspunten. Op basis van de uitkomsten van deze toetsing is vastgesteld dat er aanvullende maatregelen nodig zijn om de beoogde doelstellingen te realiseren en om aan de vastgestelde criteria te kunnen voldoen. Opdracht van de stuurgroep is om de dekking hiervan binnen de gestelde budgetkaders van het uitvoeringsprogramma te blijven. Huidig prognose maakt duidelijk dat dit haalbaar is

Bijstelling van de begroting is noodzakelijk, primair vanwege de latere start van het programma als direct gevolg van het kunnen vinden en op tijd beschikbaar hebben van de gewenste capaciteit (zowel intern & extern). Voorgesteld wordt om de begroting 2024 in lijn te brengen met de actualiteit en de totale doorlooptijd van het programma aan te laten sluiten op het adoptie vermogen van de organisatie. Hierdoor ontstaat een realistisch en gebalanceerd begrotingsvoorstel voor de periode 2024-2027, onze organisatie kan hiermee de beoogde doelstellingen realiseren.

De rechtmatige organisatie

Bij de jaarstukken 2023 is voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording afgegeven. De verdere uitwerking hiervan in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) was ten tijde van de afronding van de jaarstukken nog niet gereed. De werkzaamheden worden conform het Interne controleplan uitgevoerd en verder geprofessionaliseerd.

Deze zullen worden aangepast indien en voor zover de uitwerking van de rechtmatigheidsverantwoording in het BBV en het BADO dit noodzakelijk maakt.

De herinrichting van het provinciehuis en het hybride werken

Onze huisvestingsambitie is om een gastvrije, flexibele, inspirerende werk- en ontmoetingsomgeving te bieden die past bij onze organisatie. We richten ons niet alleen op de interne gebruikers, maar vooral ook op de directe verbinding met de mienskip. De huisvesting draagt bij aan het optimaal samenwerken aan de opgaven voor Fryslân.

Met het invoeren van de nieuwe organisatiestructuur in januari 2024 worden de teams in het provinciehuis geherhuisvest. Het doel hiervan is om teams, die nu veelal verspreid zitten dichterbij elkaar te plaatsen. Het geeft duidelijkheid waar teams met elkaar kunnen werken en waar ze elkaar kunnen vinden. In een volgende fase gaan we kijken wat er nodig is om beter en meer samen te werken tussen teams en met partners in de Mienskip en hoe we het provinciehuis daarvoor kunnen wen willen gebruiken. Door het herhuisvesten van diverse teams is er bijvoorbeeld ruimte ontstaan voor het inrichten van een aantal projectkamers waar teams met elkaar in een afgesloten ruimte aan een project kunnen werken. Een aantal vergaderruimtes wordt voorzien van nieuw meubilair en apparatuur en lege werkplekken worden daar waar nodig vernieuwd en ingericht. Naar aanleiding van de pilot ten behoeve van het hybride werken zijn er in het provinciehuis diverse bel/teamshuisjes geplaatst. Het aantal bel/teamshuisjes zal voor de zomer verder worden uitgebreid, vanwege het succesvolle gebruik hiervan.

De verdere uitrol van het activiteit gerelateerd werken laten we parallel lopen met de uitvoering van het organisatieontwikkeltraject.

De Energie-neutrale organisatie

De provinciale organisatie heeft als ambitie energieneutraal te zijn en daarom wordt ingezet op energiebesparing en de duurzame opwek van hernieuwbare energie.

Energiebesparing in provinciale kantoorgebouwen

In het kader van energiebesparing hebben we vorig jaar aanzienlijke vooruitgang geboekt. Eén van de belangrijkste maatregelen was de vervanging van een groot deel van de conventionele verlichting in het provinciehuis door energiezuinige LED-verlichting. Dit jaar zullen we nog eens ongeveer 1000 armaturen vervangen.

Daarnaast wordt er gewerkt aan de inkoop en installatie van isolerende beglazing voor het monumentale kantoordeel van het provinciehuis. We verwachten dat we dit jaar nog kunnen beginnen met de vervanging. Ook werken we aan plaatsingsplan voor zonnepanelen op het provinciehuis, waarbij vooral de maximale dakbelasting, de brandveiligheid en de verzekeringstechnische aspecten nader uitgezocht moeten worden.

Onze steunpunten zullen in 2024 verder worden verduurzaamd door het nemen van isolerende maatregelen, het vernieuwen van de warmtevoorziening (gasloos) en het vervangen van de verlichting door energiezuinige LED armaturen. Al deze locaties waren eerder al voorzien van zonnepanelen op het dak. Op een enkele locatie plaatsen we extra zonnepanelen ten behoeve van het elektrisch laden. Op de locatie Uitwellingerga worden zonnepanelen op het boothuis geplaatst ten behoeve van het nieuwe laadplein voor de elektrische bedrijfswagens en de laadvoorziening voor het elektrische inspectieschip.

Duurzame opwek van hernieuwbare energie

We maken momenteel concrete stappen om vanaf eind 2025 fossielvrij biogas te kunnen produceren door middel van een innovatieve mono-grasvergistingsinstallatie op de energiecampus Leeuwarden. Onze reststroom aan bermmaaisel (10.000 ton), vrijkomend uit beheerwerkzaamheden langs provinciale wegen, is de beoogde grondstof voor de productie van dit groengas. Dit biedt ons een duurzame en lokaal beschikbare vervanger voor ons fossiele aardgasverbruik voor de verwarming van onze kantoorgebouwen.

Wat betreft de opdracht om duurzame elektriciteit te ontwikkelen middels zonnepanelen op eigen gronden, hebben we iets meer tijd nodig om tot een concreet PS-voorstel te komen. De planning was om in september 2024 een voorstel aan PS voor te leggen, we schatten in hier een kwartaal extra tijd voor benodigd te hebben.

Een geschikte locatie voor de opwek van zonne-energie op eigen provinciale gronden is gevonden. Het betreft een voormalige vuilstort, waarvan de grond deels in eigendom is van de provincie Fryslân. De ontwikkelaar heeft de afgelopen jaren reeds de voorbereidingen getroffen voor het ontwikkelen van het zonnepark. Zo is er een netaansluiting beschikbaar en is er een vergunning voor de bouw van het zonnepark. Echter, de voortgang in de verdere ontwikkeling van het park worden net als de

onderhandelingen met de lokale energievoorziening vertraagd door terughoudendheid van de ontwikkelaar. In afwachting van meer duidelijkheid op de korte termijn over de geschatte ontwikkel- en exploitatiekosten van het zonnepark en ook meer duidelijkheid over de kansen voor lokale participatie, kan de ambtelijke dienst over enkele maanden met een voorstel komen voor een mogelijk aandeel van de provincie Fryslân in het zonnepark. In samenwerking met de lokale partijen blijven we actief in onze verkenning en inspanningen om het zonnepark (zo veel mogelijk) in publiek eigendom te krijgen en de duurzame stroom en de opbrengsten uit het zonnepark zoveel mogelijk in Fryslân te houden.

Wetgeving

Het programma Iepen Finster zorgt voor de projectmatige implementatie van de verschillende ‘informatiewetten’. De provincie loopt hiermee in de pas. (Wet open overheid, Wet elektronische publicaties, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, Single Digital Gateway, Wet digitale overheid, waaronder het Besluit digitale toegankelijkheid).

Specifiek voor de Wet open overheid geldt dat er nu wordt gefocust op de actieve openbaarmaking en toegankelijkheid van de openbaar te maken informatie. Dit jaar worden de eerste 4 informatiecategorieën verplicht en volgend jaar volgt de rest (in totaal 17 informatiecategorieën). We willen uiteindelijk komen tot een ‘open en toegankelijk by design’ organisatie. Ook wordt gewerkt aan een opleidingsprogramma om mensen mee te nemen in “schrijven voor openbaarheid”.

Het verbeteren van de informatiehuishouding is een verplichting onder de Wet open overheid. Dit houdt in het duurzaam toegankelijk maken van documenten die de provincie ontvangt, vervaardigt of anderszins onder zich heeft. Het Meerjarenplan “verbeteren informatiehuishouding” (vastgesteld in Interprovinciaal verband) vormt de basis en beschrijft de acties die nodig zijn. Hiervoor is nu onder andere het project informatieclassificatie gestart. Naast andere lopende acties is ondertussen ook het ‘Protocol elektronisch berichtenverkeer’ vastgesteld.

Fraude en onregelmatigheden

In 2023 is een organisatiebrede frauderisico-analyse gemaakt. In 2024 zetten we een volgende stap en willen we een frauderesponsplan opstellen. Daarnaast zijn we bezig met het door ontwikkelen van risicomanagement. Zo is het onder andere de bedoeling om risicosessies te organiseren binnen de verschillende domeinen.

Opvolging aanbevelingen

Over de opvolging van de aanbevelingen van de noordelijke rekenkamer, de accountant en de afdeling Concerncontrol wordt bij de bestuursrapportages gerapporteerd.

In onderstaande tabel is het aantal aanbevelingen weergegeven per mei 2024. Het overzicht waar uw staten verantwoordelijk voor zijn is toegevoegd in bijlage V. Wanneer u daarmee instemt dan worden deze als daadwerkelijk afgehandeld beschouwd.

Bron		Openstaand 06-06-2023	Nieuw	Tussentijds afgehandeld door directie	Voorstel afgehandeld berap 2024	Openstaand 14-05-2024
Noordelijke Rekenkamer	PS	18	4		2	20
Accountant	PS	3			1	2
Managementletter	Directie	6	7		8	5
Concerncontrol	Directie	53		41	1	11

Totaal	80	11	41	12	38
---------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Paragraaf 3. Grote projecten

In deze paragraaf staan alle grote projecten in de provincie Fryslân. Provinciale Staten hebben bepaald welke projecten zijn opgenomen. De verantwoording gebeurt aan de hand van de volgende vragen:

- Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2024 genomen?
- Wat heeft het gekost?
- Hebben wij bereikt wat wij wilden bereiken?
- Hoe hebben de risico's zich ontwikkeld?

Overzicht projecten

Projecten

1. Spoorprojecten
 - a. Lelylijn
 - b. ERTMS
2. Vismigratierivier
3. Bruggen/Sluis Kornwerderzand

Programma's

4. Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave
5. Programma Natuur
6. Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)
7. Veenweide
 - a. Veenweideprogramma 2021-2031
 - b. Aldeboarn-De Deelen
 - c. Hegewarren
 - d. Idzegea

1. Spoorprojecten

Wat willen we bereiken? Spoorprojecten

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Lelylijn Beleid

Tijd

Geld

ERTMS Beleid

Tijd

Besluitvorming rond aanleg ERTMS Infra voor de noordelijke regionale lijnen kent inmiddels een vertraging van circa 7 maanden (op traject Harlingen-Leeuwarden). Dit heeft nog geen effect op totale looptijd project. Er is nog geen definitief startbesluit genomen vanwege complexiteit rondom integraliteit van de verschillende digitale systemen.

Geld

1 Spoorprojecten (programma infrastructuur)

De spoorprojecten zijn onder te verdelen in twee hoofdprojecten:

- Lelylijn
- ERTMS

1a. Lelylijn

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Het kabinet heeft € 3 miljard gereserveerd voor de realisatie van de Lelylijn. In 2023-2024 wordt het MIRT- en NOVEX-onderzoek voor de Lelylijn uitgevoerd. Met het Rijk is afgesproken de kosten hiervan ad € 8 miljoen te verdelen in 50% voor het Rijk en 50% voor de regio. Dit is voor het MIRT- en NOVEX-onderzoek Lelylijn (€ 6 miljoen), Deltaplan (€ 1 miljoen), onderzoek Bestaand Spoor (€ 0,5 miljoen) en onderzoek Nedersaksenlijn (€ 0,5 miljoen). Voor de provincie Fryslân betekent dit een bijdrage aan de plankosten van € 1 miljoen. (Dit bedrag zit in het budget Lelylijn, opgenomen voor de bijdrage aan de plankosten voor Lelylijn en Deltaplan). Daarnaast dragen Friese gemeenten hieraan bij.

In het hoofdlijnenakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB is de Lelylijn weer opgenomen. In de komende tijd moet de financiële component van de Lelylijn nog duidelijk worden.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

In 2024 wordt het MIRT- en NOVEX-onderzoek voor de Lelylijn afgerond. Sinds december 2022 is het (door Rijk en Regio gezamenlijk opgerichte) projectteam Lelylijn aan de slag met het MIRT- en NOVEX-onderzoek waarin de effecten van de Lelylijn worden onderzocht. Doel van het onderzoek is het opleveren van voldoende informatie om de Startbeslissing Verkenning Tracéwet te nemen door de minister eind 2024, als start van de formele planvoorbereiding en realisatie van de Lelylijn. Verder wordt een Ontwikkelperspectief NOVEX Lelylijn opgesteld ten behoeve van de nieuwe landelijke Nota Ruimte. Daarnaast wordt het participatietraject voortgezet. Naast dit onderzoek loopt in Europees verband een traject om de Lelylijn op te nemen in het 'extended core network', TEN-T. Er wordt lobby gevoerd richting Europa om cofinanciering voor de aanleg van de Lelylijn te krijgen uit de budgetten achter de TEN-T verordening en andere mogelijke Europese fondsen. Samen met regionale partijen zal gezocht worden naar mogelijkheden voor regionale cofinanciering.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Het is een risico of er zicht komt op 75% van de financiering van de Lelylijn. Dat hanteert het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat als spelregel voor het nemen van de Startbeslissing. Betrokken partijen zijn hierover met elkaar in gesprek.

1b. ERTMS

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

In 2024 zijn geen besluiten genomen over de invoering van het nieuwe treinbeveiligingssysteem European Rail Traffic Management System (ERTMS) op de noordelijke regionale spoorlijnen.

Wat heeft het gekost?

Het totale budget voor de ombouw van de treinen bedraagt € 99,5 miljoen. Hiervoor draagt de provincie Fryslân € 10 miljoen bij en de provincie Groningen € 20 miljoen (naar rato omvang van de concessie: 1/3 Fryslân en 2/3 Groningen). De bijdrage van de provincie wordt gedekt uit de te realiseren besparing in de concessie. Via een Specifieke Uitkering (SPUK) ontvangen de provincies van het Rijk naar rato het resterende bedrag. Arriva heeft op basis van een kasstroomregeling circa € 30 miljoen ontvangen; 1/3 van Fryslân en 2/3 van Groningen. Met deze middelen wordt het contract met Stadler gefinancierd, de partij die de treinstellen gaat ombouwen voor Arriva.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

ProRail heeft een projectorganisatie in het leven geroepen om de uitrol van ERTMS in Nederland te organiseren. De werkzaamheden voor de provincie bestaan vooreerst uit het laten opstellen van ontwerpen door ingenieursdiensten voor de benodigde aanpassingen in de treinen in Fryslân en Groningen. Vanaf 2026 worden de treinstellen daadwerkelijk omgebouwd. Parallel daaraan zal ProRail de noodzakelijke aanpassingen aan de spoorinfrastructuur uitwerken. Hier worden voorbereidingen voor getroffen. De provincies hebben zitting in de stuurgroep ERTMS noordelijke lijnen en worden middels kwartaal- en jaarrapportages geïnformeerd. De regie op planning en uitvoering is belegd bij de landelijke Programmadirectie die hiervoor door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is opgericht.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

- De beide provincies zijn volledig risicodragend voor de ombouw van het treinmaterieel naar verhouding van inbreng.
- De indexering is een risico. We zijn in overleg met het Rijk dat zij hun bijdrage jaarlijks indexeren voor zover niet is uitbetaald. Ook onze eigen bijdrage wordt niet geïndexeerd, hetgeen op termijn kan leiden tot een tekort. In het totale budget is circa € 9 miljoen beschikbaar voor risicodekking.
- Omdat de noordelijke lijnen als één van de eerste worden omgebouwd naar ERTMS kunnen er onvoorziene zaken optreden. Vooralsnog loopt voor Fryslân alles op schema.
- De complexiteit van de integrale werking van de diverse ProRail systemen maakt dat er nog geen definitief startmoment is gepland. Vooralsnog kan de voorziene vertraging opgelost worden binnen de looptijd van project.

2. Vismigratierivier

Wat willen we bereiken?

Vismigratierivier

In 1932 is de afsluitdijk gerealiseerd. De afsluiting van de toenmalige Zuiderzee heeft ecologisch grote negatieve gevolgen gehad. Door het realiseren van de Vismigratierivier wordt de verbinding hersteld zodat trekvissen weer kunnen migreren tussen zoet en zout.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Vismigratierivier

Beleid

Tijd

Uitloop als gevolg van Covid en door vertraging op het Rijkscontract Versterking Afsluitdijk. De VMR is afhankelijk van deze planning. Oorspronkelijk zou het project in 2024 klaar zijn, dit wordt 2025. Inclusief de inregelfase (voor het verkrijgen van een optimaal functionerend ecologisch systeem) is dit 2028.

Geld

Er zijn een aantal begrotingswijzigingen. Voor een toelichting verwijzen wij naar de tekst hieronder.

2 Vismigratierivier

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Project	Budget		Besteed
	Totaal budget	Aandeel provinciale bijdrage in budget	Gerealiseerd t/m 2024
Vismigratierivier deel 1	19.000.000	2.700.000	19.000.000
Vismigratierivier deel 2	44.200.000	3.200.000	19.700.000

Het project is volop in de realisatie. Alle hoofdcontracten zijn inmiddels aanbesteed. Het project staat wel onder spanning door:

- Uitloop als gevolg van Covid en door vertraging op het Rijkscontract Versterking Afsluitdijk. De VMR is afhankelijk van deze planning. Oorspronkelijk zou het project in 2024 klaar zijn, dit wordt 2025. Inclusief de inregelfase (voor het verkrijgen van een optimaal functionerend ecologisch systeem) is dit 2028;
- Hoge prijsontwikkeling in de afgelopen jaren;
- Problematiek met verzilting in het IJsselmeer (vaargeul Kornwerderzand), waardoor beoogde grondstromen vanuit project Sluis (uit de geulen) niet (tijdig) op gang komen om de VMR te realiseren (grondstromenproblematiek).

De aanvullende bijdrage van het Waddenfonds van € 5 miljoen (onderdeel van de €44,2 mln.) is een belangrijke bijdrage om de financiële gevolgen van Covid en de gevolgen van de vertraging in het Rijkscontract te beperken. Een belangrijke maatregel om de hoge prijsontwikkeling te beheersen is een gewijzigde inkoopstrategie met zogeheten twee-fasen-contracten (vastgesteld door GS in 2021, zie ook brief 01937167). Bij deze contracten wordt een knip aangebracht. In de 1e fase, de aanbesteding worden randvoorwaarden meegegeven, waaronder het taakstellend budget. Fase 2 start alleen mits dit past binnen de randvoorwaarden. Middels gesprekken en afstemming met Rijkswaterstaat wordt de grondstromenproblematiek beheerst.

Hierdoor is het huidige beeld dat het project binnen de financiële kaders zal worden uitgevoerd. Let wel, er vanuit gaande dat het budget met € 2,5 mln. wordt verhoogd met het onderhoudsbudget (zie hierna).

Bij de start van het project is een LIFE-subsidie van € 3.475.000 toegekend. Vanwege de eerder benoemde vertraging wordt momenteel met LIFE de verlenging van de subsidietermijn besproken.

Bij deze bestuursrapportage worden diverse begrotingswijzigingen aangeboden. Enkele daarvan vallen onder het mandaat van het college en enkele onder het mandaat van provinciale staten. Voor zover ze het budget laten muteren zijn ze hieronder benoemd.

€ 5.000.000 In 2023 bood het Waddenfonds de mogelijkheid om een aanvullende bijdrage te vragen vanwege de gevolgen van Covid (de pandemie heeft voor vertraging in projecten gezorgd, daarnaast heeft er extreme prijsontwikkeling plaatsgevonden). Een bedrag van € 5 miljoen is toegekend aan het project.

€ - 250.000 De Waddenvereniging (WV) (initiatiefnemer van de VMR) heeft een Nationale Postcode Loterij-subsidie ontvangen. Van deze subsidie benut WV een deel voor haar eigen taken t.b.v. de VMR en zij betaalt een deel door aan de provincie voor de realisatie. Vanwege de uitloop van het project heeft de Waddenvereniging op het eigen deel hogere kosten dan voorzien. Om dat te compenseren heeft zij gevraagd de subsidie aan de provincie met € 250.000 te verlagen en dat deel te reserveren voor haar eigen werkzaamheden t.b.v. de VMR. Dit is bestuurlijk vanuit de provincie toegezegd.

€ 2.500.000 Voor beheer en onderhoud (b&o) is in de provinciale begroting vanaf 2024 een jaarlijks bedrag van € 500.000 opgenomen. Het project wordt gefaseerd aangelegd en diverse delen zijn al opgeleverd en moeten onderhouden worden. Als beheersmaatregel op de complexiteit is besloten dat de projectorganisatie de eerste 3 jaar na volledige ingebruikname betrokken en verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud, omdat het de verwachting is dat in die periode nog diverse maatregelen nodig zijn om het systeem te optimaliseren (in te regelen). Deze fase wordt de 'inregelfase' genoemd, deze loopt van 2026 tot en met 2028. Dit is onderdeel van het aanbesteedde contract. Omdat het project hiermee de kosten draagt voor het beheer en onderhoud in de periode 2024 t/m 2028, wordt het beschikbare onderhoudsbudget voor deze periode toegevoegd aan het projectbudget.

€ 105.000 Met het Rijk is een Realisatieovereenkomst afgesloten voor de realisatie van het 'doorlaatmiddel' ('het gat in de dijk'). Onderdeel van deze overeenkomst zijn ook de inzwemopeningen aan de Waddenzijde van het project. Het Rijk heeft hierop minderwerk en de provincie meerwerk. Dit betreft een bedrag van € 105.000 van het Rijk aan de provincie.

€ 875.000 In 2023 is een financiële bijdrage gevraagd aan het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor het toevoegen van ecologische meerwaarde aan de VMR (Ecologisch Impulspakket Waddenzee). LNV verstrekt deze middelen om een 'impuls' te geven aan natuurprojecten om het ecosysteem van de Waddenzee te versterken. De aanvraag is in januari 2024 gehonoreerd waardoor een bedrag van €875.000 kan worden toegevoegd aan het project.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Het project is opgedeeld in deelgebieden (zie afbeelding 1). Deelgebieden I en II liggen in het Waddenzee gedeelte van de Vismigratierivier. De overige deelgebieden in het IJsselmeer gedeelte.

Afbeelding 1. Deelgebieden Vismigratierivier

In 2020 is de gefaseerde realisatie van de VMR van start gegaan. Deelgebied V is in 2021 gerealiseerd. Deelgebied III en II zijn in 2022 en 2023 grotendeels gerealiseerd. In 2024 zijn zullen de deelgebieden II, III en IV worden afgerond.

De Europese aanbesteding van deelgebied VI is in 2023 doorlopen. In december 2023 is deelgebied VI gegund aan Boskalis.

In 2022/2023 is, na een aanbesteding, een gebiedsinrichtings- en exploitatieplan voor geheel Kornwerderzand (Beleef Kornwerderzand) ontwikkeld. In december 2023 is het plan opgeleverd. Een aantal onderdelen van dit plan, in het projectgebied van de VMR, is financieel gedekt. In 2024 zal er een ontwikkelteam met leden vanuit de betrokken partijen zijn opgezet om ondermeer aan de slag te gaan met het zoeken naar financiering voor de onderdelen (Kornwerderzand breed) waar wel draagvlak maar geen dekking voor is.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

De vertraging van het Rijksproject leidt ook tot vertraging voor de Vismigratierivier. Een langere doorlooptijd heeft financiële consequenties (o.a. indexering, personeelslasten, en hogere bouwkosten) en maakte verlenging van de natuurwetvergunning noodzakelijk. Generiek is er in de GWW-sector tevens sprake van (enorme) prijsstijgingen.

Voor de aanpak van de Vismigratierivier is gekozen voor een gewijzigde inkoopstrategie met twee-fasencontracten. De keuze voor deze strategie is een belangrijke beheersmaatregel om de gevolgen van de vertraging in het Rijkscontract en de problematiek met grondstromen te beheersen. Daarmee is voorkomen dat we pas konden bouwen nadat Levvel haar werk voor het Rijkscontract had afgerond en is de planning van de realisatie afgestemd op vrijkomende grondstromen van de Afsluitdijk waarmee zo veel als mogelijk hergebruikt is. Alleen op deelgebied VI zit nog een risico dat het taakstellend budget niet toereikend blijkt en/of fase 2 later dan gepland opgedragen kan worden in verband met beschikbaarheid van zand.

Beoogd was om zand voor de VMR te winnen door de geulen naar Kornwerderzand, ten behoeve van de sluis, op diepte te brengen. Door "werk-met-werk" te maken, komen we op een voordelige manier aan het zand voor de Vismigratierivier. Rijkswaterstaat heeft geconstateerd dat er sprake is van een toenemende verzilting van het IJsselmeer. Om deze reden heeft RWS ons in 2021 verzocht de zandwinning uit de geulen on hold te zetten totdat duidelijk is wat de oorzaak van deze verzilting is en welke maatregelen er

genomen moeten worden om dit op te lossen. Binnen afzienbare tijd zou er duidelijkheid zijn. Het verzoek is inmiddels overgegaan naar een eis. RWS heeft toegezegd te willen meedenken over oplossingen. Tot nu toe zijn we daar voor de verschillende deelgebieden succesvol in geweest en ook op dit moment lijken er goede mogelijkheden voor het laatste deelgebied (de Rivier).

Risico voor de VMR is vertraging in de zandleverantie met als mogelijk gevolg, dat het elders gekocht moet worden, fase 2 later opgedragen kan worden of toenemende kosten waarvoor geen dekking is. In een worse case situatie worden de werkzaamheden niet opgedragen, en wordt gezocht naar alternatieven binnen de financiële kaders van het project .

Aangezien het laatste deelgebied is gegund en het beheer en onderhoud van de VMR geregeld moet worden, zal nog een natuurbeheerder moeten worden geselecteerd.

3. Bruggen/Sluis Kornwerderzand

Wat willen we bereiken?

Bruggen /sluis Kornwerderzand

Het project omvat het vervangen van de bruggen in de A7, het verruimen van de grote sluis te Kornwerderzand en het verruimen van de vaargeulen in het IJsselmeer. Daarmee wordt het IJsselmeergebied toegankelijk voor grotere schepen en levert baten op voor een brede regio.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Bruggen/sluis Kornwerderzand

Beleid

Tijd

Ten opzichte van de oorspronkelijk afspraken is er momenteel sprake van een forse vertraging op de planning van het project. Tezamen met het Rijk vindt er momenteel een herijking van het project plaats. Als er overeenstemming met het Rijk wordt bereikt over het vervolg, zullen nieuwe afspraken worden gemaakt, waaronder ook nieuwe projectplanning.

Geld

De dekking voor het project is weliswaar rond, gebaseerd op de afspraken ten tijde van het afsluiten van de bestuursovereenkomst. Ontwikkelingen en issues hebben er toe geleid dat er een herijking van het project plaatsvindt. Voor scenario's die worden beschouwd, worden actuele kostenramingen opgesteld. Afspraken met het Rijk over het vervolg inclusief de financiering zullen nog worden gemaakt.

3 Bruggen /sluis Kornwerderzand

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

	budget	budget	Besteed	
Project	totaal budget	Aandeel provinciale bijdrage in budget	Gerealiseerd t/m 2024	Toelichting
Sluis Kornwerderzand	80.000.000	16.000.000	3.000.000	Besteding betreft voorbereidingskosten excl. 1,4 mln. verkenning/studie
Fase 1 bruggen Kornwerderzand	100.000.000	3.500.000	11.700.000	

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

In 2020 is een bestuursovereenkomst met het Rijk gesloten voor de realisatie van het project. Sindsdien hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan en zijn er risico's opgetreden die van invloed zijn op het gehele project. Dit vraagt een herijking van de afspraken. Een belangrijk element in het geheel is het verziltingsvraagstuk. Een eventuele oplossing voor dit probleem is bepalend voor het al dan niet kunnen verruimen van de vaargeulen in het IJsselmeer en daarmee of verruiming van de sluis zinvol is. Eind 2023 hebben de minister I&W en de vakgedeputeerde afgesproken om voor het project een tussenstap in te bouwen. Er is een traject opgestart voor het opstellen van een beslisboom met de verschillende scenario's voor het vervolg van het project en het financiële plaatje van de onderscheiden scenario's. Om een besluit over de sluis en vaargeulen inclusief de bijbehorende scope-aanvullingen te kunnen nemen, dienen de resultaten vanuit het verziltingsonderzoek er te liggen. Voor de zomer zal alle relevante beslisinformatie beschikbaar zijn, zodat de minister van I&W en de vakgedeputeerde een afspraak kunnen maken over het vervolg van het project. Indien er overeenstemming wordt bereikt, zullen de afspraken worden vastgelegd in een aangepaste bestuursovereenkomst en een realisatie-overeenkomst. Vervolgens kan dan de voorbereiding van de realisatie van de bruggen en de sluis verder plaatsvinden. Voor de aanpak van de sluis zal door PS dan nog wel een realisatiebesluit genomen moeten worden.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Voor het project zijn risico's benoemd m.b.t. de verruiming van de sluis, de bouw van de bruggen en het verdiepen van de vaargeulen. Voor de opgestelde scenario's van de beslisboom zijn actuele ramingen opgesteld. In deze ramingen is rekening gehouden met prijsontwikkeling, maar ook met gewijzigde wet- en regelgeving en de aanvullende eisen en wensen van Rijkswaterstaat. Dit betekent dat diverse risico's benoemd in de voorgaande rapportage niet meer actueel zijn.

De belangrijkste risico's die er nog zijn, zijn hieronder opgenomen.

- De bruggen in de A7 bij Kornwerderzand zijn einde levensduur en kan een storingsvrije afwikkeling van het weg- en vaarwegverkeer niet meer worden gegarandeerd. Van Rijkszijde bestaat de urgentie zo spoedig als mogelijk deze bruggen aan te pakken. Voor het Rijk kan dit aanleiding zijn prioriteit te geven aan een scenario waarbij alleen wordt ingezet op vervanging/renovatie van de bestaande bruggen in plaats van bredere bruggen conform de wens van de regio.
- Het risico is aanwezig dat er tussen Rijk en regio geen overeenstemming wordt bereikt over de financiering van het vervolg van het project. Er zullen dan afspraken moeten worden gemaakt over de verdeling van de gemaakte kosten. Over dit verdelingsvraagstuk kan vervolgens ook nog verschil van inzicht bestaan.
- Het verziltingsonderzoek uitgevoerd door het Rijk laat zien dat het verziltingsprobleem met een aantal effectieve maatregelen kan worden opgelost. Deze kansrijke maatregelen zijn nog niet in detail uitgewerkt en kennen nu nog diverse onzekerheden (technisch en financieel) en risico's.
- De btw-compensatie blijft nog een risico van maximaal € 8,5 mln. Ons uitgangspunt is dat er over het regionale financieringsdeel BTW gecompenseerd kan worden. Tevens is de aanname dat de marktbijdrage leidt tot het kunnen verrekenen van BTW van € 4,6 mln. Vooral nog is de belastingdienst het niet eens met onze uitgangspunten. Hierover vindt nog overleg plaats met de belastingdienst.
- De oorspronkelijke voorziene werkwijze om de vaargeulen in het IJsselmeer te verdiepen en de opgave die de provincie heeft zoals beschreven in de BOK, blijkt vanuit vergunningverlening in de praktijk slechts in zeer beperkte mate mogelijk. Daardoor zijn de mogelijkheden om opbrengsten te genereren middels werk-met-werk ook beperkt. De lucratieve vakken zijn of worden vergund aan marktpartijen. Een scenario waarbij de opgave van de provincie zich mogelijk beperkt tot de aanpak van de resterende, onrendabele stukken is niet geheel uitgesloten.

4. Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave

Wat willen we bereiken?

Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave

PS heeft november 2022 de herziene planning NNN (NatuurNetwerkNederland) vastgesteld. Hierbij is afgesproken dat we in de periode 2022 t/m 2027 750 ha functiewijziging/verwerving en 2000 ha inrichting NNN gaan realiseren. Hiermee wordt nog niet het gehele NNN gerealiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave

Beleid

Tijd

Op basis van de huidige voortgang is het beeld dat het niet gaat lukken om in 2027 om de volledige afgesproken opgave te realiseren. Met de Gebiedscommissies en Stuurgroep NmdM wordt aan verschillende realisatiestrategieën gewerkt om hiermee een zo'n groot mogelijk deel van het Friese NNN te realiseren. Volgend voorjaar komen wij met de Midterm Review NNN waarin we met een nadere analyse van de mogelijkheden en voortgang komen.

Geld

Voor de realisatie van de 750 ha functiewijziging/verwerving en 2000 ha inrichting is er een tekort van 30 mln. euro. Er is geen sprake van een financieel risico omdat het beschikbare budget kaderstellend is. Dit wordt verderop nader toegelicht.

4 Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave

In 2011 hebben provincies en het Rijk in het Onderhandelingsakkoord Natuur afspraken gemaakt over de decentralisatie van het natuurbeleid. Hiermee zijn wij verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van de Natuuropgave.

De decentralisatie is verder uitgewerkt in het Natuurpact. Het Natuurpact is afgesloten voor de periode 2014 – 2027. De uitvoering van het Natuurpact is in de begroting opgenomen in hoofdstuk 3.1 Natuur. Het betreft daar de planning voor het lopende begrotingsjaar op hoofdlijnen. In deze paragraaf Grote projecten wordt een toelichting gegeven op één van de onderdelen van het Natuurpact: natuurontwikkelingsopgave.

In het kader van het Natuurpact is met het Rijk afgesproken dat in 2027 het NatuurNetwerkNederland (NNN) wordt gerealiseerd. Fryslân heeft vanaf 1 januari 2022 nog een opgave van ca. 1600 ha verwerven/functiewijziging en 4000 ha inrichting NNN. Provinciale Staten heeft november 2022 besloten dat er maximaal wordt ingezet om het NNN te realiseren. Gelet op de beschikbaarheid van geld, menskracht en beschikbaar instrumentarium is gebleken dat niet zonder meer het gehele NNN kan worden gerealiseerd. Vooral het verkrijgen van de benodigde grond dan wel het geïnteresseerd krijgen van grondeigenaren voor natuurbeheer is een cruciale factor voor het slagen van de ambities. En natuurlijk moeten voldoende middelen voorhanden zijn. Fryslân heeft een realisatiestrategie opgesteld die uitgaat van de realisatie van 750 ha verwerven/functiewijziging en 2000 ha inrichting NNN in 2027.

De realisatie van het NNN wordt in Fryslân gedaan middels vier grote gebiedsontwikkelingsprojecten (Achtkarspelen Zuid, Alde Feanen, Beekdal Linde en Koningsdiep) en Natuer mei de Mienskip (NmdM). NmdM is in 2018 middels een Right to Challenge (RtC) gestart omdat op dat moment er minder budget beschikbaar was voor de realisatie van het NNN waardoor er minder NNN aangelegd kon worden; NmdM kwam met een voorstel hoe het NNN grotendeels wel te kunnen realiseren. In 2019 is het een RtC in samenwerking met de provincie geworden. Middels het uitwerken van een aantal pilots heeft NmdM

een aanpak/werkwijze ontwikkeld en vastgelegd in een koersdocument. PS heeft maart 2022 aangegeven verder te willen gaan met NmdM en hiervoor 13 FTE beschikbaar te stellen.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Geen.

Te realiseren doelen

Met de realisatie van het NNN wordt invulling gegeven aan het vergroten van de biodiversiteit. Hiermee wordt een robuust netwerk gerealiseerd. In 2027 is een robuust en samenhangend natuurnetwerk gerealiseerd: vanaf 1-1-2022 betreft dit 750 ha verwerven/functiewijziging en 2000 ha inrichting NNN t/m 2027. Hiermee is er na 2027 nog een restanttaakstelling van ca. 850 ha verwerven/functiewijziging en 2000 ha inrichting NNN.

Indicator	doelwaarde 2024
Gerealiseerde hectare Natuurnetwerk Fryslân: grondverwerven / functieverandering (cumulatief)	300 ha
Gerealiseerde hectare Natuurnetwerk Fryslân: inrichting (cumulatief)	690 ha

De inschatting is dat de doelwaarde 2024 wordt gehaald. Zie hiervoor ook de toelichting bij "Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?".

Wat heeft het gekost?

Onderstaand is het overzicht opgenomen van de stand van zaken van het Natuurpact. Dit is de tabel met de programmering van de totale natuuropgave in de nieuwe indeling op basis van het scenario 750 ha verwerven/functiewijziging en 2.000 ha inrichting NNN, conform het PS besluit over de herziene planning NNN (november 2022). Betreft de periode 2014-2027. In deze tabel zijn voor de realisatiecijfers de peildatum 1/1/2024 aangehouden. En is de financiële programmering aangepast naar de stand van zaken 1 juni 2024.

Natuurpact Programmering 2014 t/m 2027 op basis van 750 ha			
programmering 2014 t/m 2027			
INKOMSTEN	Realisatie	Programmering	Totaal
	2014-2023	2024-2027	
1. Rijksmiddelen	376.842.399	201.210.127	578.052.526
2. Provinciale middelen	111.750.121	49.006.700	160.756.821
3. Europese middelen	98.741.913	67.452.722	166.194.634
4. pMP middelen	20.927.322	0	20.927.322
5. Overige middelen	26.097.363	16.293.000	42.390.363
SUBTOTAAL	634.359.117	333.962.549	968.321.666
UITGAVEN	Realisatie	Programmering	Totaal
	2014-2023	2024-2027	
1. Ontwikkelopgave	72.085.222	96.572.440	168.657.662
2. Natura 2000	19.657.518	28.862.799	48.520.317
3. Natuurbeheer	170.750.782	94.696.003	265.446.785
4. Agrarisch natuurbeheer	168.441.724	109.708.866	278.150.590
5. Wet natuurbescherming	967.210	152.300	1.119.510
6. Soortenbeleid - weidevogels	5.917.424	0	5.917.424
7. Soortenbeleid - Ganzen	111.355.456	59.611.200	170.966.656
8. Soortenbeleid overige soorten	1.598.666	2.374.700	3.973.366
9. Diversen	36.868.216	19.134.301	56.002.517
SUBTOTAAL	587.642.218	411.112.609	998.754.827

TOTAAL	Realisatie	Programmering	Totaal
	2014-2023	2024-2027	
Subtotaal inkomsten	634.359.117	333.962.549	968.321.666
Subtotaal uitgaven	587.642.218	411.112.609	998.754.827
TOTAAL	46.716.899	-77.150.060	-30.433.161

Op basis van de huidige programmering is er berekend dat er dan een tekort is van ca. € 30 mln. Hierin is bijvoorbeeld rekening gehouden met: de verhoging van de indexatie voor het Agrarische Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), de aanpassing standaardkostprijzen van Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL), de verhoogde kosten voor de ganzenschade, de benodigde inzet voor NmdM en uitvoering strategische grondnota NNN (totaal 18 FTE in de periode 2023 t/m 2027) en vanaf 2024 zijn de rentekosten voor het IKG (Investeringskader Grond) substantieel verhoogd (van 0,82 naar 3,19%). Wat betreft de ganzenschade is het beeld dat de grasprijs vanaf 2024 lager wordt dan in eerste instantie was geprogrammeerd, dit is verwerkt in de programmering. Daarnaast is de besluitvorming in PS over het ganzenbeleid dat zorgt voor hogere kosten in de programmering verwerkt. De € 18,4 mln. tekort op het ANLb waar we u vorig jaar over hebben geïnformeerd is niet opgenomen in de programmering en zit hiermee niet in het tekort van € 30 mln. Ons beeld is dat dit tekort aan de orde is in 2027 en 2028 en dat het Natuurpact als voorfinanciering kan worden benut. Er is geen sprake van een financieel risico omdat het beschikbare budget kaderstellend is en we de komende tijd op zoek gaan naar aanvullend budget. Hierbij kan gedacht worden aan financiering vanuit EU-subsidies of uit Programma Natuur.

Aandachtspunt is dat het plafond van het Investeringskader Grond (IKG) in zicht komt. Nieuwe grondaankopen (binnen NNN en ruilgrond t.b.v. NNN) worden gefinancierd vanuit het IKG. Op het moment dat gestart wordt met de inrichting van de grond vindt de financiële afwaardering van landbouw naar natuurgrond plaats en op dat moment vindt financiering vanuit de Natuurpactmiddelen plaats. Wij gaan onderzoeken of we meer ruimte in het IKG kunnen krijgen. Eén van de mogelijkheden die we hiervoor onderzoeken is of het moment van afwaardering naar voren gehaald kan worden. Indien dit mogelijk is zal er vanuit het Natuurpact budget gaan richting IKG. In de programmering van de kosten 2024 in deze BERAP is hier nog geen rekening mee gehouden.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Inhoudelijk rapporteren we hier alleen over de voortgang van de natuurontwikkelingsopgave. Voor de andere onderdelen wordt verwezen naar programma 3.1 Natuur. De natuurontwikkelingsopgave wordt uitgevoerd middels Natuur mei de Mienskip en vier gebiedsontwikkelingsprojecten: Achtkarspelen Zuid, Alde Feanen, Beekdal Linde en Koningsdiep. Algemeen geldt dat we verder gaan met de uitvoering van de natuurontwikkelingsopgave conform de besluitvorming van PS. Hiervoor is een realisatiestrategie opgesteld waar uitvoering aan wordt gegeven. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan het verkopen van ingerichte provinciale grond conform het uitvoeringskader verkoop gronden NNN.

Natuer mei de Mienskip

NmdM heeft een aanbod gedaan dat zij in de periode t/m 2027 500 ha verwerven/functiewijziging en 1000 ha inrichting NNN gaan realiseren. In 2023 is de organisatie vormgegeven en is gestart met verkenningen. Op basis van de verkenningen wordt meer duidelijk waar de kansen liggen en vervolgens welke werkwijze hiervoor nodig/mogelijk is. Hierbij wordt bekeken of er aangesloten kan worden bij andere projecten/gebiedsprocessen of dat dit een zelfstandig project onder NmdM wordt (zoals bijvoorbeeld Burgumermar & De Leijen). In 2024 wordt gewerkt aan:

- Op basis van de verkenningen wordt duidelijk in welke gebieden kansen liggen voor de realisatie. Dit wordt verder uitgewerkt in een aanpak per gebied en vervolgens wordt hier uitvoering aangegeven. Het beeld is dat in najaar 2024 een beeld is welke aanpak per gebied mogelijk is.
- M.b.t. de mogelijkheden voor de inrichting is er een analyse gemaakt. Uit deze analyse is gebleken dat er al 250 ha als ingericht aangemerkt kan worden. Dit wordt in 2024 als ingericht verwerkt.
- In het gebiedsproject Burgumermar & De Leijen wordt gewerkt aan een inrichtingsplan voor het deelgebied 't Swartfean en een aanpak voor het gehele plangebied. Hierbij het uitzicht op de realisatie van 70 ha NNN.

- Er wordt uitvoering gegeven aan Tsjoch op!. Grondeigenaren kunnen met initiatieven voor realisatie van het NNN terecht bij dit loket. Vervolgens wordt samen met de eigenaar onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor realisatie.
- Ook is er inzet op fondsenwerving en het vinden van koppelkansen om extra middelen beschikbaar te maken voor het NNN. Hier wordt in 2024 een vervolg aangegeven.

Gebiedsontwikkelingsprojecten

In 2024 vindt in gebiedsontwikkelingsproject Beekdal Linde de uitvoering van het hermeanderingsbestek Linde plaats en wordt een vervolg gegeven aan de uitvoering van de 4e module, waaronder de realisatie van de deelgebieden “Polder Ykenverlaat” (26 ha) en “gronden Ter Schure” (25 ha) en de uitvoering van de 5e module “Stuttebosch”.

In 2024 wordt in het gebiedsontwikkelingsproject Achtkarspelen Zuid gestart met de voorbereiding van de uitvoering van de Drogehamstermieden, gestart met de voorbereiding van de uitvoering van Reahel-East en in z'n algemeenheid wordt verder gegaan met de uitvoering van het plan “Mieden op z'n Mooist”. Er zijn diverse grondruilen waarmee er grond binnen het NNN beschikbaar komt t.b.v. de natuurontwikkeling.

In 2024 wordt in het gebiedsontwikkelingsproject Alde Feanen gestart met de uitvoering van de 4e module en met de voorbereiding van verschillende aanvullende inrichtingswerkzaamheden.

In 2024 wordt in het gebiedsontwikkelingsproject Koningsdiep een vervolg gegeven aan de uitvoering van de aanleg van een aantal fietspaden, de inrichting natuur perceel Mjûmsterwei (3,5 ha), inrichting natuur & aanleg faunapassage perceel De Poasen (3,5 ha) en de inrichting natuur gebied Hemrikkerscharren Midden(19,4 ha). Daarnaast wordt gestart met de uitvoering van de aanleg beekonderleider & faunapassage Bakkefeanster Feart. Op basis van de uitkomsten van de MER voor de boven- en middenloop zal een inrichtingsplan worden opgesteld.

Tabellen met geactualiseerde programmering te realiseren uitvoering Natuurpact
Betreft de realisatie van het volledige Friese NNN.

totale opgave NNN	Restantaakstelling	Gerealiseerd	Gerealiseerd
	1-1-2022	2022	2023
Verwerving/functiewijziging	1600 ha	109 ha	78 ha
Inrichting	4000 ha	438 ha	107 ha

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Algemeen:

In deze paragraaf lichten we alleen de risico's toe van de natuurontwikkelingsopgave. Over de risico's van de rest van het Natuurpact rapporteren we in hoofdstuk 3.1 Natuur van deze begroting.

Ontwikkelopgave:

- **Tempo grondverwerving te laag** - Indien het tempo van vrijwillige grondverwerving te laag is zullen de doelen voor de ontwikkelopgave en daarmee de KaderRichtlijn Water (KRW) en Natura 2000 niet worden gehaald. In april 2022 heeft PS op basis van de strategisch grondnota NNN een besluit genomen over het in te zetten instrumentarium. Hiermee wordt ingezet op het maximaal vrijwillig realiseren van natuur. Na 2028 kan voor prioriteit 1 en 2 NNN gerealiseerd worden op basis van volledige schadeloosstelling. Het eventueel inzetten van schadeloosstelling brengt wel hogere kosten met zich mee en voor maximaal vrijwillig kunnen realiseren is meer capaciteit nodig. Dit heeft op zichzelf weer een negatief effect op het aantal ha's dat kan worden gerealiseerd met het budget.
- **Tempo van doorlevering van ingerichte natuurgrond te laag** – Als het niet lukt om door de provincie verworven en als natuur ingerichte gronden door te verkopen aan een eindbeheerder heeft dit als gevolg dat de provincie dan kosten heeft voor het beheer maar ze kan zichzelf geen

beheersubsidie toekennen. Als beheersmaatregel kunnen de beheerkosten dan worden gefinancierd uit het budget voor de ontwikkelopgave.

- **Onvoldoende budget voor de realisatie NNN** – Op dit moment is er onvoldoende budget voor de realisatie van het NNN . Daarnaast is er nog een risico dat andere onderdelen van Natuurpact meer financiering nodig hebben en dit zou ten koste kunnen gaan van de realisatie van NNN. Als beheersing wordt ingezet op het maken van een financiële risicoanalyse, zodat er tijdig en goed beeld is van de financiële voortgang van het totale Natuurpact.
- **Onvoldoende beschikbare capaciteit** – Voor de realisatie van het NNN is meer inzet van capaciteit nodig. Op dit moment zijn er zoveel ontwikkelingen in het landelijk gebied dat het beeld is dat er onvoldoende beschikbare capaciteit is om het NNN te realiseren. Zowel qua inzet als het vinden van personeel dat voldoende kennis en ervaring heeft. Zeker gezien de grote opgaven die aan de orde zijn in het landelijk gebied.
- **Invloed FPLG** - De inschatting is dat de besluitvorming en het vervolg rond de aanpak stikstof en het FPLG invloed gaan hebben op de realisatie van het NNN.

5. Programma Natuur

Wat willen we bereiken? Programma Natuur

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Programma Natuur Beleid

Tijd

Geld

5 Programma Natuur

Algemeen

Programma natuur

De provincies en het Rijk hebben als onderdeel van de structurele aanpak stikstof afgesproken om een gezamenlijk Programma Natuur op te stellen, aanvullend op het Natuurpact. Belangrijke hoofdlijn van het Programma Natuur is om condities te realiseren voor een gunstige staat van instandhouding (Svl) van alle soorten en habitats onder de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Hiermee wordt gestreefd, in samenhang met de andere maatregelen in de structurele aanpak stikstof, om aan de eisen te voldoen die de VHR stelt. De inzet richt zich vooral op maatregelen in en rond beschermde natuurgebieden (Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland).

De provincie heeft voor de periode 2021-2023 een Uitvoeringsprogramma Natuur opgesteld. Hierin is beschreven hoe gebiedsgericht invulling wordt gegeven aan het realiseren van de condities, die nodig zijn voor een landelijk gunstige Staat van Instandhouding, waar bij aanvang van het programma sprake is van een te hoge stikstofdepositie voor stikstofgevoelige soorten en habitattypen in de provincie Fryslân. Ook is aangegeven welke maatregelen in de gebieden worden uitgevoerd. Dit zijn vooral maatregelen gekoppeld aan het herstel van stikstofgevoelige natuur in zowel Natura 2000-gebieden als in het overige NNN die binnen drie jaar uitgevoerd kunnen worden en aanvullend op het Natuurpact zijn. In het programma Natuur is ook een 2e fase voorzien. De planvorming daarvan is in 2023 en gaat nog door in 2024. Deze is nauw verwant aan het Friese Programma Landelijk Gebied (NPLG). Deze 2e fase loopt van 2024 tot 2032. De te treffen maatregelen hebben betrekking op benodigd systeemherstel voor realisatie instandhoudingsdoelstellingen, met de focus op de met stikstof overbelaste Natura 2000-gebieden. De Natuurdoelanalyses (NDA's) zullen mede de basis vormen voor de te treffen maatregelen. De financiering van deze maatregelen vindt plaats via Programma Natuur en heeft een duur van 2024 – 2032. De aanvraag voor deze tweede fase zal plaatsvinden halverwege 2024 en betreft een bedrag van ca € 86 mln.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Uitvoeringsprogramma 2e fase programma Natuur: Dit zal in 2024 ter kennisgeving aan PS worden verzonden.

Wat heeft het gekost?

Voor het uitvoeringsprogramma Natuur hebben we van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit € 44,8 mln. ontvangen via een specifieke uitkering, dit op basis van de ingediende plannen. De maatregelen (€ 31 mln.) worden uitgevoerd door de terrein beherende organisaties (TBO) en door de provincie zelf. Verder kunnen de middelen ingezet worden voor grondaankopen (€ 10,7 mln.) en voor onderzoek en personeelsinzet (€ 3,2 mln.). Onderling kan binnen het budget geschoven worden. Het totaalbedrag ad € 44,8 mln is reeds ontvangen. Tot nu toe is er van dit bedrag ca € 14 mln

besteed. Het zwaartepunt van de uitvoering ligt op de jaren 2024, 2025 en 2026. Niet bestede middelen gaan terug naar het ministerie. Jaarlijks vindt er een verantwoording plaats aan het Rijk over de stand van zaken. De eindafrekening vindt plaats in 2027. Het verantwoordingsproces vindt plaats via SiSa.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

De 1e fase programma Natuur wordt uitgevoerd in 2024, 2025 en 2026 door de verschillende terrein beherende organisaties en via projecten die de provincie zelf uitvoert. Daarnaast wordt het uitvoeringsprogramma programma Natuur 2e fase opgesteld en vastgesteld en zal een start worden gemaakt met de uitvoering van de maatregelen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Uitvoeringsprogramma Natuur:

Alle provincies plegen een extra inspanning voor natuurherstel. Zij hebben ook allen hiervoor middelen ontvangen van het Rijk. Al deze werkzaamheden vragen ook veel capaciteit die niet bij iedere organisatie aanwezig is. Het risico is dat er landelijk te weinig capaciteit aanwezig is om alle werkzaamheden tijdig uit te voeren. LNV heeft ter verkleining van het risico een kennisbank opgezet om daarmee kennis met elkaar te delen waardoor de kwetsbaarheid daalt.

Door de inflatie stijgen de kosten en kunnen projecten mogelijk niet binnen het budget worden uitgevoerd. Dit kan er toe leiden dat er keuzes moeten worden gemaakt over projecten die niet kunnen worden uitgevoerd. Het risico bestond dat de projecten niet tijdig uitgevoerd konden worden. Nu het ministerie van LNV in 2023 heeft besloten om de uitvoeringsperiode te verlengen tot ultimo 2026 is dit risico beheersbaar.

6. Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)

Wat willen we bereiken?

FPLG (Fries programma landelijk gebied)

Het Programma FPLG heeft in 2024 de volgende doelen.

1. Het verbeteren en tijdig indienen van aanvragen Maatregelpakketten Transitiefonds voor 1 april 2024.
2. Het inrichten van de uitvoering van de Maatregelpakketten.
3. Het opstellen en laten vaststellen van de volgende versie van het gebiedsprogramma.
4. Een advies voorbereiden voor de governance en organisatie van integrale gebiedsprocessen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)

Beleid

1. Verbeterde aanvragen voor Maatregelpakketten zijn op tijd ingediend.
2. De voorbereiding voor uitvoering is gestart.
3. De nieuwe coalitie heeft aangekondigd de verdere behandeling van de Tijdelijke Wet Transitiefonds Landelijk Gebied in te trekken. Uit het hoofdlijnenakkoord blijkt dat de gereserveerde middelen voor het Transitiefonds anders worden begroot. Daarmee valt de belangrijkste basis voor het ontwerp-NPLG weg. Het is op het moment van schrijven onduidelijk of de nieuwe regering verder gaat met het NPLG en of er nog een volgende versie van het gebiedsprogramma wordt verwacht.
4. Er is een advies opgesteld voor de governance van de uitvoering van gebiedsprocessen onder het FPLG.

Tijd

1. Aanvragen Maatregelpakketten op tijd ingediend.
2. Voorbereiding uitvoering op tijd gestart.
3. Voorbereiding voor opstellen volgende versie van gebiedsprogramma is op tijd gestart en loopt op schema.
4. Advies voor Governance is op tijd opgesteld en ter bespreking op route gebracht.

Geld

In 2024 ontvangt de provincie € 5,7 miljoen voor 'Indirecte Uitvoeringskosten'. Deze middelen zijn bedoeld voor de voorbereidingen FPLG. Eerder is met de Staten afgesproken dat er tot een maximum bedrag van € 7 mln. aan kosten gemaakt mogen worden voor de voorbereiding op het FPLG. Met de middelen voor deze uitvoeringskosten kunnen deze kosten ten laste gebracht worden van het Rijk. Het beschikbaar gestelde bedrag is hiervoor afdoende.

Op 2 april 2024 zijn verbeterde aanvragen ingediend voor Maatregelpakketten. De totale aanvraag bedraagt € 150 miljoen. De aanvragen zijn positief beoordeeld en het volledige bedrag kan aangevraagd worden. Begin juni is de SPUK-regeling opengesteld waarop deze middelen kunnen worden aangevraagd. De aanvraag wordt medio juni ingediend bij het Rijk. Naar verwachting komen middelen in het najaar naar de provincie.

6 FPLG (Fries programma landelijk gebied)

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Op 24 april 2024 heeft PS een motie aangenomen over het gebiedsprogramma. Met de motie krijgt het college de opdracht om: "bij het tot stand komen van de september versie van het FPLG in ieder geval een breed scenario mee te nemen waarin prioriteit ligt op maatregelen die het meest kosteneffectief en doelmatig zijn richting Nationale wettelijke opgaves en maatregelen, overeenkomend met het bestuursakkoord en dit scenario in september voor te leggen ter discussie aan de staten. Een leefbaar platteland en een vitale landbouwsector waarbij perspectief voor alle vormen van landbouw geborgd is als (leidend) uitgangspunten op te nemen in de nadere uitwerking."

Wat heeft het gekost?

Voor de uitvoering van drie versnellingsvoorstellen, Fochtelooërveen, Aldeboarn de Deelen en van middelen- naar doelen beleid is in 2022 via een regeling van de minister van Natuur en Stikstof, € 24 mln. ontvangen. Deze middelen zijn bedoeld om de gebiedsgerichte aanpak voor natuur, inclusief stikstof, water en klimaat te versnellen. De uitkering is verstrekt voor kosten die gemaakt zijn tot 31 december 2024. Niet bestede middelen gaan terug naar het ministerie. Nog niet alle middelen zijn besteed er wordt een verzoek gedaan om de middelen door te mogen schuiven naar 2025.

Tot dusver zijn in 2024 kosten gemaakt voor Voorbereiding FPLG. Het gaat om inzet van capaciteit, communicatiemiddelen, advies en bedrijfsvoeringskosten. Naar verwachting zijn de beschikbare middelen (€ 5,7 miljoen) ruim voldoende voor de kosten in dit jaar en zullen niet volledig worden benut.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Verbeterde aanvragen voor Maatregelpakketten zijn op tijd ingediend.

De voorbereiding voor uitvoering van Maatregelpakketten is gestart.

Het opstellen van de volgende versie van het gebiedsprogramma is gestart. Op basis van de nieuwe Handreiking is een schrijfteam, bestaande uit medewerkers van provincie en Wetterskip, hier mee bezig. Er is een advies opgesteld voor de governance van de uitvoering van gebiedsprocessen onder het FPLG. Dit advies is in mei op route gebracht ter bespreking op bestuurlijk en ambtelijk niveau.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Het grootste risico 'wegvallen van financiering door het Rijk' heeft zich in mei 2024 voorgedaan. Uit het Hoofdlijnenakkoord van de nieuwe coalitie is gebleken dat de nieuwe regering de verdere behandeling van de Tijdelijke Wet Transitiefonds Landelijk Gebied wil intrekken. Uit de financiële toelichting blijkt dat de reservering van € 20,5 miljard voor dit fonds anders wordt bestemd. Daarmee is de financiële basis voor het NPLG verdwenen en daarmee ook voor de provinciale gebiedsprogramma's.

Met de verbeterde aanvragen Maatregelpakketten verwachten wij € 150,3 miljoen te ontvangen. Deze aanvragen zijn opgesteld op basis van de Spelregels Transitiefonds en gebaseerd op de eerste versie van het gebiedsprogramma. Hierbij hebben wij het lange termijn perspectief van het programma voor de jaren 2024-2035 voor ogen gehouden. Dat perspectief valt nu weg. Daarmee ontstaat het risico dat onderdelen van de Maatregelpakketten beperkt kunnen worden uitgevoerd. Er wordt onderzocht op welke wijze alternatieve financiering geregeld kan worden.

7. Veenweide

Wat willen we bereiken?

Veenweide

Wat gaan we daarvoor doen in 2024?

Veenweideprogramma 2021-2030

Beleid

Tijd

Een aantal onderdelen van het Veenweideprogramma zijn in de vertraging gekomen dit jaar. Belangrijkste oorzaak daarvan is onderbemensing. Specifiek geldt dit voor de programmalijn bodem, de funderingsaanpak, Innovatiepolder Hegewarren en het gebiedsproces Aldeboarn de Deelen.

Geld

In relatie tot de gebiedsprojecten Hegewarren en Aldeboarn de Deelen wordt dit jaar een onderbesteding verwacht op de beschikbare rijksmiddelen.

Gebiedsontwikkeling Aldeboarn - De Deelen

Beleid

Tijd

De verdere uitwerking van het Koersdocument naar volwaardig gebiedsplan heeft vertraging opgelopen door het grote tekort aan capaciteit binnen het Veenweideprogramma.

Geld

Met betrekking tot de rijksmiddelen uit de versnellingsagenda en het interbestuurlijk programma vitaal platteland wordt dit jaar een onderbesteding verwacht.

Gebiedsontwikkeling Hegewarren

Beleid

Tijd

Het is niet gelukt een aantal posities binnen de organisaties van het Veenweideprogramma en het project de Hegewarren in te vullen. Dit heeft gevolgen voor de planning van de planfase en het voor te leggen go/no-go besluit. Wij verwachten nu medio 2025 bij u terug te komen met een voorstel, mits de organisatie weer op sterkte is.

Geld

Met betrekking tot de rijksmiddelen uit de impuls gelden wordt dit jaar een onderbesteding verwacht.

Gebiedsontwikkeling Idzegea Beleid

Tijd

Het komen tot een integraal plan voor de toekomst van het gebied kost meer tijd dan verwacht. Dat heeft te maken met de vele vacatures in het programma.

Geld

7 Veenweide

Veeweide verdelen we onder in:

- 7a. Veenweideprogramma 2021-2031
- 7b. Gebiedsontwikkeling Aldeboarn - De Deelen
- 7c. Gebiedsontwikkeling Hegewarren
- 7d. Gebiedsontwikkeling Idzegea

7a. Veenweideprogramma

Inleiding

Onze ambitie voor de lange termijn (2050) is een blijvend evenwicht, waarin veenafbraak, bodemdaling en CO₂-uitstoot nagenoeg zijn gestopt. De kwaliteit van landschap en natuur is verbeterd. Ook de leefbaarheid en vitaliteit staan op een hoog peil; de landbouw heeft zich aangepast aan de veranderde omstandigheden en recreatie en toerisme hebben zich verder ontwikkeld. Om tot deze ambitie te komen richten we ons voor 2030 op de volgende veenweidedoelen:

1. De negatieve effecten van bodemdaling zijn verminderd (gemiddeld 0,2 cm minder bodemdaling per jaar): Enerzijds door de absolute bodemdaling te beperken, anderzijds door de negatieve effecten te beperken, mitigeren of te compenseren. Dit moet ertoe leiden dat schade aan woningen, wegen en infrastructuur wordt beperkt, de stijging van kosten van waterbeheer in het gebied ook in de toekomst beperkt blijft, de verdroging van natuurgebieden is afgenomen, en het landschap en de cultuurhistorie van het veenweidegebied herkenbaar blijven.
2. De uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodem is in 2030 met 0,4 megaton CO₂ equivalenten per jaar afgenomen.
3. De landbouw heeft een duurzaam toekomstperspectief.
4. Het watersysteem is waterrobuust en klimaatbestendig ingericht.
De uitvoering van het Veenweideprogramma vindt plaats in de gebiedsprocessen. Deze processen lopen (in 2023) in drie ontwikkelgebieden, Aldeboarn-De Deelen, de Hegewarren en Idzegea. Ook zijn er drie kansrijke gebieden, Groote Veenpolder, Grouster Leechlân Grou – Warten en Akkrumer Goedland. Ontwikkelgebieden hebben prioriteit boven kansrijke gebieden en zijn verder in de planvorming.
5. Funderingsaanpak.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Veenweide uitvoering algemeen

Bedragen in euro's

Peildatum: 23/5/2024

Omschrijving	Actueel budget	Aandeel Provincie	Besteed
Uitvoering jaarplannen	34.889.188	32.006.115	17.977.944
Uitvoering Funderingsaanpak	14.475.550	6.712.300	160.592
Uitvoering Regiodeal NIL 2022-2024	665.624	0	148.194
Totalen	50.030.362	38.718.415	18.286.729

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Doelstelling voor 2024 was een versnelling van de uitvoering. Belangrijk daarbij is het kader dat is gegeven in het Frysk Programma Landelijk Gebied, dat op 27 juni 2023 door GS is vastgesteld. Een element daarbij is dat de Veenweide-opgave zich naast de klimaattaakstellingen, verbreed met taakstellingen op het terrein van natuur – inclusief de stikstofaanpak – en water.

In het kader van het FPLG is € 45,7 miljoen aangevraagd bij het Rijk voor uitvoering van het maatregelpakket Klimaat-Veenweide in 2024 en 2025. Dit zal in oktober dit jaar worden beschikt. Ook wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheden van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (Samenwerkingsmaatregel Veenweide en de niet grondgebonden maatregelen). Verder wordt nog voor de zomer de beschikking verwacht van de middelen van het Groeifonds t.b.v. Innovatiepolder Hegewarren en Akkrumer Goedland.

Een aantal onderdelen van het Veenweideprogramma zijn in de vertraging gekomen dit jaar. Belangrijkste oorzaak daarvan is onderbemensing. Specifiek geldt dit voor de programmalijn bodem, de funderingsaanpak, Innovatiepolder Hegewarren en het gebiedsproces Aldeboarn de Deelen.

In 2024 gaan we binnen de programmaliijnen de volgende werkzaamheden uitvoeren:

P1 Waterbeheer en klimaatadaptatie

Inzet op pilots (zoals 'Hoger als het kan, lager als het moet') loopt conform planning. Verder is er veel capaciteit ingezet op de GLB Samenwerkingsmaatregel Veenweide.

P2 Bodem en grondgebruik

Een aantal onderdelen van deze programmaliijnen heeft vertraging opgelopen door onderbezetting.

P3 It Nije Buorkjen

Werkzaamheden lopen grosso modo conform planning. Belangrijkste resultaten zijn de afronding en de (in juni geplande) vaststelling Compensatiesystematiek CSV en voorbereidingen van de twee proefboerderijen van Innovatiepolder Hegewarren. De CSV dient na vaststelling nog wel aan de Europese Commissie te worden voorgelegd voordat deze daadwerkelijk kan worden toegepast.

P4 Natuur en biodiversiteit

De werkzaamheden in de programmalijn lopen deels conform planning. Belangrijkste onderdelen daarbij zijn de koppelkansen benutten door het meenemen van de natuur- en ecologiedoeleinden in de scenario's voor de groenblauwe diensten in Aldeboarn De Deelen, het ontwikkelen van een aanpak voor het aanvalsplan Grutto voor Idzegea, de uitvoering van de Landschaps- en Ecologische Systeem Analyse in Hegewarren, Idzegea en Aldeboarn De Deelen, het voorbereiden van een generieke LESA-light voor het gehele Veenweidegebied en de 3 onderzoekspilots bij innovatiebedrijf Hegewarren. De verkenning naar een Nationaal Park Nieuwe Stijl (werktitel "Wetter en Moar") door Nationaal Park De Alde Feanen heeft niet geresulteerd in gezamenlijke ambities voor een vervolgproces met het Veenweideprogramma. Met Aanvalsplan Grutto kan in ADD pas een begin gemaakt worden als het Maatregelpakket landelijk beschikt wordt. Basiskwaliteit Natuur inzetten in Groote Veenpolder wacht op momentum in het gebiedsproces.

Algemeen archeologisch onderzoek in het veenweidegebied en specifiek archeologisch onderzoek in de gebiedsprojecten is vertraagd door beperkte personele capaciteit.

P5 Integrale gebiedsaanpak:

Separaat wordt nader ingegaan op de drie belangrijkste gebiedsprojecten (ontwikkelgebieden) van Veenweide, namelijk Aldeboarn de Deelen, Hegewarren en Idzegea. Daarnaast wordt vanuit Veenweide nog een aantal gebiedsprocessen actief ondersteund.

Groote Veenpolder: naast een aantal pilots heeft de nadruk tot dusver gelegen op een heroriëntatie op de aanpak met de initiatiefgroep vanuit de landbouw.

Leechlân Grou-Warten: In de aanloop naar de vaststelling van het startdocument is de betrokkenheid vanuit het gebied uitgebreid, ondertussen praat het overgrote deel van de boeren en grondeigenaren mee over het proces en ondersteunen de visie uit de startnotitie. We gaan verder met de eerste uitwerking van actiepunten zoals genoemd in het startdocument. Daarnaast wordt een nieuwe projectleider aangesteld die samen met het gebied verantwoordelijk wordt voor een nieuwe fasering.

Akkrumer Goedland: We geven uitvoering aan de initiatieven om te komen tot een collectief verdienmodel vanuit de doelstellingen Veenweide in het kader van NL2120. De voorbereidingen liggen op schema. Verder zijn diverse maatregelen uit het FPLG Maatregelpakket beoogd deels in dit gebied te gaan landen en zijn we in afwachting van de beschikking door het rijk.

P6 Onderzoek en monitoring

De belangrijkste onderdelen van deze onderzoekslijn – zoals onderzoek en monitoring CO2 uitstoot, ‘Boeren meten water’, dierziekten, de (grond)watermetingen en participatie in landelijke onderzoeken – hebben doorgang kunnen vinden.

P7 Funderingsaanpak

De funderingsaanpak heeft prioriteit gekregen in de uitvoering dit jaar. Evenwel is er vertraging t.g.v. de uitwerking en uitvoering in 2023 van de omvangrijke extra moties van PS en AB, versterkt door capaciteitstekort. Desalniettemin worden we landelijk in veel opzichten als koploper gezien.

Funderingsloket voor woningeigenaren (hulp bij informatie, funderingsonderzoek en -herstelplan en psycho-sociale hulp), openstelling subsidieregeling (incl. Kwijtschelden eigen bijdrage), begeleiding en afhandeling Code Rood gevallen zijn goed op streek conform (in de tijd bijgestelde) planning. De lobby richting rijk i.h.k.v. het Rli-onderzoek voor de Nationale Funderingsaanpak is succesvol geweest.

De datavoorziening (database, funderingsviewer, satellietdata), de algemene subsidieregeling Funderingsherstel (incl. Commissie bijzondere gevallen), het innovatieprogramma, de afweging eigen garantieregeling hebben vertraging door beperkte capaciteit en/of afhankelijkheid van landelijke ontwikkelingen. Een deel van de lobbyactiviteiten is om dezelfde redenen in beperkte mate uitgevoerd.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

In de begroting zijn vier belangrijke risico's benoemd. In relatie tot feitelijke realisatie van het Veenweideprogramma, is de impact van de risico's fors toegenomen.

Onvoldoende beschikbare capaciteit: de benodigde capaciteit uitbreiding voor het programma is fors, met name als gevolg van de toegekende financiële middelen (GLB, maatregelpakketten en Groiefonds). Op het moment van schrijven zijn er nog twaalf vacatures binnen de programma-organisatie. Er is een faseringslijst opgesteld waarmee een aantal onderdelen van het programma later in de tijd wordt geplaatst.

Onvoldoende budget voor de realisatie: belangrijk onderdeel van het Veenweideprogramma is de nog vast te stellen Compensatiesystematiek Veenweide. Naar het zich nu laat aanzien stelt het nieuwe kabinet geen middelen beschikbaar uit het Transitiefonds Landelijk Gebied. Dit betekent dat het lastig wordt om de boeren financieel tegemoet te komen bij peilopzet.

Onvoldoende tempo in de grondverwerving: er zijn inmiddels nieuwe stappen gezet om te komen tot aankoop van grond binnen het programma: we hebben weer wat grond kunnen kopen en we zijn in onderhandeling met verschillende grondeigenaren. Maar we zijn daarbij afhankelijk van de wil van de grondeigenaren om hun grond aan ons aan te bieden, en van de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen.

Onduidelijke kaders voor de gebiedsdoelen: het lijkt erop dat de onduidelijkheid over de doelen – samenhangend met het NPLG – sterker wordt, doordat het nieuwe kabinet bereid is klimaatdoelen aan te passen indien deze niet haalbaar blijken.

7b. Aldeboarn - De Deelen

Inleiding

Aldeboarn- De Deelen is één van de ontwikkelgebieden in het Veenweideprogramma 2021-2030. Binnen deze gebieden liggen er op inhoudelijke gronden en vanuit maatschappelijke energie veel kansen, én zijn er middelen om aan de slag te gaan.

In het gebied loopt sinds 2016 een proces 'van onderop', gestart door burgers en boeren namelijk de Stichting Beekdallandschap Koningsdiep en gebiedscoöperatie It Lege Midden. GS heeft in 2021 een breed samengestelde gebiedscommissie ingesteld met de opdracht om een integraal ontwerp gebiedsplan op te leveren. In 2023 is als tussenstap naar een gebiedsprogramma, wat het integraal ontwerp gebiedsplan moet zijn, een koersdocument voor de lange termijn opgesteld voor ADD. Het doel daarbij is de leefbaarheid en vitaliteit van het gebied, waarbij de opgaven uit het veenweideprogramma en het FPLG, maar ook de ambities uit het gebied zelf integraal onderdeel zijn.

Op verschillende manieren wordt ook nu al gewerkt aan de toekomst van het gebied, zo is de GLB-pilot Veenweide met flexibel peilbeheer (HAKLAM) in ADD Noord verlengd voor 2024 en worden waar mogelijk door de provincie strategische grondaankopen gedaan. Koppelkansen met de veenweideopgave worden verder uitgewerkt met de beschikking van de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw, de Erfgoeddeal en een gebiedsofferte in het kader van Aanvalsplan Grutto voor ADD Noord.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Er is in het kader van het gebiedsproject tot nu toe ca. € 9 mln. besteed. Zie ook onderstaand financieel overzicht. De financiering bestaat geheel uit middelen van derden, met name specifieke uitkeringen van het Rijk zoals klimaatvelop, Interbestuurlijk programma vitaal platteland, impuls gelden, versnellingsagenda, Regiodeal en GLB.

Financieel overzicht Gebiedsproject Aldeboarn - De Deelen

Bedragen in euro's

Peildatum 23/5/2024

Omschrijving	Actueel budget	Aandeel Provincie	Besteed
Planstudie & Gebiedsontwikkeling	4.152.772	0	1.506.319
Aankoop- en proceskosten Vastgoed	32.887.550	0	7.293.053
Uitvoering Regiodeal NIL	1.392.188	0	218.952
Uitvoering GLB pilot (via It Lege Midden)	1.721.032	0	n.b.
Totalen	40.153.542	0	9.018.324

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Het Koersdocument ADD is in december 2023 door de gebiedscommissie vastgesteld. Daarin heeft zij, naast de invulling van de opgaven vanuit het Veenweideprogramma 21-30 en het FPLG, ook een visie ontwikkeld op het gebied van wonen, recreëren, energie, en natuur/ecologie, landschap en cultuurhistorie. De gebiedscommissie heeft aan de overheden gevraagd om die integrale visie samen met hen verder invulling te geven. Het Koersdocument wordt naar verwachting in juni gelijktijdig behandeld in GS, DB Wetterskip en de B&W's van de drie betrokken gemeenten. Aangezien het Koersdocument op sommige terreinen vraagt om verruiming van beleid, wordt het Koersdocument niet vastgesteld, maar zal het wel als richtinggevend kunnen gelden voor de verdere gebiedsontwikkeling.

Voor ADD Zuid was reeds een eerste peilsценario, welke thans a.h.v. opmerkingen uit de praktijksimulatie verder wordt verbeterd. Voor Noord wordt dit najaar een eerste peilsценario ontwikkeld. Daarbij dient een goed evenwicht gevonden te worden tussen de opgaven van het Veenweideprogramma 21-30 en opgaven die zich later hebben gemanifesteerd, zoals FK 2050 en de Bovi.

De verdere uitwerking van het Koersdocument naar volwaardig gebiedsplan heeft vertraging opgelopen door het grote tekort aan capaciteit binnen het Veenweideprogramma. De planning was om medio 2025, mede aan de hand van de Compensatie Systematiek Veenweide berekende nadeelcompensatievoorstellen, te kunnen komen tot een eerste concept gebiedsplan. Op dit moment is echter de verwachting dat in het najaar van 2025 een eerste concept is uitgewerkt.

Evenals in andere Veenweidegebieden is er ook in ADD veel tijd en energie gestoken in het stimuleren van boeren om deel te nemen aan de subsidieregeling Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (Samenwerkingsmaatregel Veenweide en de niet grondgebonden maatregelen). Door de strenge eisen dreigt echter maar een relatief klein deel van de boeren daadwerkelijk te kunnen of willen deelnemen.

De verwachting is dat een relatief groot deel van het aangevraagde geld voor het Maatregelenpakket FPLG zal landen in ADD. Omdat de aangevraagde beheersmaatregelen echter niet zijn gehonoreerd zal er vanuit de landbouw mogelijk terughoudendheid zijn om de wél gehonoreerde investeringsmaatregelen ook daadwerkelijk toe te passen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Het grote risico is het gebrek aan capaciteit, dat leidt tot vertraging en daardoor mogelijk tot het afnemen van het thans nog relatief grote draagvlak van de plannen binnen ADD.

Bij de onzekerheid die voortvloeit uit het koploperschap en het feit dat er gedurende het proces steeds nieuwe opgaven bij dreigen te komen voegt zich nu ook de onzekerheid over de koers van de nieuwe regering ten aanzien van gebiedsprocessen zoals in ADD.

7c. Hegewarren

Inleiding

De Hegewarren is één van de ontwikkelgebieden in het Veenweideprogramma 2021-2030. De bodem in de Hegewarren zakt en het waterbeheer wordt er ingewikkelder. Door het dalende veen komt er veel CO₂ vrij en door lagere grondwaterstanden verdrogen omliggende natuurgebieden. Daarnaast ligt de Hegewarren naast het stikstofgevoelige natuurgebied De Alde Feanen. De peilen moeten omhoog om de problemen op te lossen. Dat heeft ingrijpende gevolgen voor de mensen die in en om de Hegewarren wonen en de grond gebruiken. Daarom is juist hen gevraagd om na te denken over een goede invulling van het gebied met een hoger waterpeil.

Bijna een jaar lang heeft een groep inwoners en betrokkenen uit en rondom de Hegewarren gewerkt aan oplossingen voor de toekomst van de Hegewarren in het veenweidegebied. Ze deden dat in een zogenaamd co-creatieproces. In 2022 heeft u op basis van de resultaten uit dat proces het besluit genomen om de polder om te vormen naar een waterrijk gebied met veel ruimte voor natuur en recreatie.

Voor veehouders in het gebied verandert er veel. Ze kunnen of willen niet blijven in een polder met hogere grondwaterstanden. Ze gaven aan ervoor open te staan om in gesprek te gaan over het verplaatsen van hun bedrijf. Daarom heeft u hier geld voor beschikbaar gesteld in 2020.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Van het in november 2020 beschikbaar gestelde uitvoeringskrediet van € 30 miljoen, waaronder € 15 miljoen aan impulsmiddelen, t.b.v. het aankoopproces is ruim € 12 miljoen besteed (peildatum mei 2024). In september 2022 hebben de drie partijen budget (€ 150.000 per partij) en personeel beschikbaar gesteld voor het eerste deel van de planfase (tot medio 2024). Het provinciale aandeel in de tabel is inclusief de personeelscomponent.

Financieel overzicht Gebiedsproject Hege Warren

Bedragen in euro's

Peildatum 23/5/2024

Omschrijving	Actueel budget	Aandeel Provincie	Besteed
--------------	----------------	-------------------	---------

Aankoop- en proceskosten Vastgoed	30.497.400	15.000.000	12.099.488
Uitvoering Planstudie	870.000	570.000	427.529
Uitvoering Regiodeal NIL/kennismiddelen	450.000		294.588
Totalen	31.817.400	15.570.000	12.821.604

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Op dit moment is iets meer dan de helft van het gebied aangekocht, circa 194 ha. Vier van de zes melkveehouders zijn gestopt of verplaatst. We blijven in gesprek met de overige eigenaren in het gebied over de aankoop (of verplaatsing) van hun bedrijf en gronden.

Ondertussen zijn we gestart met het tijdelijke beheer van de gronden die we in eigendom hebben. Daarbij richten we ons op innovatieve proeven op praktijkschaal met extensieve agrarische activiteiten op nattere veengrond, zoals andere teeltgewassen. In 2024 zijn we verdergegaan met het telen en opschalen van lisdodde als teeltgewas en het inrichten van een natuurinclusief veebedrijf. Op dit moment treffen we voorbereidingen voor inrichten van het veen-waterinnovatiebedrijf. Deze projecten bieden kansen om nieuwe verdienmodellen en bedrijfsconcepten te ontwikkelen binnen het Veenweideprogramma maar ook om te voorzien in nieuwe inzichten die nodig zijn om het toekomstperspectief 'Open en Natuurlijk' te bereiken.

In 2024 zijn we verdergegaan met de planuitwerking van de gekozen variant Open en Natuurlijk. Dat betekent o.a. dat we een Landschapsecologische Systeem Analyse (LESA) laten uitvoeren om inzicht te krijgen in de werking van het watersysteem, de bodem, natuur en de haalbaarheid van de gekozen variant. De resultaten daarvan verwachten we na de zomer. Ook wordt er momenteel archeologisch onderzoek uitgevoerd in delen van het gebied.

Na de planuitwerking leggen wij u een go/no-go besluit voor. Zoals bij de jaarstukken 2023 gemeld verwachten wij dit medio 2025 te doen. Dit is o.a. afhankelijk van beschikbare capaciteit (zie ook risico's) en definitieve duidelijkheid over doelstellingen vanuit het FPLG.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Het is niet gelukt een aantal posities binnen de organisaties van het Veenweideprogramma en het project de Hegewarren in te vullen, o.a. door krapte op de arbeidsmarkt. Dit heeft gevolgen voor de planning van de planfase en het voor te leggen go/no-go besluit. Wij verwachten nu in de eerste helft van 2025 bij u terug te komen met een voorstel.

Een ander punt van aandacht is het aankoopproces. Verplaatsen van bedrijven wordt lastiger in verband met het schaarser worden van landingslocaties met een goede vergunning (met ruimte voor de toekomst), concurrentie van agrariërs uit andere provincies (waar hectareprijzen hoger zijn) en stijgende (ver)bouwkosten.

7d. Idzegea

Inleiding

Idzegea is één van de ontwikkelgebieden in het Friese Veenweideprogramma 2021-2030. Het gebied is ongeveer 2500 hectare groot en telt 55 boerenbedrijven. Het ligt in een waterrijke omgeving en is daardoor erg in trek bij toeristen. De bodem bestaat uit een dikke laag veen. Door de ligging biedt het gebied kansen voor weidevogels.

Boeren, betrokkenen, belanghebbenden en de overheden (provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en de gemeente Súdwest-Fryslân) werken samen toe naar een integraal plan voor de toekomst van het gebied. Hiervoor is in 2023 een gebiedscommissie geïnstalleerd. In 2023 is een eerste inhoudelijke verkenning van het gebied opgestart. In 2024 wordt verder gewerkt aan een integraal ontwerp voor de toekomst van het gebied. Hierin wordt invulling gegeven aan de veenweideopgave en de koppelkansen op het gebied van natuur, landbouw en biodiversiteit. In dit kader zijn we in 2023 ook een verkenning naar de kansen voor het aanvalsplan grutto in het gebied gestart. Tevens kijken we naar de brede welvaart in het gebied en kansen om die te versterken.

Pilots en leren

In Idzegea lopen verschillende pilots waarin we leren over het gebied en haar mogelijkheden. Zo brengen we knelpunten en kansen bij de invoering van hogere waterpeilen in beeld. Dit doen we bijvoorbeeld in

een proef met flexibel peilbeheer. Ook nemen we deel aan het meetnetwerk Boeren meten Water. We voeren deze onderzoeken uit samen met betrokken partijen in het gebied. Waar nodig doen wij aanvullend onderzoek naar de bodem en grondwaterstanden.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2024 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Er is 1,6 miljoen euro beschikbaar gesteld door de Provincie voor capaciteit en producten voor de ontwikkel en ontwerpfasen die van 2023 tot 2025 loopt. Een deel van dat geld is in 2023 en 2024 besteed, de prognose is dat het budget toereikend is om het planproces tot 2025 te financieren. De verwachting is tevens dat de regiodealmiddelen in 2024 en 2025 besteed worden.

Financieel overzicht Gebiedsproject Idzegea

Bedragen in euro's

Peildatum 23/5/2024

Omschrijving	Actueel budget	Aandeel Provincie	Besteed
Uitvoering startnotitie	1.768.996	1.622.500	166.121
Uitvoering Regiodeal NIL 2022-2024	292.200	0	13.312
Totalen	2.061.196	1.622.500	179.433

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

- De gebiedscommissie die in 2023 is ingesteld werkt ook in 2024 verder aan het ontwikkelen van een integraal gebiedsplan. De insteek is om samen op basis van de gebiedsanalyse die in 2023 is opgestart de vertaling te maken naar een ontwerpplan waarin invulling gegeven wordt aan de opgaven, kansen, (financiële) haalbaarheid en draagvlak. Doel is om eind 2025 een plan op te leveren. De vertaling van analyse naar scenario's kost meer tijd dan verwacht. Dit heeft te maken met de een gebrek aan capaciteit in het veenweideprogramma.
- In 2024 continueren diverse pilots zoals HAKLAM en Boeren Meten Water waarin we leren over het gebied en de gevolgen van peilopzet. We stimuleren en faciliteren boeren daarnaast ook in het werken aan een aanvraag voor de Subsidieregeling: Samenwerking in veenweidegebieden en Natura 2000-overgangsgebieden, van de GLB. Dit is deels een opschaling van de bestaande HAKLAM proef. De verwachting is dat er een relatief groot samenwerkingsverband deelneemt vanuit Idzegea. Het proces rondom de aanvraag levert veel belangrijke lessen op voor ons planproces. Als de aanvraag gehonoreerd wordt, kunnen we in 2025 de peilen opzetten in een aantal polders waarmee we enerzijds meer ervaring opdoen met hogere peilen én ook wat eerste no-regret aanpassingen in het watersysteem uitvoeren
- We wilden in 2024 starten met een pilot Ruge Dong, waarin we experimenteren met ruige mest ter bevordering van biodiversiteit en als alternatief voor kunstmest, dit is vooralsnog niet gelukt door capaciteitsvraagstukken én omdat de keuze gemaakt is om te prioriteren op een aanvraag voor de samenwerkingsmaatregelen.
- In 2024 werken we ook toe naar een aanpak voor het Aanvalsplan Grutto in het gebied. De eerste stappen zijn gezet met een kansen- en knelpunten analyse. De verwachting is dat er in 2024 geld voor de uitvoering van het gebiedsproces beschikbaar wordt vanuit het Koploperpakket Veenweide.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Een gebiedsproces valt of staat bij draagvlak. In Idzegea is motivatie en energie om aan de slag te gaan maar tegelijk zijn de kaders en regelgeving voor het NPLG en het landelijk gebied niet altijd helder. Dat risico blijft in 2024.

Het lukt in Idzegea door een gebrek aan slagkracht (waaronder instrumenten) en middelen nog niet om grond te verwerven. Dit doet afbreuk aan het vertrouwen in de slagkracht van de overheid in het proces.

Finansjele begrutting

Voorstel begrotingswijzigingen PS

Beleidsprogramma	Onderdeel
1. Bestuur	VC 1 Verlenging tijdelijk budget Bestuurlijke vernieuwing VC 2 Verlenging tijdelijk budget Weerbaar bestuur
2. Infrastructuur	II 1 Verkoop steunpunten IV 1 Landschapsbeheer natuurgebied De Dobben VC 3 Verlenging tijdelijk budget BO Mirt Mobiliteitsgedrag
3. Natuur en Landbouw	I 1 Bestedingsritme Natuur en Landschap IV 2 POP3 bijdrage uit KRW Water VC 4 Verlenging tijdelijk budget Weidevogelbeleid VC 5 Verlenging tijdelijk budget Invasieve exoten bestrijding
4. Ruimte en Klimaat	IV 3 Structurele verschuiving taken Omgevingswet VC 6 Verlenging tijdelijk budget Naar een schone en gezonde leefomgeving VC 7 Verlenging tijdelijk budget Veenweidevisie
5. Economie en Mienskip	I 2 Bestedingsritme Gastvrijheid II 2 Gebiedsbudgetten II 3 Vrijval Regenboogbeleid II 4 Vrijval saldi diverse budgetten Taal II 5 Vrijval diverse budgetten II 6 Vrijval budget Monumenten subsidieplafond 2023 IV 4 Breedband 5% regeling super witte adressen VC 8 Verlenging tijdelijk budget Procesgelden DOM's
6. Bedrijfsvoering	I 3 Bestedingsritme capaciteit PAS-melders VC 9 Budgetoverheveling, verlenging en bestedingsritme Wet Open Overheid (WOO) VC 10 Verlenging tijdelijk budget 2026 Digitalisering 2022-2026
7. Provinciefinanciën	I 4 Rentevergoeding ten behoeve van RSP I 5 Bestedingsritme Europese cofinancieringsbudget Efro/EZ Europa I 6 Aanvulling stelpost nominaal II 7 Toevoeging onvoorzien aan begrotingssaldo IV 5 Bijdrage Wetterskip Fryslân Niet productieve investeringen op niet landbouwbedrijven (I.73.3) VA Bestedingsritme tijdelijke budgetten categorie A VB Bestedingsritme tijdelijke budgetten categorie B VI Bestedingsritme reserves

Rapportage wijzigingen onder mandaat GS

Inleiding

Op basis van de nota uitvoering hebben wij de bevoegdheid om voor specifieke onderdelen de begroting te wijzigen.

Bedrijfsvoering

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten						
3	Natuur en Landbouw	-700				
5	Economie en Mienskip	157				
6	Bedrijfsvoering	220	5	1		
	Totaal lasten	-323	5	1		
Baten						
3	Natuur en Landbouw	-350				
5	Economie en Mienskip	157				
6	Bedrijfsvoering	-130	5	1		
	Totaal baten	-323	5	1		

Bijdrage derden

In het geval dat bijdragen van derden voor een bepaald doel worden ontvangen, nemen wij deze in de begroting op. In onderstaande tabel is per beleidsprogramma aangegeven welke middelen van derden wij hebben ontvangen.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten						
1	Bestuur	914	24	24	24	24
2	Infrastructuur	1.101				
3	Natuur en Landbouw	-13.966	6.558	1.000	900	900
4	Ruimte en Klimaat	-21.716	33.342	1.506	6	6
5	Economie en Mienskip	-7.347	11.282	3.077	300	540
6	Bedrijfsvoering	1.007	1.087	291	1.507	155
7	Provinciefinanciën	-1.165	566	-306	-306	-497
	Totaal lasten	-41.172	52.859	5.592	2.431	1.128
Baten						
1	Bestuur	914	24	24	24	24
2	Infrastructuur	1.101				
3	Natuur en Landbouw	-13.966	6.558	1.000	900	900
4	Ruimte en Klimaat	-21.716	33.342	1.506	6	6
5	Economie en Mienskip	-7.347	11.282	3.077	300	540
6	Bedrijfsvoering	1.007	1.087	291	1.507	155
7	Provinciefinanciën	-1.165	566	-306	-306	-497
	Totaal baten	-41.172	52.859	5.592	2.431	1.128

Investeringsen

Investeringsen x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2023
Lasten						
2	Infrastructuur	-26.176	-20.919	-29.015	6.667	69.672
3	Natuur en Landbouw	-6.513	4.618			
4	Ruimte en Klimaat	-21.312	8.129			
	Totaal lasten	-54.001	-8.172	-29.015	6.667	69.672

Baten						
2	Infrastructuur	-26.176	-20.919	-29.015	6.667	69.672
3	Natuur en Landbouw	-4.918	3.023			
4	Ruimte en Klimaat	-22.907	9.724			
	Totaal baten	-54.001	-8.172	-29.015	6.667	69.672

Nominaal

Op basis van de nota uitvoering begroting kunnen wij nominaal toedelen aan posten binnen de begroting.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten						
1	Bestuur	400	325	325	325	325
2	Infrastructuur	3.823	3.577	3.577	3.577	3.577
5	Economie en Mienskip	428	138	138	138	138
7	Provinciefinanciën	-4.389	-3.778	-3.778	-3.778	-3.778
	Totaal lasten	262	262	262	262	262
Baten						
2	Infrastructuur	262	262	262	262	262
	Totaal baten	262	262	262	262	262

Schuiven binnen programma

Binnen de programma's zijn enkele budgetten verschoven. In onderstaande tabel zijn deze budgetten benoemd.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten						
3	DNA Vismigratie VMR	212				
3	DNA Vismigratie LIFE	-212				
4	Opdeling budgetten proceskosten ruimte en wonen beleid	-68	-68	-68	-68	-68
4	Opdeling budgetten proceskosten ruimte en wonen uitvoering	68	68	68	68	68
4	WPF burgerparticipatie	-166	-125			
4	WPF juridische ondersteuning	166	125			
5	Nij Poadium		-160	-160	-160	-160
5	Cultuur en Taal		160	160	160	160
5	STUFT	-2				
5	Gysbert Japicx-hus	-10				
5	Taalbelied	19				
5	NPLD	-1				
5	SSR	-6				
5	Nij Poadium	87				
5	St Welcome to the Village	-85				
5	Musea infrastructuur	2				
5	Diverse stichtingen	-4				
5	DNA Gebiedsinrichting en Beleef Kornwerderzand	-730				
5	DNA Beleefcentrum	730				
5	EU Interreg project FREIIA	-66				
5	EU Proceskosten EFRO/EZ Europa	66				
	Totaal lasten	0	0	0	0	0
Baten						
4	WPF burgerparticipatie	-166	-125			
4	WPF juridische ondersteuning	166	125			
5	Nij Poadium	87				
5	St Welcome to the Village	-85				

5	Musea infrastructuur	2				
5	Diverse stichtingen	-4				
5	DNA Gebiedsinrichting en Beleef Kornwerderzand	-730				
5	DNA Beleefcentrum	730				
5	EU Interreg project FREIIA	-66				
5	EU Proceskosten EFRO/EZ Europa	66				
	Totaal baten	0	0	0	0	0

Mutatie binnen reserve Breed Cofinancieringsbudget

In onderstaande tabel zijn de mutaties binnen de reserve Breed Cofinancieringsbudget per programma opgenomen.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten						
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 5a biodiversiteit	-200				
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 7 innovaties		-365			
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 3 JoLa jonge landbouwers		-35			
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 1 trainingen	-44				
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 2 fysieke investeringen	-77				
3	R. BCB P3 POP 3 Overcommitting	321	400			
5	R. BCB EU Interreg Europe Islands of Innovations	-13				
5	R. BCB EU Interreg VB Noordzeeproject BEESPOKE	-85				
5	R. BCB EU Interreg VB Inno-Quarters	-160				
5	R. BCB EU Interreg VA Replace	-63				
5	R. BCB EU Interreg VA Circ NSR	-28				
5	R. BCB EU Interreg Europe Islands of Innovations	13				
5	R. BCB EU Interreg VB Futures by design	-67				
5	R. BCB EU Interreg VB Europe Delta Lady	-83				
5	R. BCB EU Interreg VB Noordzeeproject BEESPOKE	85				
5	R. BCB EU Interreg VB Prowad Link	-21				
7	R. BCB EU EFRO/EZ Europa GS voorw	422				
	Totaal lasten	0	0	0	0	0
Baten						
3	R. BCB P3 POP 3 Overcommitting	321	400			
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 2 fysieke investeringen	-77				
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 1 trainingen	-44				
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 5a biodiversiteit	-200				
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 7 innovaties		-365			
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 3 JoLa jonge landbouwers		-35			
5	R. BCB EU Interreg VB Europe Delta Lady	-82				
5	R. BCB EU Interreg VB Inno-Quarters	-161				
5	R. BCB EU Interreg VB Prowad Link	-21				
5	R. BCB EU Interreg VA Replace	-50				
5	R. BCB EU Interreg VA Circ NSR	-28				
5	R. BCB EU Interreg VB Futures by design	-68				
7	R. BCB EU EFRO/EZ Europa GS voorw	410				
	Totaal baten	0	0	0	0	0

Ontwikkeling financieel kader

Financieel kader Begroting 2024

In dit hoofdstuk worden de volgende onderdelen van het financieel kader nader toegelicht:

1. Onze uitgangspunten
2. Ontwikkeling begrotingssaldo
3. Vrij Aanwendbare Reserve (VAR)

1 – Onze uitgangspunten

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend. Dit betekent dat de begroting op een termijn van zo'n 10 jaar sluitend is.
- Om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen streven wij er naar om hiervoor structurele financiële ruimte beschikbaar te houden.
- De minimale stand van de Vrije Aanwendbare Reserve bedraagt € 10 miljoen.
- Structurele uitgaven dekken wij uit structurele middelen.
- Bij inzet van revolverende middelen zijn de gederfde rendementen gedekt: de rente die wij mislopen of die wij moeten betalen dekken we af.
- Geld geven we alleen uit als we alle initiële kosten en (eventuele) structurele financiële gevolgen van een activiteit kunnen betalen.
- Bij elk voorstel aan Provinciale Staten dat geld kost, maken wij duidelijk hoe wij dit op verantwoorde wijze betalen.
- Gedeputeerde Staten voeren alleen moties uit die financieel gedekt zijn. Bij amendementen verwachten wij van Provinciale Staten dezelfde discipline.
- Aan het meefinancieren van projecten van anderen stellen we voorwaarden zodat we goed zicht kunnen houden op de resultaten. De verplichting tot verantwoording moet in verhouding staan tot de inspanning die de ander levert.
- Als wij financiële afspraken maken met anderen zijn die voor ons hard. Tegenvallers of extra benodigde middelen zijn voor rekening van de partij die deze het beste had kunnen voorzien. Dat is over het algemeen de partij waarmee we die afspraken hebben gemaakt.

2 - Ontwikkeling begrotingssaldo

Het financieel kader actualiseren we periodiek. Dit gebeurt naar aanleiding van externe wijzigingen (zoals veranderingen in het provinciefonds) of door besluiten van Provinciale en Gedeputeerde Staten. Vaak stellen uw Staten deze wijzigingen vast bij de behandeling van een begroting, de jaarstukken, of een bestuursrapportage. Daarnaast heeft het college het mandaat om een aantal niet beleidsmatige wijzigingen zelf in de begroting te verwerken. Het betreft hier bijvoorbeeld wijzigingen in het provinciefonds, opbrengst motorrijtuigenbelasting, rendement vermogensbeheer of dividenduitkering. Hieronder geven we de ontwikkeling van het begrotingssaldo vanaf de begroting 2024 tot aan de bestuursrapportage stapsgewijs weer.

Bij de jaarstukken en de kadernota zijn de mutaties in het begrotingssaldo eerder toegelicht. Ten opzichte van de stand van de kadernota hebben er mutaties plaatsgevonden op het begrotingssaldo in 2024-2028. In het begrotingssaldo is onder meer de vrijval van de gebiedsbudgetten verwerkt (€ 5,0 mln.). Dit zelfde geldt voor de het resterende saldo dat overblijft als gevolg van de taakverschuivingen die samenhangen met de invoering van de Omgevingswet tussen gemeenten, het Rijk en provincies (lagere bijdrage FUMO, totaal € 2,4 mln.). Daarnaast is de post Onvoorzien afgeboekt (€ 0,6 mln.), zijn tijdelijke budgetten vrijgevallen (€ 1.3 mln.), is de rente opgehoogd (€ 0,6 mln.) en is de verkoop van steunpunten financieel verwerkt (saldo € 1,0 mln.).

Tegenover deze vrijval staat een tweetal posten die ten laste van begrotingssaldo komen. Conform de uitgangspunten bij de begroting is rente toegevoegd aan de RSP-middelen (€ 0,4 mln.) en is de stelpost nominaal opgehoogd om de indexering van de budgetten voor Grond-, Weg- en Waterbouw te kunnen dekken (in 2024-2028 totaal € 2,2 mln.).

Ontwikkeling begrotingssaldo	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1 mln.					
Begrotingssaldo bij berap 2023	11,2	22,4	3,5	6,5	6,0
GS provinciefonds - effecten meircirculaire	4,0	1,8	-0,5	5,3	5,5
GS aanvulling vanuit Vrij aanwendbare reserve	19,3	24,3	37,0	41,4	0,0
PS 28-6-2023 resultaatbestemming impuls gelden weerbaar bestuur	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
PS 28-6-2023 bestemming jaarrekeningresultaat Een ton voor een regenton	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 28-6-2023 resultaatbestemming Gebiedsontwikkeling WTC fase II	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 28-6-2023 reserve spaarverlof	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 28-6-2023 terugbetaling resultaat Marrekrite 2022	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 12-7-2023 uitvoering moties funderingsaanpak Fries veenweidegebied	-0,8	-0,7	-0,7	-2,0	0,0
Begrotingssaldo vóór bestuursakkoord 2023-2027	33,6	47,8	39,3	51,2	11,5
PS 19-7-2023 Bestjoersakkoord 2023-2027 voorstellen	-36,1	-48,6	-39,3	-51,2	-6,9
PS 19-7-2023 Bestjoersakkoord 2023-2027 heroverwegingen	2,5	0,8	0,0	0,0	0,0
Begrotingssaldo bij begroting 2024	0,0	0,0	-0,0	0,0	2,6
GS wijziging dividenduitkering FHW	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GS wijziging december 2023	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
GS wijziging septembercirculaire provinciefonds 2023	3,8	3,3	2,2	1,3	1,2
GS wijziging verkoop Kenter BV dividenduitkering Alliander	6,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
PS wijziging december 2023	-0,2	0,1	-0,1	-0,1	-0,2
PS 18-10-2023 nota aktualisatie leesjesferoordering 2024	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Begrotingssaldo bij autorisatiemoment december 2023	10,5	3,0	1,6	0,8	3,2
GS wijziging decembercirculaire provinciefonds 2023	-0,1	-0,3	-0,2	0,0	0,0
Begrotingssaldo bij jaarrekening 2023	10,4	2,7	1,4	0,8	3,2
PS 20-3-2024 Walbehear farwegen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 29-5-2024 Kadernota 2025	9,2	-4,7	-4,4	-5,1	-4,2
Begrotingssaldo bij kadernota 2025	19,6	-2,0	-2,9	-4,3	-1,0
Voorstellen PS berap 2024	1,5	1,1	1,1	3,8	0,4
Voorstellen GS berap 2024	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Begrotingssaldo bij berap 2024	21,7	-0,9	-1,8	-0,5	-0,6

3 - Vrij Aanwendbare Reserve (VAR)

Hieronder staat de ontwikkeling van de VAR. Conform de afspraak met uw Staten vloeit het rekening- en begrotingssaldo aan het eind van het jaar automatisch in de VAR. De verwachte begrotingssaldi 2024-2028 zijn hierin opgenomen.

In de financiële uitgangspunten is opgenomen dat de minimale stand van de VAR altijd € 10 mln. bedraagt. Aan het eind van deze collegeperiode (2027) bedraagt het saldo, onder aftrek van een minimale stand van de VAR van € 10 mln., totaal € 84,5 mln. Dit saldo is meegenomen bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit. De VAR neemt de komende jaren af vanwege de geplande investeringen die zijn opgenomen in het bestuursakkoord voor de periode 2023-2027.

Op basis van de stand van VAR eind 2027 van € 84,5 mln. is de weerstandsratio 1,3. Er is nog € 12,4 mln. extra nodig in de VAR om een ratio van minimaal 1,4 te halen. In deze cijfers is nog geen rekening gehouden met de financiële effecten uit de meicirculaire c.q. voorjaarsnota.

VAR	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1 mln.					
Beginsaldo *)	200,6	200,5	175,3	136,4	84,5
Beschikking over reserve	-21,9	-24,3	-37,0	-41,4	0,0
Begrotingssaldo	21,7	-0,9	-1,8	-0,5	-0,6
Stand ultimo	200,5	175,3	136,4	94,5	84,0
Minimale stand VAR				-10,0	
Stand VAR ná mutaties	200,5	175,3	136,4	84,5	84,0

*) incl cijfers van de jaarrekening

Treasury: financiering en beleggingen

Treasury

Beleggingen en uitzettingen Nuon-vermogen

De opbrengst van de aandelenverkoop Nuon Energy zijn in het verleden voor een groot deel langlopend belegd in obligaties, Hybride kapitaal of uitgeleend aan decentrale overheden. Daarnaast is een deel van de middelen uitgezet als revolverende middelen, onder andere via de Friese Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (FOM) en het Fûns Skjinne Fryske Enerzjy B.V. (FSFE).

Inmiddels zijn alle obligaties afgelost of verkocht en worden er geen nieuwe langlopende beleggingen gedaan vanwege de liquiditeitsbehoefte de komende jaren. De liquide middelen worden aangehouden bij de schatkist.

Schatkistbankieren

Sinds de invoering van het schatkistbankieren kunnen de provinciale middelen bij het agentschap worden belegd in (langlopende) deposito's of op de rekening courant worden aangehouden. De rentepercentages van de schatkist zijn gekoppeld aan de Nederlandse kapitaalmarktrente en de rente van de ECB.

Al geruime tijd is de rentevergoeding over het rekening courant-tegoed bij de Schatkist hoger dan de rentevergoeding op kort- en langlopende deposito's. Daarom houdt provincie Fryslân haar middelen voornamelijk in rekening courant aan.

Het saldo van de liquide middelen en deposito's bedraagt medio mei 2024 € 234 mln..

Rendement Schatkistbankieren

Het verwachte rendement op het schatkistbankieren bedraagt voor 2024 € 7,1 mln..

Hybride kapitaal

Provincie Fryslân heeft € 50 mln. Hybride kapitaal verstrekt aan de Nederlandsche Waterschapsbank (NWB). Hybride kapitaal is een achtergestelde lening die voor de bank meetelt tot het eigen vermogen. Provincie Fryslân is medeaandeelhouder van de NWB en de kapitaalverstrekking vindt plaats vanuit de publieke taak. Door het Hybride kapitaal kan de bank de functie van kapitaalverstrekkers aan decentrale overheden en semipublieke instellingen blijven uitoefenen.

Het saldo van het verstrekte Hybride kapitaal bedraagt per eind mei 2024: € 50 mln..

Rendement Hybride kapitaal

Het verwachte rendement op het Hybride kapitaal bedraagt voor 2024 € 1,6 mln..

Leningen aan decentrale overheden

Naast het stallen van vermogen bij de schatkist is het onder bepaalde voorwaarden mogelijk om leningen te verstekken aan decentrale medeoverheden.

Per medio mei 2024 is er in totaal € 10 mln. uitgeleend aan decentrale overheden.

Rendement lenen aan decentrale overheden

Het verwachte rendement op het lenen aan decentrale overheden bedraagt voor 2024 € 0,2 mln..

Totaal verwachte rendement Treasury vermogen 2024

Voor 2024 wordt een totaalrendement verwacht van € 8,9 mln. afkomstig uit het Hybride kapitaal en het uitlenen aan decentrale overheden.

Financieringen en rentelasten

Langlopende financieringen

Provincie Fryslân heeft eind 2021 een langlopende lening van € 76 mln. afgesloten voor de kapitaalversterking van Alliander. De lening is afgesloten tegen een rentepercentage van +/- 0,01% en daardoor zijn er geen rentelasten.

Kortlopende financieringen

De provincie heeft meer dan voldoende liquide middelen beschikbaar en worden naar verwachting geen kortlopende financieringen afgesloten. De verwachte rentelasten voor kortlopende financieringen zijn nihil.

Fûns Skjinne Fryske Enerzjy BV

Op 16 oktober 2013 heeft PS aan gegeven geen wensen en bedenkingen te hebben t.a.v. het instellen van Fûns Skjinne Fryske Enerzjy besloten vennootschap (FSFE). FSFE is op 2 september 2014 opgericht voor

een periode van 15 jaar en de provincie is enig aandeelhouder. Het doel van het fonds is het financieren van projecten op het gebied van duurzame energie. Hiervoor heeft het een budget van € 90 mln.. Eind mei 2024 is hiervan nog € 15,3 mln. niet getrokken voor financiering van energieprojecten.

Het fonds heeft met het PS-besluit van 26 januari 2022 voor twee provinciale maatschappelijke doelen de opdracht gekregen om een substantiële bijdrage te verlenen namelijk:

- 33% duurzame energieproductie in 2030;
- In 2030, 25% energiebesparing t.o.v. 2010.

PS heeft daarbij aan GS tevens de opdracht te geven om medio 2023 te komen met een voorstel omtrent een mogelijke verlenging van de looptijd van het fonds en hierbij ook inzicht te geven in de verwachte consequenties en extra financieringsbehoefte van het fonds, inclusief mogelijke dekkingsvoorstellen. Het voorstel over een mogelijke verlenging zal in het laatste kwartaal van 2024 aan u worden voorgelegd.

FSFE heeft ook in 2023 bijgedragen aan deze doelen. In 2024 verwacht FSFE aan deze provinciale bij te dragen middels €17 mln. aan financieringen. In het eerste kwartaal van 2023 heeft FSFE voor €4,3 mln. aan projecten verstrekt.

Financieel heeft het fonds een negatief resultaat behaald van € 295.000,-. Dit heeft vanwege positieve resultaten in voorgaande jaren niet geleid tot een afwaardering in de provinciale jaarrekening 2023.

Friese Ontwikkelingsmaatschappij BV

Op 24 januari 2018 heeft PS ingestemd met de uitbreiding van de Friese Ontwikkelingsmaatschappij besloten vennootschap (FOM). FOM heeft daarmee de beschikking over een provinciaal budget van € 30,9 mln. verdeeld over de thema's: Innovatie maximaal € 12 mln., Groei maximaal € 12 mln., Export maximaal € 3 mln., Starters maximaal € 2,5 mln. en Ondernemersimpuls € 1,4 mln.. Eind mei 2023 is hiervan nog € 13,7 mln. niet getrokken voor financiering. De provincie is daarmee enig aandeelhouder in de FOM BV. Doel van het fonds is het verstrekken van financieringen middels garanties, (achtergestelde) leningen en/of participatie aan ondernemingen actief binnen het grondgebied van de provincie Fryslân. Eind 2023 heeft de FOM 40 Friese ondernemingen met een financiering in de portefeuille.

In 2023 heeft de FOM een negatief resultaat behaald die heeft geleid tot een afwaardering in de provinciale jaarrekening 2023 van € 2,8 mln..

Taheakken

Bijlage 1. Begrotingswijzigingen PS

Bijlage 1 - Begrotingswijzigingen PS

Bijlage 2. Aansluiting tussen de jaarstukken 2023 en de bestuursrapportage 2024

In deze bijlage worden per beleidsprogramma de begrotingsmutaties weergegeven die hebben plaatsgevonden tussen de besluitvorming van de jaarstukken 2023 en de bestuursrapportage 2024.

Programma 1: Bestuur

Lasten en baten

Van jaarstukken 2023 naar berap 2024.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten begroting t/m jaarstukken 2023	22.327	22.362	22.312	12.383	12.383
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 29-5-2024:					
- 7 Ramtnota	0	100	0	0	0
GS:					
GS bijdrage derden	914	24	24	24	24
GS nominaal	471	325	325	325	325
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.385</i>	<i>349</i>	<i>349</i>	<i>349</i>	<i>349</i>
Lasten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	23.711	22.811	22.661	12.732	12.732
Baten begroting t/m jaarstukken 2023	737	737	737	737	737
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	914	24	24	24	24
GS nominaal	0	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>914</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>24</i>
Baten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	1.651	761	761	761	761
Lasten - Baten	22.061	22.050	21.900	11.971	11.971

Programma 2: Infrastructuur

Lasten en baten

Van jaarstukken 2023 naar berap 2024.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten begroting t/m jaarstukken 2023	137.761	130.849	111.769	110.892	110.865
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					

PS:					
PS 20-3-2024:					
- 7 Walbehear farwegen	410	410	410	410	410
GS:					
GS actualisatie investeringen	-2.322	-88	8	8	-25
GS bijdrage derden	3.601	0	0	0	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	-237	0	0	0	0
GS nominaal	3.823	3.577	3.577	3.577	3.577
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	5.275	3.899	3.995	3.995	3.962
Lasten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	143.035	134.748	115.764	114.887	114.827
Baten begroting t/m jaarstukken 2023	13.951	6.744	2.886	2.886	2.886
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 20-3-2024:					
- 7 Walbehear farwegen	430	430	430	430	430
GS:					
GS bijdrage derden	3.601	0	0	0	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	-1	0	0	0	0
GS nominaal	262	262	262	262	262
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	4.292	692	692	692	692
Baten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	18.243	7.436	3.578	3.578	3.578
Lasten - Baten	124.792	127.312	112.185	111.309	111.249

Programma 3: Natuur en Landbouw

Lasten en baten

Van jaarstukken 2023 naar berap 2024.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten begroting t/m jaarstukken 2023	121.134	90.180	61.593	57.084	52.544
Begrotingswijzigingen (BW):					
PS:					
GS:					
GS bedrijfsvoering	-350	0	0	0	0
GS bijdrage derden	-13.550	8.582	1.069	900	900
GS breed cofinancieringsbudget	326	268	2.639	912	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	4.783	-151	0	0	0
GS voorwaardelijk	-100	-150	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-8.891</i>	<i>8.549</i>	<i>3.709</i>	<i>1.812</i>	<i>900</i>
Lasten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	112.244	98.729	65.301	58.896	53.444

Baten begroting t/m jaarstukken 2023	56.263	18.530	3.044	1.228	1.042
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bedrijfsvoering	-350	0	0	0	0
GS bijdrage derden	-13.550	8.582	1.069	900	900
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	17	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-13.883</i>	<i>8.582</i>	<i>1.069</i>	<i>900</i>	<i>900</i>
Baten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	42.380	27.112	4.113	2.128	1.942
Lasten - Baten	69.864	71.618	61.188	56.768	51.502

Programma 4: Ruimte en Klimaat

Lasten en baten

Van jaarstukken 2023 naar berap 2024.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten begroting t/m jaarstukken 2023	63.628	29.331	22.660	19.960	17.240
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 29-5-2024:					
- 8 Startnotysje Provinsjale Omjouwingsfisy	94	0	0	0	0
GS:					
GS bijdrage derden	-367	13.802	1.506	6	6
GS breed cofinancieringsbudget	293	123	116	55	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	3.594	0	0	0	0
GS voorwaardelijk	100	150	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>3.714</i>	<i>14.075</i>	<i>1.622</i>	<i>61</i>	<i>6</i>
Lasten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	67.342	43.406	24.282	20.021	17.246
Baten begroting t/m jaarstukken 2023	21.649	6.318	2.695	1.988	1.674
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	-367	13.802	1.506	6	6
GS breed cofinancieringsbudget	93	123	116	55	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	6	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-268</i>	<i>13.925</i>	<i>1.622</i>	<i>61</i>	<i>6</i>

Baten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	21.381	20.243	4.317	2.049	1.680
Lasten - Baten	45.961	23.163	19.965	17.971	15.566

Programma 5: Economie en Mienskip

Lasten en baten

Van jaarstukken 2023 naar berap 2024.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten begroting t/m jaarstukken 2023	84.832	74.251	63.148	63.777	45.594
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 29-5-2024:					
- 8 Startnotysje Provinsjale Omjouwingsfisy	-47	0	0	0	0
GS:					
GS bedrijfsvoering	157	0	0	0	0
GS bijdrage derden	-6.620	11.282	3.077	300	540
GS breed cofinancieringsbudget	3.561	1.830	1.680	1.830	2.556
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	12.274	0	0	0	0
GS nominaal	428	158	158	158	158
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>9.753</i>	<i>13.269</i>	<i>4.914</i>	<i>2.287</i>	<i>3.254</i>
Lasten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	94.586	87.520	68.062	66.064	48.848
Baten begroting t/m jaarstukken 2023	10.857	1.648	880	598	540
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bedrijfsvoering	157	0	0	0	0
GS bijdrage derden	-6.620	11.282	3.077	300	540
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	702	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-5.761</i>	<i>11.282</i>	<i>3.077</i>	<i>300</i>	<i>540</i>
Baten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	5.096	12.931	3.957	898	1.080
Lasten - Baten	89.490	74.590	64.105	65.167	47.768

Programma 6: Bedrijfsvoering

Lasten en baten

Van jaarstukken 2023 naar berap 2024.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten begroting t/m jaarstukken 2023	95.060	90.815	88.858	84.346	82.392

<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 20-3-2024:					
- 7 Walbehear farwegen	40	40	40	40	40
PS 29-5-2024:					
- 8 Startnotysje Provinsjale Omjouwingsfisy	-47	0	0	0	0
GS:					
GS bedriifsvoering	-1.443	-106	-49	-251	2.264
GS bijdrage derden	2.538	321	524	751	-1.598
GS jaarlovergong tijdeljike budgetten en reserves	435	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.523</i>	<i>255</i>	<i>515</i>	<i>541</i>	<i>707</i>
Lasten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	96.583	91.069	89.373	84.887	83.098
Baten begroting t/m jaarstukken 2023	307	271	261	261	25
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 20-3-2024:					
- 7 Walbehear farwegen	40	40	40	40	40
GS:					
GS bedriifsvoering	-1.448	-111	-314	-541	2.043
GS bijdrage derden	2.538	321	524	751	-1.598
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.130</i>	<i>250</i>	<i>250</i>	<i>250</i>	<i>486</i>
Baten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	1.437	521	511	511	511
Lasten - Baten	95.146	90.549	88.862	84.376	82.588

Programma 7: Provinciefinanciën

Lasten en baten

Van jaarstukken 2023 naar berap 2024.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Lasten begroting t/m jaarstukken 2023	21.454	24.120	30.980	54.373	43.215
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 29-5-2024:					
- 7 Ramtnota	2.409	3.591	2.453	2.941	3.740
GS:					
GS bedriifsvoering	0	0	-264	-291	-221
GS bijdrage derden	-1.165	566	-306	-306	-497
GS breed cofinancieringsbudget	-4.087	-2.097	-4.319	-2.742	-2.556
GS jaarlovergong tijdeljike budgetten en reserves	3.576	0	0	0	0
GS nominaal	-4.460	-3.798	-3.798	-3.798	-3.798

<i>Begrotingswijziging totaal</i>	-3.726	-1.639	-6.234	-4.196	-3.331
Lasten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	17.728	22.381	24.746	50.177	39.884
Baten begroting t/m jaarstukken 2023	357.384	350.449	340.986	340.422	343.258
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 29-5-2024:					
- 7 Ramtnota	11.617	-1.013	-1.912	-2.198	-451
GS:					
GS bijdrage derden	-1.165	566	-306	-306	-497
GS financieel kader	531	0	0	0	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	804	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>11.787</i>	<i>-448</i>	<i>-2.218</i>	<i>-2.504</i>	<i>-947</i>
Baten begroting t/m berap 2024 (voor besluitvorming PS)	369.172	350.001	338.768	337.918	342.311
Lasten - Baten	-351.444	-327.620	-314.022	-287.741	-302.427

Bijlage 3. Aanvullingen op de subsidiestaat

Aanvullingen op of verbeteringen van subsidiestaat begroting 2024 (volledige bedragen in €)

Artikel 4.23 lid 1 Awb schrijft voor dat een subsidie alleen verstrekt mag worden op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Op de periodieke subsidieverstrekking, zoals budgetsubsidies, zijn de algemene bepalingen uit hoofdstuk 2 van de Algemene subsidieverordening provincie Fryslân 2013 (ASV) van toepassing. Dit is echter geen wettelijk voorschrift zoals bedoeld in artikel 4.23 Awb. Artikel 4.23, derde lid, aanhef en onder c Awb biedt in deze situatie uitkomst. Indien de begroting de subsidieontvanger en het maximale subsidiebedrag vermeldt dan is er voldoende grondslag voor subsidieverstrekking. In de begroting wordt de subsidiestaat opgenomen om hieraan te voldoen. Bij de berap en het autorisatiemoment in december wordt de subsidiestaat indien nodig geactualiseerd.

Leeswijzer: de volledige subsidiestaat wordt gepresenteerd met daarin de wijzigingen ten opzichte van de voorgaande subsidiestaat geel gearceerd.

Prg	Bel. veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2024	Toelichting
1	2	Stichting Veteranendag Friesland	Organisatie jaarlijkse provinciale veteranendag	36.600	
1	5	Nationale Ombudsman		VERVALLEN	
2	1	C.R.O.W.	Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV)	684.000	
2	2	Provincie Groningen	Het doel is te zorgen voor een landelijk dekkend laadnetwerk voor alle typen elektrische modaliteiten, door de uitbreiding of optimalisatie van het publiek toegankelijke en private laadnetwerk.	2.224.136	De SPUK heeft een looptijd tot eind 2025.
2	2	Provincie Drenthe	Het doel is te zorgen voor een landelijk dekkend laadnetwerk voor alle typen elektrische modaliteiten, door de uitbreiding of optimalisatie van het publiek toegankelijke en private laadnetwerk.	1.897.313	De SPUK heeft een looptijd tot eind 2025.
2	3	C.R.O.W.	Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisprogramma Beheer en Bouw (KpBB)	436.040	Voor een periode van 4 jaar (2024-2027)
2	4	ROCOV	ROCOV Fryslân komt op voor de belangen van de reizigers in het openbaar vervoer in Fryslân. Iedere provincie in Nederland heeft een ROCOV. De basis voor deze overleg- en adviestaak is vastgelegd in de Wet Personenvervoer 2000. Het werk van ROCOV Fryslân bestaat uit het voeren van overleg met de provincie en met de vervoerbedrijven en het geven van adviezen aan deze partijen over allerlei kwaliteitsaspecten van het openbaar vervoer in Fryslân. ROCOV Fryslân is een onafhankelijke stichting. De stichting wordt gerund door vrijwilligers.	45.900	
3	1	Bond Friese Vogelwachten	Het stimuleren van de bescherming van boerenlandvogelnesten en -kuikens buiten beheergebieden via twee sporen (conform Nota Weidevogels 2021-2030). (1) Last-minute bescherming van nesten en kuikens van boerenlandvogels buiten beheergebieden. (2) Stimuleren van initiatieven die de opgroeimogelijkheden van boerenlandvogelkuikens bevorderen d.m.v. een stimuleringsprijs.	75.000	
3	1	Bond Friese Vogelwachten	Met deze boekjaarsubsidie wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de vrijwillige bescherming en het behoudt van Weidevogelpopulaties en andere soorten vogels in Fryslân. Dit doet de BFVW door middel van bescherming, bewustwording en monitoring. Producten: Stimulering en professionalisering vrijwillige weidevogelbescherming. Opzetten/ ondersteunen jeugdvogelwachten, organiseren jaarlijkse jeugdvogelwachtdag. Deelnemen aan provinciale overlegverbanden stimuleren van voorbeeldprojecten op het gebied van soortenbescherming. Leveren van een bijdrage om op gebiedsniveau samen te werken. Het ondersteunen van bestuur en commissies BFVW en de monitoring van het aantal broedparen (nesten) en alarmtellingen.	166.300	Voor een periode van 4 jaar (2024-2027)
3	1	Boerennatuur Fryslân (BNF)	Kennisontwikkeling en uitwisseling door en tussen boeren op het gebied van natuurinclusiviteit. Doel bestuursakkoord: Te zorgen voor een goede balans tussen landbouw en natuur. Waarbij dit college vindt dat landbouw en natuur elkaar moeten en kunnen	181.500	

			versterken. Met als doel een toekomstbestendige landbouw met een rijke natuur die bloeit in al zijn pracht en rijkdom.		
3	1	Bond Friese VogelWachten (BFVW)	Gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	25.000	
3	1	Friese Milieu Federatie	Gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	50.000	
3	1	It Fryske Gea	Gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	50.000	
3	1	Natuurmonumenten	Gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	50.000	
3	1	Staatsbosbeheer	Gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	50.000	
3	1	LTO	Gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	50.000	
3	1	AJF (Agrarische Jongeren Fryslân)	Gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat en mogelijke bedrijfseconomische gevolgen voor de sector	50.000	
3	1	Hiswarecron	Als vertegenwoordiger namens sector Leefomgeving van de Provinciale Commissie Landelijk gebied (PCLG), gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	12.500	
3	1	ANWB	Als vertegenwoordiger namens sector Leefomgeving van de Provinciale Commissie Landelijk gebied (PCLG), gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	12.500	
3	1	Doarpswurk	Als vertegenwoordiger namens sector Leefomgeving van de Provinciale Commissie Landelijk gebied (PCLG), gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	12.500	
3	1	Fries Grondbezit	Als vertegenwoordiger namens sector Leefomgeving van de Provinciale Commissie Landelijk gebied (PCLG), gebiedsgericht oppakken van de doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat.	12.500	
3	1	Faunabeheereenheid budgetsubsidie	Het beheer van inheems beschermde diersoorten en het voorkomen van belangrijke schade aan landbouwgewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren of schade aan de fauna.	328.600	Voor een periode van 3 jaar (2024-2026)
3	1	It Fryske Gea	De rol van It Fryske Gea is het helpen vertalen van beleidsambities naar concrete kansen en projecten door inzet van eigen grond, eigen leden en eigen kennis. De werkwijze is om vanuit kennis over inhoud en beheer maatschappelijke opgaven te integreren en een plaats te geven in uitvoeringsprojecten waarmee provinciale ambities worden gerealiseerd. Dit doet It Fryske Gea voor natuur en landschap. Voor het thema landschap worden deze taken uitgevoerd in nauwe samenwerking met Landschapsbeheer Friesland. It Fryske Gea zet haar kennis en terreinen mede in om ruimte te bieden aan kennisontwikkeling en experimenten die ervaring opleveren hoe provinciaal beleid in de praktijk kan worden gebracht. It Fryske Gea zoekt hierbij enerzijds de uitwisseling met de provinciale en andere overheden, anderzijds draagt zij de resultaten uit aan de Friese Mienskip in educatieve programma's.	948.300	
3	1	IVN	Herstellen en bevorderen van de Biodiversiteit door middel van bewustwording en educatie.	155.000	
3	1	IVN consulentenschap Fryslân	In de transitie van natuur en milieu educatie (NME) en het uitvoering geven aan het Akkoord Fan Earnewâld, een samenwerkingsafspraken van alle natuurorganisaties en de provincie op het gebied van NME, vervult IVN een voortrekkersrol. Via bijeenkomsten, arrangementen, trainingen en workshops nodigt IVN beroepskrachten en vrijwilligers uit om mee te gaan in deze transitie, zodat NME als een deskundige organisatie ingezet wordt bij het betrekken van (school)kinderen, jongeren en volwassenen bij hun leefomgeving. IVN zet zijn kennis en ervaring in om mensen met hoofd, hart en handen de leefomgeving te laten ervaren en waarderen. Inclusief jeugdeducatie weidevogels.	239.100	€ 25.000 eenjarig voor 2024 en 2025 voor jeugdeducatie weidevogels.
3	1	Kening	Herstellen en bevorderen van de Biodiversiteit door middel van kennis delen.	135.000	
3	1	LTO Noord	Aanstellen DAW coördinator, die als taak heeft: het initiëren en aanjagen van projecten die invulling geven aan de doelstellingen van het DAW (deltaprogramma agrarisch waterbeheer)	200.000	Voor een periode van 2024 t/m 2027

3	1	Stichting Proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw	Uitvoering SIMONE project (Interreg North West EU)	79.520	
3	1	Stichting Nationaal Park De Alde Feanen	Basisfinanciering NP De Alde Feanen	122.200	
3	1	Beheerstichting Nationaal Park Schiermonnikoog	Basisfinanciering NP Schiermonnikoog	122.200	
3	1	Rijksuniversiteit Groningen (RuG)	Onderzoek naar de sleutelrol van kuikenoverleving in het lot van weidevogels. Het onderzoek zal zich focussen op de rol van grondgebruik, voedsel, predatie en de interactie daartussen met als doel het realiseren van een weidevogelbeschermingsplan gebaseerd op fundamentele kennis over het complexe samenspel van deze drie factoren.	100.000	
3	1	Staatsbosbeheer (Groningen)	Lauwersnest (exploitatie)	32.000	
3	1	Staatsbosbeheer (Groningen)	Genereren extra inkomsten en natuurspeelplaats	17.000	
3	2	Stichting Living Lab Natuurinclusieve Landbouw	Stichting Living Lab Natuurinclusieve Landbouw draagt als onafhankelijke stichting bij aan de transitie van de landbouw naar natuurinclusief en circulaire landbouw in Fryslân	60.000	Cofinanciering SABE regeling.
4	1	Gemeente Terschelling	Uitvoering WaL Wadden project	29.200	
4	1	Gemeente Harlingen	Uitvoering WaL Wadden project	29.200	
4	1	Campus Fryslan	Uitvoering WaL Wadden project	29.200	
4	1	Stichting Erfgoed Natuur en Landschap	Bevorderen van het behoud, beheer, draagvlak en bekendheid van de waarden van het Nationaal Landschap Súdwest Fryslân	56.300	
4	1	Stichting Landschapsbeheer Friesland	Het LBF heeft als oogmerk het behoud en versterking van het Friese landschap in al haar facetten alsmede soortenbescherming. Hiervoor ontvangt LBF jaarlijkse een budgetsubsidie uit de provinciale middelen en was een doeluitkering van het rijk via het ILG opgenomen. Deze laatste is als gevolg van het Natuurakkoord weggevallen vanaf 2013	293.300	
4	1	Vereniging Noardlike Fryske Wâlden	Bevorderen van het behoud, beheer, draagvlak en bekendheid van de waarden van het Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden	56.300	
4	2	Friese Milieu Federatie	De werkzaamheden van de functionarissen van de St. Friese Milieufederatie vormen een nuttige aanvulling op de eigen provinciale bemoeienissen met milieuaangelegenheden, mede gelet op de eigen invalshoek van waaruit de stichting deze aangelegenheden benadert. Voorts is het vanuit een oogpunt van subsidiëring gewenst om bij een veelheid van milieu- en natuurbeschermingsorganisaties in de provincie met één centraal adres te maken te hebben.	441.200	
4	2	Stichting Beekdallandschap Koningsdiep Nij Boarn	Behartiging gebiedsbelangen en stimuleren gebiedsinbreng bij gebiedsproces Aldeboarn De Deelen	600.000	Bedrag geldt voor jaren '24 t/m '27. Betreft maximum afhankelijk van verloop gebiedsproces
4	2	Stichting VIP-Hegewarren	Realisatie project NL2120 het groene verdienvermogen voor de locatie Hegewarren	2.218.525	
4	2	Landgoedcoöperatie Akkrumer Goedland	Realisatie project NL2120 het groene verdienvermogen voor de locatie Akkrumer Goedland	223.355	
4	2	Stichting Eco-Shape	Bijdrage projectorganisatie NL2120 het groene verdienvermogen via aanvrager Eco-Shape	16.369	
4	2	Gemeente Ameland	Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft een Tijdelijke Impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 vastgesteld. Het doel van deze tijdelijke regeling is door middel van het verstrekken van specifieke uitkeringen decentrale overheden in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen in hun werkregio. De provincie Fryslân treedt op als kassier van de werkregio Fryslân en verstrekt de 3e tranche van de door het Min. van I&W toegekende specifieke uitkeringen één op één als subsidie door aan de decentrale overheden..	160.870	
4	2	Gemeente De Fryske Marren	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan	577.165	

			het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.		
4	2	Gemeente Heerenveen	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	73.394	
4	2	Gemeente Leeuwarden	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	460.496	
4	2	Gemeente Noardeast Fryslân	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	389.821	
4	2	Gemeente Ooststellingwerf	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	113.386	
4	2	Gemeente Opsterland	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	257.254	
4	2	Gemeente Schiermonnikoog	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	39.354	
4	2	Gemeente Sudwest Fryslân	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	118.736	
4	2	Gemeente Vlieland	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	30.306	
4	2	Gemeente Waadhoeke	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	205.126	
4	2	Wetterskip Fryslân	De subsidie is bedoeld om decentrale overheden in het kader van klimaatadaptatie in staat te stellen tot het versneld uitvoeren van kosteneffectieve maatregelen en voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen of beperken van wateroverlast of het beperken van de gevolgen van droogte of overstromingen.	168.373	
4	2	Veenweide Innovatie Centrum Zegveld	Innovaties ontwikkelen ten behoeve van problematiek veenweiden	100.000	Meerjarig 2024-2027 (vier maal € 25.000)
4	4	Gemeente Leeuwarden	De bijdrage is ten behoeve van het project Water Warmth (missy wetterwaarmte) dat zich richt op grootschalige toepassing van aquathermie voor collectieve warmtevoorzieningen als alternatief voor aardgas.	25.000	
5	1	Stichting Europese Culturele Hoofdstad 2018 Leeuwarden Fryslân (LF2018-LF2028/Arcadia)	Onderzoek naar resiliënt communities: kunst, cultuur en de methodenmethode.	100.000	
5	1	Innovatiecluster Drachten	Bestemd voor het projectplan 2023-2025. Het Innovatiecluster Drachten (ICD) bestaat uit 23 bedrijven in Noord Nederland, met 4.300 medewerkers, die landelijk en internationaal opereren, met het zwaartepunt in Drachten. De bedrijven maken allemaal deel uit van de hoogtechnologische maakindustrie, één van de kurken van de Nederlandse economie. De bedrijven leveren een stevige bijdrage aan de regionale economie met (hoogwaardige) werkgelegenheid, innovatiekracht en economische en maatschappelijke waarde. Het ICD neemt een belangrijke plaats in de triple helix (overheid-ondernemers-onderwijs) door het	1.320.000	Voor de jaren 2023-2025 (€ 440.000 per jaar)

			bieden van een groot aantal stageplaatsen, onderwijs- en onderzoeksfaciliteiten voor opleidingen op mbo-, hbo- en universitair niveau. Voor de continuïteit van de programma's van het ICD is het belangrijk dat de provinciale bijdrage meerjarig wordt vastgelegd.		
5	1	Vereniging Circulair Fryslan (VCF)	Het binnen de 3 o's aanjagen van de circulaire doelstellingen in de provincie Fryslân	200.000	Meerjarig 2024-2027
5	1	Gemeente Achtkarspelen	Uitvoering geven aan ontwikkelperspectief wonen in Gerkesklooster-Stroobos. Subsidie is bedoeld voor voor activiteiten passend binnen doelstelling transitiefonds fysieke leefomgeving.	250.000	
5	1	Gemeente Noardeast-Fryslân	Uitvoering geven aan ontwikkelperspectief wonen in Blije en Ingwierrum. Subsidie is bedoeld voor activiteiten passend binnen doelstelling transitiefonds fysieke leefomgeving.	500.000	
5	1	VNO-NCW Noord	Overheid, Onderwijs en Ondernemers (de 3 O's) zijn verenigd in de Economic Board Noord-Nederland (EBNN). De EBNN verbindt partijen op de RIS3 transities op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Dit met als centrale doelstelling om de economische ontwikkelkracht van het Noorden te versterken	52.000	
5	1	Stichting Wetsus	Exploitatiesubsidie	1.000.000	
5	1	Stichting Wetsus (penvoerder)	Watercampus Actieplan (WAP)	611.000	
5	2	Gemeente Smallingerland	Het project 'Waterfront Drachten', is een onderdeel van de investeringsagenda. Het project heeft als doel de beleefbaarheid van het vele water rondom Drachten voor bezoekers en bewoners te verbeteren. Door de relatie van open vaarwater vanaf De Veenhoop/Oudega via de Drachtstervaart tot het centrum van Drachten te herstellen	1.572.250	
5	2	St. Merk Fryslân	Merk Fryslân is de regiomarketingorganisatie van de provincie Fryslân die invulling geeft aan een overkoepelende regiomarketingstructuur in de provincie. De stichting werkt primair aan de toeristische marketing en promotie, ondersteunt productontwikkeling en het gastheerschap van Friesland. De Waddeneilanden worden hierbij als apart merk vermarkt. Om de regiomarketing te realiseren, is samenwerking met de ondernemers, gemeenten, provincie en andere stakeholders onontbeerlijk.	2.100.000	
5	2	InnovatiepactBud Fryslan (IPF)	Financiering IPF om ervoor te zorgen dat binnen de 3 o's de economische agenda voor Fryslan gezamenlijk wordt aangejaagd en uitgevoerd	1.400.000	Boekjaarsubsidie 2024 voor IPF basisorganisatie (240k), Ynbusiness basis en eenmalig (600k), TAF (260k) en Innovatiebudget (300k) Meerjarig 2024-2027
5	2	Wandelnet	Beheren van de landelijke wandelinfrastructuur. O.a. aanbrengen van bebording, het communiceren over de routes en het beheer wanneer er onvolkomenheden optreden.	50.000	Meerjarig 2024-2027
5	2	Fietsplatform	Beheren van de landelijke fietsinfrastructuur. O.a. het beheren van de LF-routes en de routedatabank, in stand houden van een meldsysteem bij problemen bij routes, communicatie rondom de routes en aanspreekpunt in internationaal verband. Daarnaast beheer van de Europese routes (EuroVelo) en het opstellen van een provinciale kennisrapportages.	25.000	Meerjarig 2024-2027
5	3	Stichting LF2028 (Arcadia)	Vorbereiding voor en organisatie van triënnales in 2025 en 2028	2.000.000	In de periode 2024-2028 is in totaal €5 miljoen gereserveerd voor Stichting LF2028. Eerste inschatting is dat voor 2024 €2 miljoen nodig zal zijn.
5	3	Stichting voor Beroepsonderwijs, Volwasseneneducatie en Algemeen voortgezet onderwijs in Friesland en Flevoland (Firda) (voorheen Friesland College CIOS)	Het betreft de activiteiten fierljeppen, zeilen/skûtsjesilen, schaatsen en opleiden buurtsportcoaches	29.600	

5	3	Koninklijke Nederlandse Kaatsbond	Verhogen deelname aan het kaatsen (door jongeren) en bevordering bekendheid van het kaatsen in het algemeen.	78.200	Inclusief € 25.000 extra voor Us keats takomst
5	3	Dambûn Frysk spul	Verhogen deelname aan het Frysk damjen (door jongeren) en bevordering bekendheid van het Frysk damjen in het algemeen	8.200	
5	3	Frysk Ljeppers Boun	Verhogen deelname aan het fierljeppen (door jongeren) en bevordering bekendheid van het fierljeppen in het algemeen.	8.200	
5	3	Stichting Foar de neiteam	Verhogen deelname aan het skûtsjesilen (door jongeren) en bevordering bekendheid van het skûtsjesilen in het algemeen.	8.200	
5	3	Stichting Sport Fryslân	Expertisecentrum op het gebied van sport, ter ondersteuning van sportbonden en -verenigingen, gemeenten, onderwijs, instellingen en bedrijven in Fryslân, inclusief aangepast sporten.	750.600	Structureel per jaar € 704.600 Tijdelijk € 26.000 extra in 2024 voor Fryske Sport yn dyn Klasse en € 20.000 extra in 2024 voor sportprijzen.
5	3	Stichting Wereldkampioenschap Fries Dammen (WFD)	Nieuw toernooisysteem ontwikkelen.	15.900	
5	3	Topsport Noord	Individuele en collectieve begeleiding en ondersteuning van Friese sporttalenten. Topsportprogramma's van verschillende sportdisciplines.	369.600	€ 30.600 Topsport Noord. € 339.000 voor Centrum voor topsport onderwijs CTO Heerenveen
5	3	Watersportvereniging Sneek	De provincie verleent een bijdrage in de organisatiekosten van de Sneekweek	5.700	
5	3	Fries Landbouwmuseum	Het museum levert een bijdrage aan de vermeerdering van kennis over een typische Friese bedrijfstak: de landbouw. Behoudt van het Frysk erfgoed en het vertellen van het verhaal van Fryslân.	222.800	
5	3	Museumfederatie Fryslân/Museumstifting Fryslân	De instelling levert ondersteuning aan de kleine musea en oudheidskamers. Daarnaast t/m 2024 ook projectleiding en -coördinatie van de activiteitenweek 'Help pake en beppe de vakantie door'.	236.100	Inclusief tijdelijke subsidie € 15.000 per jaar t/m 2024 (Pake & Beppe-project)
5	3	Stichting Tsjerkepaad	Verzorgen en bekendmaken van openstelling en evenementen in honderden Friese kerkgebouwen op de zaterdagen in de zomermaanden.	17.200	
5	3	Stichting Alde Fryske Tsjerken	Beheer en behoud van de bij de stichting in bezit zijnde monumentale kerken.	314.000	
5	3	Stichting De Fryske Mole	Beheer en behoud van de bij de stichting in bezit zijnde monumentale molens.	114.400	
5	3	Stichting Befrijdingsfestival Fryslân	Organisatie Fries Befrijdingsfestival	48.500	Structureel per jaar
5	3	Stichting Centrum voor film in Friesland	Behoud en beheer van het filmarchief. Voor het onderdeel: Fries Film en Audioarchief (voorheen: Fries Filmarchief)	100.000	
5	3	Explore the North	Een stevige fundering neerzetten voor het taalproductiehuis	150.000	
5	3	Stichting Fers	Het leenverkeer van Friestalige boeken bevorderen. De dekking vindt plaats uit de rijksbijdrage voor de bevordering van de Friese taal en cultuur. Ook voert Bibliotheekservice Fryslân de taken uit van het voormalige Anna Blamanhus: ontsluiting archiefinspectie. En het Tomke-project ter bevordering van Frysk lezen. Utfiering jaan oan de realisasjepannen fan de ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	3.728.500	Waarvan voor: * Regulier: € 3.616.200 * Tomke: € 32.100 (p.j.) * LêsNo: € 26.400 (p.j.) * Taalplan: € 53.800 (p.j.)
5	3	Stichting Frysk Jeugdorkest	Jonge musici (leeftijd 12-24 jaar) uit Friesland een podium te bieden om in een orkest met symfonische bezetting plezier te beleven aan samen muziek maken, streven naar professionele kwaliteit en bijzondere talenten door laten groeien naar het conservatorium.	17.000	
5	3	Stichting Het Fries Museum	It Frysk Museum is it sintrale kultuerhistoarysk museum foar de hiele provinsje en levert as sadanich in wezenlike bydrage ta fermeardering fan de kennis dy't foar it ferline tigewichtich is. Dit bedrach is ornearre foar oankeap fan Fryske wurken.	45.000	

5	3	Stichting Keunstwurk – KEK PO	Voor het programma Kultuuredukaasje mei Kwaliteit; een landelijke regeling (Cultuureducatie met Kwaliteit) van het FCP. Dit programma heeft als doel om programma's op terrein van cultuureducatie in het primair onderwijs (PO) te ontwikkelen en te borgen. Het programma zet in op deskundigheidsbevordering, ondersteuning van scholen en culturele aanbieders. Daarnaast zet het in op vakoverstijgend werken (onder andere de verbinding tussen taal en cultuur) via de zogenaamde 'meimakers'.	409.300	
5	3	Stichting Keunstwurk – KEK VO	Het plan cultuureducatie Voortgezet Onderwijs (VO) wil meer scholen dan in de vorige periode bereiken. In het nieuwe plan worden ongeveer 70 VO scholen bereikt. Dit streven naar een groter bereik van VO-scholen sluit goed aan bij de ambities van de Provincie Fryslân om ieder kind in aanraking brengen met kunst en cultuur. Een vierjarige projectsubsidie past bij deze ambitie en borgt continuïteit.	356.500	
5	3	Stichting Keunstwurk – Basisorganisatie	<ul style="list-style-type: none"> • Het stimuleren van cultuurparticipatie door ondersteuning van het amateurkunstenveld; • Het stimuleren van de verbinding tussen cultuur en het sociaal domein, waaronder zorg om tot een groter bereik van cultuurparticipatie te komen en • Het vergroten van kennis en professionalisering binnen het amateurkunstenveld onder meer vanuit de landelijke regeling gericht op cultuurparticipatie. <p>Bij de steunfunctie legt de provincie de nadruk op drie taken:</p> <ul style="list-style-type: none"> Informatievoorziening Deskundigheidsbevordering Netwerkvorming en collectieve activiteiten 	1.136.800	
5	3	Stichting Keunstwurk	Uitvoeringskosten van het programma Kultuuredukaasje mei Kwaliteit (KEK)	217.600	
5	3	Stichting Keunstwurk – Taalplan Frysk 2030	Utfiering jaan oan de realisasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellingen foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	50.000	
5	3	Stichting Keunstwurk	Erfgoededucatie terug op niveau te brengen via dit plan en vanaf 2025 te integreren binnen KEK (Kultuuredukaasje mei Kwaliteit)	50.000	
5	3	Stichting Monumentenwacht Fryslân	Inspectie van de bij de Monumentenwacht aangesloten monumenten.	310.800	
5	3	Stichting Steunpunt Monumentenzorg Fryslân	Onbetaalde dienstverlening voor gemeenten, monumentenorganisaties en particulieren op het gebied van monumentenzorg, waaronder herbestemming, archeologie en cultuurhistorie. Het bieden van een platformfunctie voor de monumentenzorg. Onder deze subsidie valt ook de € 15.300 die jaarlijks beschikbaar is voor de vrijwilligersorganisaties. St. Steunpunt Monumentenzorg stelt dit budget beschikbaar aan deze organisaties.	216.100	
5	3	Stichting Restauratie OpleidingsProjecten Noord-Nederland (ROP Noord)	Stimuleren/zoeken van leerlingen voor het restauratieambacht bij	10.000	
5	3	Algemeine Fryske Underrjocht Kommisje (AFUK)	<p>It stypjen fan aktiviteiten yn de folwoeksene-edukaasje wat de Fryske taal oanbelanget. It giet hjir om it trochbeteljen fan it bedrach dat hjirfoar yn de Rykspost foar it fuortsterkjen fan de Fryske taal en kultuer opnommen is. Draachflakferbreedzjen/fersterkjen fan de Fryske taal yn alle sektoren fan it maatskippelek libben. Ynformaasjefoarsjenning en algemiene promoasje fan 'e Fryske taal. Dêrneist Boeken fan Fryslân: (ynter)nasjonale promoasje fan de Fryske literatuer.</p> <p>Aktiviteiten op it mêd fan de taalstimulearring yn de foarskoalske perioade:</p> <p>Alden en professionals yn Fryslân dy't te krijen hawwe mei bern yn de foarskoalske perioade (VVE= Voor- en Vroegschoolse Educatie) ynformearje oer meartalich grutbringen.</p> <p>Professionals stimulearje om aktyf mei taalbelied dwaande te bliuwen.</p> <p>Brûkber en oantreklik materiaal oanbiede om in goede taalomjouwing te stimulearjen, sawol thús as op pjutteboartersplakken en bernedeiferbliuwen.</p> <p>Utfiering jaan oan de realisasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en</p>	2.286.300	<p>€ 653.800 structureel</p> <p>€ 220.100 BFF</p> <p>€ 255.800 taalbelied</p> <p>€ 92.200 frysk yn de skreane media</p> <p>€ 209.600 foarskoalsk</p> <p>€ 854.800 taalplan 2030</p>

			doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.		
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommisje (AFUK)	It boargjen en fuortsterkjen fan de Fryske taal en kultuer yn de opliedings fan de ROC's yn it middelber beropsûnderwiis yn Fryslân.	100.000	Ryksbydrage
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommisje (AFUK)	VERVALLEN		
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommisje (AFUK)	Projektsubsydzje foar it ûntwikkeljen fan in taallearapp foar de Fryske taal foar nije sprekkers en trochsetters.	100.000	Neffens de ôfspraken BFTK 2024-2028.
5	3	CEDIN	Utfiering jaan oan de realisasjepannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêrbinnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne. De programma's fan de Fryske skoalle- radio en -televyzje stypje it Frysk yn it basisûnderwiis, befoarderjen fan Fryske taal ûnder bern mei it tydskrift Tsjil en befoarderjen fan de Fryske taal ûnder jongerein mei it tydskrift LinKk.	1.137.000	Taalplan Frysk 2030-ambysje útfiering realisasjepan.
5	3	CEDIN	It fuortsterkjen fan de Fryske taal yn it ûnderwiis troch it fergees beskikber stelle fan de edukative tydskriften Tsjil en LinKk en de begelieding by it fergees beskikber stelle fan it digitale platform Edufrysk dêr't de digitale metoaden Spoar8 en Searje36 oan alle skoallen yn it primêr en fuortset ûnderwiis.	120.000	Ynset fan middels Materiele Ynstânhâlding Frysk foar it skoaljier 2024-2025
5	3	CEDIN	Projektsubsydzje y.f.m. de kurrikulumferoaring foar it lêzen/skriuwen fan it Frysk yn it ûnderwiis	200.000	Ryksbydrage BFTK 2024-2028
5	3	CEDIN	Projektsubsydzje y.f.m. de aktiviteiten oangeande de kearndoelen foar it Frysk yn it ûnderwiis.	275.000	
5	3	Fryske Akademy	a. Stifting, dy't har taleit op it wittenskiplik ûndersyk en ûnderwiis yn en oangeande Fryslân en synmienskip, skiednis, taal en kultuer. b. Bydrage ûnderwiiskundige taak F.A. oan de Universiteit fan Amsterdam.	3.086.000	De subsydysje bestiet út: - In ryksbydrage (lumpsum) fan € 1.733.700,- dy't OCW earmarke oermakket fia it provinsjefûns. - In provinsjale eksploitaasjesubsydzje fan € 1.352.300,-.
5	3	Fryske Akademy - Europees Buro foar Lytse Talen	Fuortsterking fan de relaasje tusken Europeeske fûnsen (Culture, Erasmus forAll, Interreg) & belied (ekfia NPLD) mei it belied & praktyk fan de Fryske en Nedersaksyske Taal- en Kultuer-organisaasjes.	11.700	
5	3	Fryske Akademy - Mercator Europeesk Kennisintrum foar Meartaligens en Taallearen en EBLT	Fuortsterken fan de gearwurking tusken de ûnderskate wittenskiplike en maatskiplike (ûnderwiis) ynstituten, dy't harren yn de Fryske kontekst mei meartaligens dwaande hâlde. Dit hâldt ek yn regionaal, nasjonaal en ynternasjonaal ta stân bringen fan de ferbining tusken de wittenskiplike wrâld, de beliedsûntwikkeling en dy fan de (praktyske) taalbefoarding fan it Frysk en it Frysk yn meartalige kontekst. Bydrage oan oan de realisasjepannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêrbinnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	248.300	
5	3	Fryske Akademy Mercator	Projektfinansiering The Intergenerational transmission of west Frisian: promoting multilingual child-rearing and supporting (future) parents. It projekt draacht by oan de refitalisearring fan it Frysk (taalfitaliteit) troch nei te gean hoe't de yntergenerasjonele oerdracht yn de thússituaasje effektyf befoarderje wurde kin.	112.000	
5	3	Genoatskap foar ut - Behoud fan ut Franekers	Projektsubsydje foar it fuortsterkjen fan de Fryske taal en streektaal troch it befoarderjen en sichtber meitsjen fan de streektaal it Franekers. Ut Genoatskap set um in foar ut gebrûk fan ut Franeker Stâdsdialekt en ut Stâdsfrysk in de breedste sin fan ut waard.	18.000	Utfiering moasje nr.2938 FNP Sichtberens Frysk en befoarderding streektaal 29 juny 2022
5	3	Gemeente Harlingen	Projektsubsydje foar it fuortsterkjen fan de Fryske taal en streektaal troch it befoarderjen en sichtber meitsjen fan de streektaal it Harlingers.	20.000	Utfiering moasje nr.2938 FNP Sichtberens Frysk en befoarderding streektaal 29 juny 2022

5	3	Gerben Rypma stifting	Projektsubsydzje foar de opnamen foarstelling "Siedkerlen" Gerben Rypma.	8.000	
5	3	Skriuwerboun	It besterkjen fan de Fryske literatuer en kultuer.	4.500	
5	3	Rijkuniversiteit Groningen, Faculteit der Letteren	Projektfinsiering projekt Nedersaksische spraaktechnologie: versterking en samenwerking. Voor de versterking en stimuleren van de gebruiksmogelijkheden voor de regionale Nedersaksische taal in Nederland.	150.000	
5	3	Rijksuniversiteit Groningen (RUG)	Ontwikkeling en onderhoud Leerstoel Friese taal- en letterkunde Rijksuniversiteit Groningen	125.000	Bydrage provinsje neffens de ynhâldlike ôfspraken BFTK 2024-2028.
5	3	Semko Lesgeven B.V.	Utfiering jaan oan it realisaasjeplan primêr ûnderwiis t.g.f de Taalplan Frysk 2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	88.300	
5	3	Stichting Bildts Aigene	De stifting stelt him ta doel it Bildtsk as libbene streektaal en it Bildtsk eigene te hanthavenjen en te befoarderjen.	2.900	
5	3	Stichting Bildts Aigene	Projektsubsydje foar it fuortsterkjen fan de Fryske taal en streektalen troch it befoarderjen en sichtber meitsjen fan de streektaal it Bildts. Bildts Aigene is de stichting die't hur doende hout met 't hoeden en noeden fan de Bildtse taal.	65.000	Utfiering moasje nr.2938 FNP Sichtberens Frysk en befoarderding streektalen 29 juny 2022
5	3	Stichting De Moanne	In eigentiids opinyblêd dat der neistribbet in bydrage te leverjen oan it ynlibben hâlden fan kultuer en taal yn Fryslân sûnder ûndergeskikt te wezen oan in bepaalde (maatskiplike) ideologie.	110.200	
5	3	Stifting Fryske Rie	De Fryske Rie underhâldt kontakten tusken Fryslân en Noard- en East Fryslân yn Dutslân. De Fryske Rie organisearret utwisselings en befoardert dermei ynterfryske kontakten.	5.400	
5	3	Stifting Frysktalige berne-opfang, Ekspertizesintrum foar Frysk yn de foarskoalske perioade	Utfiering jaan oan de realisaasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêrbinnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne. Benammen rjochte op it foarkomme fan taalferlies en it rjochtdwaan oan de thústaal en it befoarderjen fan taaloerdracht troch it stimulearjen fan de taalúntwikkeling fan pjutten benammen rjochte op it Frysk en it ferbetterjen fan de oansluting op it primêr ûnderwiis.	653.000	
5	3	Stichting Historisch Centrum Westergo 'De Tiid'	Fuortsterkjen fan it Frysk en meartaligens, yn it bysûnder fanwege de betsjutting fan Gysbert Japicx foar it skreaune Frysk (it taalerfoed) fan hjoed-de-dei.	10.000	
5	3	Stichting Hispel	Frysk literêr (ynernet)tiidskrift mei de ambysje om in (digitaal) literatuerplein te wêzen.	40.500	
5	3	Stifting It Frysk Amateur Toaniel (Stichting I.F.A.T.)	Aktiviteiten op it mêd fan it Fryske Amateurtoaniel.	11.800	
5	3	Stichting NHL Stenden Hogeschool	Utfiering jaan oan de realisaasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêrbinnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	919.600	Taalplan Frysk 2030-ambysje ûnderdielen: € 43.100 Netwurk taalkoördinatoren € 280.100 Learare-oplieding Frysk PU & FU € 120.000 Lektoraat Meertaligheid & Geletterdheid € 476.400 Taalplan Frysk
5	3	NHL Stenden Hegeskoalle	Projektsubsydzje foar de oplieding minor Fryske taal en kultuer foar (oankommende) sjoernalisten by it ûnderwiisûnderdiel Akademy Media Commerce and Entrepreneurship	250.000	Ryksbydrage foar 125k en bydrage provinsje 125k neffens ôfspraken BFTK 2024-2028
5	3	Stichting Omrop Fryslân	Utfiering jaan oan it konvenant "Bestuursafspraken Fries in de Media 2016", spesifyk de realisaasje fan de programma's dy't mei elkoar de folsleine en asidige Frysktalige programmearring foarmje op ferskate mediaplatforms. Utfiering jaan oan de realisaasjeplannen fan de ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en	997.700	(€ 849.000 Media en € 148.700 Taalplan Frysk)

			doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.		
5	3	Stichting Ried fan de Fryske beweging	It bewarjen en befoarderjen fan de Fryske identiteit, taal en kultuer.	22.700	
5	3	Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Projektsubsydje foar it fuortsterkjen fan de Fryske taal en streektalen troch it befoarderjen en sichtber meitsjen fan de streektaal it Stellingwarfs.	95.000	Utfiering moasje nr.2938 FNP Sichtberens Frysk en befoarde-ring streektalen 29 juny 2022
5	3	Stichting Stellingwarver Schrieversronte	It ynstânhâlden en befoarderjen fan de Stellingwarver taal en kultuer. It dwaan fan: a. taalûndersyk en b. taalkundichûndersyk	28.500	
5	3	Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Fernijingsympuls yn de regio foar gearwurking, fuortsterkjen en fernijing fan de Stellingwarver taal en kultuer.	26.300	
5	3	Stichting Utjouwerij Frysk Toaniel (STUFT)	Fersterking fan it Frysk troch de útjefte fan Frysktalige toaniel tekstboekjes.	19.600	
5	4	Planbureau Fryslân (voorheen Fries Sociaal Planbureau)	Begeleiding, kadervorming, documentatie, informatie, onderzoek en studie, verbinden van partijen, ondersteuning van gemeenten bij de ontwikkelingen rond de wet maatschappelijke ondersteuning, welzijn nieuwe stijl en aanpalende terreinen.	1.814.100	
5	4	Stichting Doarpswurk	Bevordering van de leefomstandigheden op het platteland. Het bieden van begeleiding, kadervorming, documentatie, informatie en ondersteuning t.b.v. vrijwilligers, verenigingen, dorpshuizen, plaatselijk belang en gemeenten in Fryslân.	718.400	Meerjarig 2024-2027
6	2	S. Vis h.o. The House of Carrynette Kiltmakers	Winkelruimte exploiteren (Oude Oosterstraat 9)	10.000	
6	2	Maatschap Ogenblik	Winkelruimte exploiteren (Tweebaksmarkt 70)	7.000	

Bijlage 4. Overzicht investeringen

Onderhanden en opgeleverde investeringen

Project	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO		
	Bestedingen 1-1-2024	Begroot 2024	Bestedingen 2024	Inkomsten 1-1-2024	Begroot 2024	Inkomsten 2024	aanschafwaarde		
							1-1-2024	2024	31-12-2024
Totaal Bedrijfsmiddelen	16.646.013	5.338.100	123.052	9.624.191	0	0	7.021.822	5.338.100	7.144.874
Totaal Grondbeleid	81.561.381	63.951.900	14.519.546	39.809.147	23.702.500	233.580	41.752.234	40.249.400	56.038.200
Totaal Projecten	1.096.660.601	73.261.900	11.455.843	699.213.052	35.640.200	11.453.364	397.447.549	37.621.700	397.450.028
Eindtotaal	1.194.867.995	142.551.900	26.098.440	748.646.390	59.342.700	11.686.944	446.221.605	83.209.200	460.633.101

Bijlage 4 - uitgebreid

Project	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Voortgang tijdsplanning	Voortgang financieel
	Bestedingen 1-1-2024	Begroot 2024	Bestedingen 2024	Inkomsten 1-1-2024	Begroot 2024	Inkomsten 2024	aanschafwaarde				
							1-1-2024	2024	31-12-2024		
Doorstep 3 2024	0	1.728.000	4.786	0	0	0	0	1.728.000	4.786	ligt op schema	ligt op schema
Smartphones 2023	0	440.000	6.179	0	0	0	0	440.000	6.179	ligt op schema	ligt op schema
Videowal met omkasting en podium commissiezaal	0	50.000	27.222	0	0	0	0	50.000	27.222	ligt op schema	ligt op schema
Servers 2024	0	550.000	0	0	0	0	0	550.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Netwerk 2024	0	200.000	0	0	0	0	0	200.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Telefooncentrale 2024	0	200.000	0	0	0	0	0	200.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal bedrijfsmiddel ICT	0	3.168.000	38.187	0	0	0	0	3.168.000	38.187		
Stelpost energieneutrale gebouwen programma 2	0	407.300	0	0	0	0	0	407.300	0	ligt op schema	ligt op schema
Glas vervangen monumentaal deel energie neutr geb	12.475	48.100	4.720	0	0	0	12.475	48.100	17.195	ligt op schema	ligt op schema
Aanwezigheidsdetectie energie neutrale gebouwen	0	79.000	0	0	0	0	0	79.000	0	ligt op schema	ligt op schema
PV panelen op dak energie neutrale gebouwen	0	146.800	2.571	0	0	0	0	146.800	2.571	ligt op schema	ligt op schema
Aansl warmtenet va 2027 energie neutrale gebouwen	8.175	76.800	0	0	0	0	8.175	76.800	8.175	ligt op schema	ligt op schema
Led verlichting energie neutrale gebouwen	213.687	324.900	0	0	0	0	213.687	324.900	213.687	ligt op schema	ligt op schema
Energie neutraal maken 4 steunpunten	0	137.000	32.003	0	0	0	0	137.000	32.003	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Energie neutrale provincie	234.337	1.219.900	39.294	0	0	0	234.337	1.219.900	273.631		
NIDO SYNTOS aanh-strooimach type B11-21 AWESN-350	0	37.500	0	0	0	0	0	37.500	0	ligt op schema	ligt op schema

Totaal Gladheidsbestrijding algemeen	0	37.500	0	0	0	0	0	37.500	0		
12 Belhokjes 2024	0	100.000	0	0	0	0	0	100.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Huisvesting	0	100.000	0	0	0	0	0	100.000	0		
Swettehus totaal	12.794.584	417.700	18.448	9.624.191	0	0	3.170.393	417.700	3.188.841	ligt op schema	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 12 jaar	289.500	0	0	0	0	0	289.500	0	289.500	ligt op schema	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 24 jaar	1.710.000	0	0	0	0	0	1.710.000	0	1.710.000	ligt op schema	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 48 jaar	1.537.000	0	0	0	0	0	1.537.000	0	1.537.000	ligt op schema	ligt op schema
Steunpunt Bolsward	80.592	100.000	27.122	0	0	0	80.592	100.000	107.714	ligt op schema	ligt op schema
Kaplods Dokkum	0	145.000	0	0	0	0	0	145.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Rieten dak Skulherne	0	150.000	0	0	0	0	0	150.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Steunpunten	16.411.676	812.700	45.570	9.624.191	0	0	6.787.485	812.700	6.833.055		
Totaal Bedrijfsmiddelen	16.646.013	5.338.100	123.052	9.624.191	0	0	7.021.822	5.338.100	7.144.874		

Project	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Voortgang tijdsplanning	Voortgang financieel
	Bestedingen 1-1-2024	Begroot 2024	Bestedingen 2024	Inkomsten 1-1-2024	Begroot 2024	Inkomsten 2024	aanschafwaarde				
							1-1-2024	2024	31-12-2024		
Anticiperende aankoop opstal	534.283	15.600	7.379	3.857	546.100	0	530.426	-530.500	537.805	nvt	nvt
Strategische grondvoorraad	2.620.641	20.879.300	8.174.547	48.005	-48.000	0	2.572.637	20.927.300	10.747.184	nvt	nvt
Totaal Grondbeleid	3.154.924	20.894.900	8.181.926	51.861	498.100	0	3.103.063	20.396.800	11.284.989		
Natuurgrond tbv internationale opgave	12.610.917	10.481.500	0	3.202.632	-885.700	0	9.408.285	11.367.200	9.408.285	nvt	nvt
Natuurgrond tbv provinciale opgave	10.893.599	0	0	2.983.739	-1.667.600	0	7.909.860	1.667.600	7.909.860	nvt	nvt
IKG Gronden buiten herijkte NNN	33.549.311	4.425.000	4.426.283	15.250.624	-2.621.600	233.230	18.298.687	7.046.600	22.491.740	nvt	nvt
Grond in expl. Natuurgrond tbv internat. opgave	649.643	0	0	-111.098	0	0	760.741	0	760.741	nvt	nvt
Grond in expl. Natuurgrond tnv prov. opgave	1.831.873	0	0	218.625	0	0	1.613.248	0	1.613.248	nvt	nvt
Totaal Natuurpact	59.535.343	14.906.500	4.426.283	21.544.522	-5.174.900	233.230	37.990.821	20.081.400	42.183.875		
Veenweidevisie grond De Welle Woudsend	168.604	3.100	159	8.797	162.800	0	159.807	-159.700	159.966	nvt	nvt
Gebiedsproject Aldeboarn - De Deelen	6.789.049	8.858.500	1.506.374	6.781.700	8.865.800	0	7.349	-7.300	1.513.723	nvt	nvt
Gebiedsproject Hege Warren	11.766.400	18.721.300	371.794	11.275.205	18.783.100	350	491.195	-61.800	862.639	nvt	nvt
Gebiedsproject Idzegea	147.062	567.600	33.010	147.062	567.600	0	0	0	33.010	nvt	nvt
Totaal Veenweide	18.871.114	28.150.500	1.911.337	18.212.764	28.379.300	350	658.350	-228.800	2.569.337		
Totaal Grondbeleid	81.561.381	63.951.900	14.519.546	39.809.147	23.702.500	233.580	41.752.234	40.249.400	56.038.200		

Project	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Voortgang tijdsplanning	Voortgang financieel
	Bestedingen 1-1-2024	Begroot 2024	Bestedingen 2024	Inkomsten 1-1-2024	Begroot 2024	Inkomsten 2024	aanschafwaarde				
							1-1-2024	2024	31-12-2024		
PAB Glasvezel en programmakosten	9.880.057	1.400.000	41.381	1.546.089	0	0	8.333.968	1.400.000	8.375.349	ligt op schema	ligt op schema
PAB Cluster Van Harinxmakanaal	1.713.022	154.500	0	1.669.258	138.300	43.765	43.765	16.200	0	Afgerekend	Afgerekend
PAB Cluster Van Harinxmakanaal 10 jr.	521.859	45.900	43.765	0	0	0	521.859	45.900	565.624	Afgerekend	Afgerekend
PAB Cluster Van Harinxmakanaal 25 jr.	727.955	63.900	0	0	0	0	727.955	63.900	727.955	Afgerekend	Afgerekend
PAB Cluster Van Harinxmakanaal 50 jr.	324.680	28.500	0	0	0	0	324.680	28.500	324.680	Afgerekend	Afgerekend
PAB Cluster Zuid-Westhoek	2.357.798	240.500	0	2.349.587	10.100	10.100	8.211	230.400	-1.889	ligt op schema	ligt op schema
PAB Cluster Zuid Westhoek 10 jr.	550.472	3.100	3.100	0	0	0	550.472	3.100	553.572	ligt op schema	ligt op schema
PAB Cluster Zuid Westhoek 25 jr.	798.065	4.600	4.600	0	0	0	798.065	4.600	802.665	ligt op schema	ligt op schema
PAB Cluster Zuid Westhoek 50 jr.	431.050	2.400	2.400	0	0	0	431.050	2.400	433.450	ligt op schema	ligt op schema
FMP Afstandbed bruggen cluster Dokkum	790.233	-12.700	27.540	603.349	-66.300	0	186.884	53.600	214.424	ligt op schema	ligt op schema
FMP Afstbed bruggen cluster Leeuwarden	2.641.851	2.530.000	1.680	2.235.134	4.267.500	1.217.268	406.717	-1.737.500	-808.870	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
PAB Aansluiting bruggen op swettehus 10 jr.	719.900	0	0	0	0	0	719.900	0	719.900	ligt op schema	ligt op schema
PAB Aansluiting bruggen op Swettehus 25 jr.	498.500	-881.200	0	0	0	0	498.500	-881.200	498.500	ligt op schema	ligt op schema
PAB Aansluiting bruggen op Swettehus	1.269.602	1.479.600	57.888	1.218.400	0	0	51.202	1.479.600	109.090	ligt op schema	ligt op schema
PAB Brug Klaarkamp + Warrebrug 10 jr	279.800	0	0	0	0	0	279.800	0	279.800	ligt op schema	ligt op schema
PAB Brug Klaarkamp + Warrebrug 25 jr	419.800	0	0	0	0	0	419.800	0	419.800	ligt op schema	ligt op schema
PAB Brug Klaarkamp + Warrebrug 50 jr.	233.200	0	0	0	0	0	233.200	0	233.200	ligt op schema	ligt op schema
PAB Brug Klaarkamp + Warrebrug	1.109.932	67.200	32.676	1.077.200	0	0	32.732	67.200	65.408	ligt op schema	ligt op schema
Sudergoabrege en Panhuysbrug 10 jaar	183.102	30.000	30.000	0	0	0	183.102	30.000	213.102	ligt op schema	ligt op schema
Sudergoabrege en Panhuysbrug 25 jaar	274.695	45.000	45.000	0	0	0	274.695	45.000	319.695	ligt op schema	ligt op schema
Sudergoabrege en Panhuysbrug 50 jaar	152.513	25.000	0	0	0	0	152.513	25.000	152.513	ligt op schema	ligt op schema
Sudergoabrege en Panhuysbrug	710.866	11.500	0	647.310	75.000	75.000	63.556	-63.500	-11.444	ligt op schema	ligt op schema
PAB Brug Baard	157.865	163.200	5.150	0	321.000	0	157.865	-157.800	163.015	ligt op schema	ligt op schema
PAB Brug Baard 10 jaar afschrijving	0	192.000	0	0	0	0	0	192.000	0	ligt op schema	ligt op schema
PAB Brug Baard 25 jaar afschrijving	0	290.000	0	0	0	0	0	290.000	0	ligt op schema	ligt op schema
PAB Brug Baard 50 jaar afschrijving	0	160.000	0	0	0	0	0	160.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 100 jaar	1.197.000	0	0	0	0	0	1.197.000	0	1.197.000	ligt op schema	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 30 jaar	171.000	0	0	0	0	0	171.000	0	171.000	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Afstandsbediening	28.114.817	6.043.000	295.180	11.346.326	4.745.600	1.346.133	16.768.491	1.297.400	15.717.538		

Busremise Schiermonnikoog	184.299	1.485.700	163.116	0	0	0	184.299	1.485.700	347.415	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Aanpassing busstation Sneek	938.412	61.600	2.757	0	0	0	938.412	61.600	941.168	ligt op schema	ligt op schema
Aanpassing bus/treinhaltes	245.264	754.800	0	0	0	0	245.264	754.800	245.264	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Schiermonnikoog inrichting	0	57.200	0	0	0	0	0	57.200	0	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Busremise Schiermonnikoog Aanschaf grond	0	220.000	187.611	0	0	0	0	220.000	187.611	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Busremise Schiermonnikoog Installaties	0	202.400	0	0	0	0	0	202.400	0	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Busstation Heerenveen	23.897	764.200	50.121	0	0	0	23.897	764.200	74.018	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Totaal Busremises	1.391.872	3.545.900	403.604	0	0	0	1.391.872	3.545.900	1.795.476		
CA: Algemeen	396.038.154	6.084.300	1.657.781	241.237.055	6.653.400	1.420.672	154.801.099	-569.100	155.038.208	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Totaal De Centrale As	396.038.154	6.084.300	1.657.781	241.237.055	6.653.400	1.420.672	154.801.099	-569.100	155.038.208		
Hekkeldepot de Bakkerij	42.640	0	0	21.320	0	0	21.320	0	21.320	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Depotbeheer	42.640	0	0	21.320	0	0	21.320	0	21.320		
ESGL-tunnel Hurdegaryp	8.575.358	42.900	0	0	0	0	8.575.358	42.900	8.575.358	ligt op schema	ligt op schema
Project ESGL Extra Sneltrain Gron Lwd	37.618.357	911.600	153.944	37.618.357	911.700	0	0	-100	153.944	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Extra sneltrain Gron Lwd	46.193.715	954.500	153.944	37.618.357	911.700	0	8.575.358	42.800	8.729.302		
Turfroute profielverruiming	9.459.022	1.553.100	0	9.459.022	1.553.100	1.649.686	0	0	-1.649.686	ligt op schema	ligt op schema
Electric Only route Bûtenfjild	3.645.147	-40.100	0	3.580.000	20.000	0	65.147	-60.100	65.147	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Friese Meren Projecten	13.104.169	1.513.000	0	13.039.022	1.573.100	1.649.686	65.147	-60.100	-1.584.539		
Hoofdfietsroutes	49.318	396.600	0	0	822.000	0	49.318	-425.400	49.318	ligt op schema	ligt op schema
Hoofdfietsroutes N358 Blauforleat - Surhuisterveen	0	200.000	0	0	0	0	0	200.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Hoofdfietsroutes	49.318	596.600	0	0	822.000	0	49.318	-225.400	49.318		
N359 Bolsward-A7 aansluiting noordzijde	679.345	650.000	101.544	0	0	0	679.345	650.000	780.889	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
N354 Tsiengerbuorren- Dearsom	3.674.735	2.471.900	1.523.076	721.000	381.000	0	2.953.735	2.090.900	4.476.811	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Totaal KIP	4.354.080	3.121.900	1.624.619	721.000	381.000	0	3.633.080	2.740.900	5.257.700		

Onderzoek en voorbereiding kunstwerken	39.240	60.700	59.068	0	0	0	39.240	60.700	98.307	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
Brug Hallummervaart te Hallum	87.043	100.000	0	0	0	0	87.043	100.000	87.043	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Baard	2.975.084	29.900	6.988	0	0	0	2.975.084	29.900	2.982.072	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Dokkumer Grootdiep Engwierum	1.823.073	981.300	674.833	0	0	0	1.823.073	981.300	2.497.906	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Kiestertzijl	75.755	100.000	22.560	0	0	0	75.755	100.000	98.315	met risico voor mogelijke afwijkingen	met overschrijding	
Brug Dronrijp	15.013.570	40.500	10.431	20.000	0	0	14.993.570	40.500	15.004.001	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
Kunstwerken N359	14.978.926	4.144.600	2.841.651	14.352.360	471.000	-224.375	626.566	3.673.600	3.692.592	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Vaste brug Hijum	41.962	0	0	0	0	0	41.962	0	41.962	ligt op schema	ligt op schema	
Prikkedam te Makkinga	57.962	49.700	0	0	0	0	57.962	49.700	57.962	ligt op schema	ligt op schema	
MPK Bedrijfsvoering	49.500	0	0	49.500	0	0	0	0	0	nvt	nvt	
Brug Rottum	82.850	150.100	31.800	0	0	0	82.850	150.100	114.650	ligt op schema	ligt op schema	
Jousterbrug Heerenveen	18.733	121.300	0	0	0	0	18.733	121.300	18.733	ligt op schema	ligt op schema	
Skarsterbrug	3.950	0	0	0	0	0	3.950	0	3.950	ligt op schema	ligt op schema	
Gerke Numanbrug Gorredijk	3.950	25.000	0	0	0	0	3.950	25.000	3.950	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Zijlsterrijd Kollum	1.468.393	900.000	569.409	0	0	0	1.468.393	900.000	2.037.802	ligt op schema	ligt op schema	
Oldetrijnsterbrug	14.112	1.200	0	0	0	0	14.112	1.200	14.112	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Nieuweschoot	26.170	150.000	0	0	0	0	26.170	150.000	26.170	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Mildam	3.950	0	0	0	0	0	3.950	0	3.950	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Oldelamer Munnekeburen	3.950	0	0	0	0	0	3.950	0	3.950	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Zijlroede Lemmer	89.926	10.300	0	0	0	0	89.926	10.300	89.926	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Ravenswoud Appelscha	3.950	0	0	0	0	0	3.950	0	3.950	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Noorder Oudeweg Broek	7.473	81.500	9.902	0	0	0	7.473	81.500	17.375	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Linthorst Homansluis	3.950	0	0	0	0	0	3.950	0	3.950	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Donkerbroek	3.950	0	0	0	0	0	3.950	0	3.950	ligt op schema	ligt op schema	
Sansleathbrege Terherne	3.312.932	297.100	10.061	100.000	0	0	3.212.932	297.100	3.222.992	ligt op schema	ligt op schema	
Venekoterbrug	4.300.347	380.200	480	274.401	0	0	4.025.945	380.200	4.026.425	ligt op schema	ligt op schema	
Koebrug bij Metslawier	856.450	150.000	14.520	0	0	0	856.450	150.000	870.970	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Schreiersbrug	1.952.104	84.900	49.148	1.737.000	-100	0	215.104	85.000	264.252	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Janesloot	236.707	79.600	480	91.309	0	0	145.398	79.600	145.878	ligt op schema	ligt op schema	

Brug Willem Loresluis	12.010	193.900	4.285	0	0	0	12.010	193.900	16.295	ligt op schema	met overschrijding
Aquaduct Ie	0	70.000	0	0	0	0	0	70.000	0	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Aquaduct Jelteloot en Galamadammen	16.127	683.900	4.080	0	0	0	16.127	683.900	20.207	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Frisiabrug	156.701	100.300	8.456	0	0	0	156.701	100.300	165.157	ligt op schema	ligt op schema
Visvliet Lauwers	78.760	150.200	18.910	0	0	0	78.760	150.200	97.670	ligt op schema	ligt op schema
Friese Sluis Zoutkamp	3.078	100.900	720	0	0	0	3.078	100.900	3.798	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Johan Frisosluis	139	100.000	3.916	0	0	0	139	100.000	4.055	ligt op schema	ligt op schema
Stationsbrug Franeker	5.404	50.600	3.772	0	0	0	5.404	50.600	9.176	ligt op schema	ligt op schema
Tsjerk Hiddesluizen	2.158.105	2.581.900	890.772	0	0	0	2.158.105	2.581.900	3.048.878	ligt op schema	ligt op schema
Convenant Tsjerk Hiddesluizen Harlingen	13.050	371.000	0	0	0	0	13.050	371.000	13.050	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Kunstwerken (MPK)	49.979.337	12.340.600	5.236.240	16.624.569	470.900	-224.375	33.354.768	11.869.700	38.815.383		
N358 Uterwei (Noordelijke deel)	6.552.131	200.000	45.604	1.764.938	136.700	0	4.787.193	63.300	4.832.797	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Reconstructie N359 Lemmer	13.048.726	134.300	3.275	1.333.048	0	0	11.715.678	134.300	11.718.953	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Totaal MPI	19.600.857	334.300	48.879	3.097.986	136.700	0	16.502.871	197.600	16.551.750		
N31 Haak om Leeuwarden	162.227.353	3.372.800	28.025	149.825.892	2.836.200	4.723.252	12.401.460	536.600	7.706.233	ligt op schema	ligt op schema
Totaal N31 Haak om Leeuwarden	162.227.353	3.372.800	28.025	149.825.892	2.836.200	4.723.252	12.401.460	536.600	7.706.233		
N358 Skieding	11.447.630	200.000	84.942	8.170.559	43.800	36.317	3.277.071	156.200	3.325.695	met risico voor mogelijke afwijkingen	met overschrijding
Totaal N358 Skieding	11.447.630	200.000	84.942	8.170.559	43.800	36.317	3.277.071	156.200	3.325.695		
N359 drie tunnels	13.324.375	0	-224.375	1.700.000	0	0	11.624.375	0	11.400.000	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Totaal N359 3 tunnels	13.324.375	0	-224.375	1.700.000	0	0	11.624.375	0	11.400.000		
N381	172.887.938	603.000	22.670	95.604.579	336.700	762.000	77.283.359	266.300	76.544.029	ligt op schema	ligt op schema
Totaal N381	172.887.938	603.000	22.670	95.604.579	336.700	762.000	77.283.359	266.300	76.544.029		
Oever Polder De Waard 19-14-VB	528.229	143.600	1.931	0	308.100	0	528.229	-164.500	530.160	ligt op schema	ligt op schema
Oever Leeuwarden-Zuid	0	1.430.000	22	0	0	0	0	1.430.000	22	ligt op schema	ligt op schema
Oever Helomavaart	0	372.800	0	0	0	0	0	372.800	0	ligt op schema	ligt op schema

Oever Harlingen 20-04-VB	845.666	115.500	23.000	0	0	0	845.666	115.500	868.666	ligt op schema	ligt op schema
Oever Franeker-West	40.462	796.700	3.395	0	0	0	40.462	796.700	43.857	ligt op schema	ligt op schema
Oever Franeker-Oost	10.239	972.300	0	0	0	0	10.239	972.300	10.239	ligt op schema	ligt op schema
Oever Dronryp-Oost 19-11-VB	2.092.688	316.900	0	195.701	165.000	169.369	1.896.987	151.900	1.727.618	ligt op schema	ligt op schema
Oevers VHK Dronryp en Deinum 23-09VB	7.312	620.700	52.694	0	0	0	7.312	620.700	60.006	ligt op schema	ligt op schema
Oever Depot Deinum-Skalkewiid 19-42-VB	1.232.360	20.200	96.537	0	537.200	268.131	1.232.360	-517.000	1.060.766	ligt op schema	ligt op schema
Oever Wilde Greons en optimalisatie bocht Oost	0	770.000	0	0	0	0	0	770.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Oever vaarweg Drachten Earnewald	0	800.000	0	0	0	0	0	800.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Oever vaarweg Drachten Smelle Ie	23	1.465.000	11	0	0	0	23	1.465.000	34	ligt op schema	ligt op schema
Oever Kingmatille Zuid	0	1.515.000	0	0	0	0	0	1.515.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Oever vaarweg Drachten-Ossekop	0	250.000	0	0	0	0	0	250.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Grootschalig oeveronderhoud Leeuwarden Zuid	0	305.000	0	0	305.000	0	0	0	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Oeverinvesteringen	4.756.978	9.893.700	177.590	195.701	1.315.300	437.500	4.561.278	8.578.400	4.301.367		
Duurzame Openbare Verlichting	2.279.902	302.600	30.258	32.067	0	0	2.247.835	302.600	2.278.093	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
OV plushaltes	208.008	0	0	0	0	0	208.008	0	208.008	ligt op schema	ligt op schema
Dris panelen	0	570.000	0	0	0	0	0	570.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal OV duurzaam	2.487.910	872.600	30.258	32.067	0	0	2.455.843	872.600	2.486.101		
RSP Joure	81.765.825	4.810.000	5.731	63.394.755	627.700	675.466	18.371.069	4.182.300	17.701.335	ligt op schema	ligt op schema
Totaal RSP Joure	81.765.825	4.810.000	5.731	63.394.755	627.700	675.466	18.371.069	4.182.300	17.701.335		
RSP Startkrediet	10.071.873	61.000	0	3.636.174	0	0	6.435.699	61.000	6.435.699	ligt op schema	ligt op schema
Totaal RSP startkrediet	10.071.873	61.000	0	3.636.174	0	0	6.435.699	61.000	6.435.699		
N917 Selmien Haulerwijk RYP	4.363.119	6.600	0	2.202.891	0	0	2.160.228	6.600	2.160.228	ligt op schema	ligt op schema
N369 Drachten-Kootstert: bajon. en fietsover. RYP	2.739.245	16.400	1.215	942.732	0	0	1.796.513	16.400	1.797.728	ligt op schema	ligt op schema
N359 Bolsward Workum RYP	4.789.447	3.805.400	312.834	1.218.606	1.690.900	0	3.570.842	2.114.500	3.883.675	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
N355 Twijzel Quatrebras RYP	5.054.584	1.672.200	38.679	2.295.685	196.200	0	2.758.898	1.476.000	2.797.577	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen
N351 Slijkenburg - Wolvega RYP	3.799.913	1.900.000	374.681	3.539.960	600.500	0	259.953	1.299.500	634.635	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
N361 Tytsjerk - Gytsjerk RYP	689.326	0	0	24.191	0	0	665.135	0	665.135	ligt op schema	ligt op schema

Bermverharding RYP	980.814	354.200	0	58.425	0	0	922.389	354.200	922.389	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
N351 Wolvega-Oosterwolde uitritten RYP	1.014.567	3.600	0	0	0	0	1.014.567	3.600	1.014.567	ligt op schema	ligt op schema
Totaal RYP	23.431.016	7.758.400	727.408	10.282.490	2.487.600	0	13.148.525	5.270.800	13.875.934		
N357 Hallum (Doniawei) RYP 2	1.164.694	171.300	13.520	0	0	0	1.164.694	171.300	1.178.214	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen
N924 - Rohel - Echtenerbrug - Oosterzee RYP 2	19.550	144.900	600	0	0	0	19.550	144.900	20.150	ligt op schema	ligt op schema
N361 Dokkum - Aldtsjerk RYP 2	76.980	1.986.200	40.760	0	1.341.200	0	76.980	645.000	117.740	ligt op schema	ligt op schema
N359 Wyckel (Vogelenzang) RYP 2	33.460	10.000	2.520	0	0	0	33.460	10.000	35.980	ligt op schema	ligt op schema
N392 Akkrum - Aldeboarn RYP 2	79.518	-342.300	4.020	0	0	0	79.518	-342.300	83.538	ligt op schema	ligt op schema
N355 kom Noardburgum RYP 2	3.814	321.600	13.847	0	383.000	0	3.814	-61.400	17.661	ligt op schema	ligt op schema
N355 Kruispunt Burum RYP 2	0	50.000	0	0	0	0	0	50.000	0	ligt op schema	ligt op schema
N353 kruispunt Westvierdeparten RYP 2	53.261	11.700	1.456	0	0	0	53.261	11.700	54.717	ligt op schema	ligt op schema
N919 Rijweg RYP 2	42.350	0	0	0	0	0	42.350	0	42.350	ligt op schema	ligt op schema
N369 Krp Reitsmastr nabij Harkema RYP 2	0	100.000	0	0	0	0	0	100.000	0	ligt op schema	ligt op schema
N380 Beb kommen Mildam, Nieuwe- en Oudeh RYP2	82.314	7.700	0	0	0	0	82.314	7.700	82.314	ligt op schema	ligt op schema
Fietstunnels	0	500.000	0	0	0	0	0	500.000	0	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
N393 Oosterbierum Sexbierum	0	20.000	0	0	0	0	0	20.000	0	ligt op schema	ligt op schema
N361 Trynwalden	0	30.000	0	0	0	0	0	30.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Bermmaatregelen	0	60.000	0	0	0	0	0	60.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal RYP2	1.555.941	3.071.100	76.723	0	1.724.200	0	1.555.941	1.346.900	1.632.664		
Sluis Kornwerderzand 1e fase bruggen	10.278.182	3.321.900	586.874	0	10.000.000	0	10.278.182	-6.678.100	10.865.055	met overschrijding	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Totaal Sluis/bruggen KWZ	10.278.182	3.321.900	586.874	0	10.000.000	0	10.278.182	-6.678.100	10.865.055		
Vaarweg Lemmer-Delfzijl	18.426.612	291.500	0	18.426.612	291.500	343.855	0	0	-343.855	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Vaarweg Lemmer-Delfzijl	18.426.612	291.500	0	18.426.612	291.500	343.855	0	0	-343.855		
Vervanging brug Burgum	23.179.710	-100	-114	23.179.596	0	0	114	-100	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Vervanging brug Burgum	23.179.710	-100	-114	23.179.596	0	0	114	-100	0		
Vervanging brug Skulenboarch en Kootstertille	1.058.991	282.800	0	1.058.991	282.800	282.859	0	0	-282.859	ligt op schema	ligt op schema

Totaal Vervanging brug Skulenboarch en Kootstertille	1.058.991	282.800	0	1.058.991	282.800	282.859	0	0	-282.859		
Bochtverruiming Franeker	278.762	100.000	9.775	0	0	0	278.762	100.000	288.537	ligt op schema	ligt op schema
Bochtverruiming Leeuwarden Fonejacht	0	980.000	0	0	0	0	0	980.000	0	ligt op schema	ligt op schema
Oevers VH kanaal	500.000	500.000	0	0	0	0	500.000	500.000	500.000	ligt op schema	ligt op schema
Ligplaatsen/wachtvoorziening VH kanaal	102.925	1.118.700	510.088	0	0	0	102.925	1.118.700	613.014	ligt op schema	ligt op schema
Bocht Froskepolle VH kanaal	9.622	1.490.400	0	0	0	0	9.622	1.490.400	9.622	ligt op schema	ligt op schema
Totaal VH-kanaal	891.309	4.189.100	519.863	0	0	0	891.309	4.189.100	1.411.172		
Totaal Projecten	1.096.660.601	73.261.900	11.455.843	699.213.052	35.640.200	11.453.364	397.447.549	37.621.700	397.450.028		
Eindtotaal	1.194.867.995	142.551.900	26.098.440	748.646.390	59.342.700	11.686.944	446.221.605	83.209.200	460.633.101		

Bijlage 5. Moties en toezeggingen

Bijlage 5 - Moties en toezeggingen

Bijlage 6. Afgehandelde aanbevelingen

Afgehandelde aanbevelingen onder verantwoordelijkheid van Provinciale Staten

Onderwerp	Id.	Bron	Datum	Korte aanbeveling	Afhandeling	Opmerking Concerncontrol
NRK/ Ruimte voor inbreng	737	Noordelijke Rekenkamer	28-4-2021	Vraag Gedeputeerde Staten dan wel de griffie een beleidskader voor burgerparticipatie voor te bereiden en stel dit vast. Bewaak dat het beleidskader bepaalt dat: a) voor iedere ruimtelijke ingreep een stakeholdersanalyse wordt uitgevoerd; b) dat de vorm en intensiteit van de participatiemogelijkheden moeten aansluiten bij de participatiebehoefte van de stakeholders en de provincie; c) dat Gedeputeerde Staten de uitkomsten van de participatie terugkoppelen aan de participanten.	In januari 2023 is de provinciale beleidsbrief participatie vastgesteld. Dit beleid biedt een heldere visie voor de provinciale organisatie op het terrein van participatie. Het maakt tegelijk voor inwoners en anderen inzichtelijk wat de provincie Fryslân belangrijk vindt bij participatie. De bijgevoegde praktische Participatiehandreiking biedt spelregels voor de aanpak van participatie rond opgaven. De handreiking biedt tevens een basis voor de monitoring en evaluatie van participatie en voor het omgaan met maatschappelijke initiatieven. Hiermee wordt deze aanbeveling als afgedaan beschouwd.	
Controle EU aanbestedingen	774	Accountant	26-4-2022	Wij adviseren u binnen de organisatie het belang van het zorgvuldig volgen van het proces omtrent het inkopen van diensten, levering en werken te benadrukken, om zo de rechtmatigheden te verminderen.	01-07-2022: Financiën stemt met Inkoop af over eventuele benodigde aanvullende activiteiten boven op de bestaande procedures. 02-03-2023: Oordeel accountants afwachten.06-04-2023: Wacht nog op oordeel accountant. Realisatiedatum aangepast naar 01-07-2023. 23-06-2023: T.a.v. deze bevinding heeft accountant geconstateerd wat in de bijlage staat. De bevinding had niet kunnen worden voorkomen door de controls waarvoor financieel beheer verantwoordelijk is. T.a.v. de controls waarvoor financieel beheer verantwoordelijk is, nl bij AGV boven € 30.000 een inkoopregistratie opvragen, zijn door accountant geen bevindingen geconstateerd. Bijgaande control vinden continu plaats bij financieel beheer, zie voorbeeldbijlage (mail). M.a.w. er is geen bevinding t.a.v. de controls bij financieel beheer. Derhalve kan deze aanbeveling worden afgevoerd.	
Terugblikonderzoek provinciale grip op bedrijven	798	Noordelijke Rekenkamer	45077	Aan gedeputeerde staten de opdracht te geven te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om Provinciale Staten onverwijld maar in vertrouwen te informeren bij Brzo overtredingen Categorie 1: Zwaar (onmiddellijke dreiging van een zwaar ongeval) en Categorie 2: Middelzwaar (geen onmiddellijke dreiging van een zwaar ongeval).	GS heeft naar aanleiding van een motie van de Provinciale Staten in 2016 over het informeren van de Staten bij een Brzo categorie 1. en 2. overtreding, in een brief van 25 mei 2021 aan de Staten toegelicht hoe zij concreet kunnen voldoen aan de motie en daarbij ook recht doen aan artikel 5.1 van de Wet open overheid. Daarin staan de beschermde belangen waarop het bedrijf een beroep kan doen in een zienswijze op de samenvatting van het inspectierapport, die openbaar wordt gemaakt op de website van BRZO+ (voor een ieder). Deze procedure is niet gewijzigd onder de Omgevingswet-Seveso Richtlijn (per 1-1-2024). De zienswijzeperiode is twee weken. Om er voor te zorgen dat PS direct na instemming van het bedrijf wordt geïnformeerd, wordt de brief in concept voorbereid in de zienswijzeperiode. De provincie heeft als bevoegd gezag na 25 mei 2021 bij één overtreding (categorie 2) de	

					<p>handhaving uitgevoerd in 2022. Zoals afgesproken werd PS geïnformeerd over categorie 1 of 2 overtredingen bij Brzo-inrichtingen waarbij GS Fryslân het Wabo bevoegd gezag zijn (kenmerk 02054405, datum 13-12-2022). Het bedrijf valt inmiddels niet meer onder het Brzo-regime, door gewijzigde bedrijfsvoering. De gemeente is nu het bevoegde gezag. In 2023 zijn er geen Brzo overtredingen categorie 1 of 2 geconstateerd.</p>	
--	--	--	--	--	--	--